

HÖGSKOLA I MALMÖ

SOU 1996:36

Ur KB:s samlingar

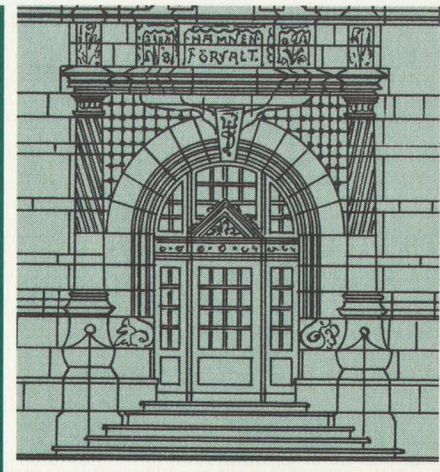
Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

HÖGSKOLA I MALMÖ

SOU 1996:36

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Statens offentliga utredningar
1996:36
Utbildningsdepartementet

A: Ref KB
Occ SOL
39

Högskola i Malmö

Betänkande av
Kommittén för en ny högskola i Malmö
Stockholm 1996

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:

Regeringskansliets förvaltningskontor
Arkiv- och informationsenheten
103 33 Stockholm
Fax: 08-790 09 86
Telefon: 08-405 24 81

Omslag: Entrén till den nya högskolan – det gamla hamnkontoret.

Kartorna har ritats av karttekniker Kristina Metz och perspektivbilden av arkitekt Alan Morrall, Malmö stadsbyggnadskontor.

NORSTEDTS TRYCKERI AB
Stockholm 1996

ISBN 91-38-20204-2
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Utbildningsdepartementet

Regeringen bemyndigade den 9 november 1995 Chefen för Utbildningsdepartementet, statsrådet Carl Tham att tillkalla en kommitté med uppdrag att utreda hur etablering av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras samt lämna förslag till den nya högskolans inriktning och organisation. (Dir. 1995:135 En ny högskola i Malmö).

Med stöd av bemyndigandet tillsattes kommittén (U 1995:12) En ny högskola i Malmö.

Statssekreteraren Göran Löfdahl förordnades som ordförande i kommittén.

Som ledamöter förordnades direktören Rune Andersson, kommunalrådet i Malmö Christine Axelsson, rektorn vid Lunds universitet Boel Flodgren, direktören Cristina Glad, riksdagsledamoten Gun Hellsvik, kommunstyrelsens vice ordförande i Malmö Percy Liedholm, riksdagsledamoten Bertil Persson, kommunstyrelsens ordförande i Malmö Ilmar Reepalu, kulturdirektören Eva Schöld, riksdagsledamoten Bengt Silfverstrand och riksdagsledamoten Kerstin Warnerbring.

Flodgren, Glad, Schöld och Silfverstrand är tillika ledamöter av Lunds universitets styrelse.

Som experter förordnades direktören Svante Holgersson, riksbibliotekarien Tomas Lidman, museichefen Jöran Lindvall, stadsdirektören Inger Nilsson, professorn Jan S Nilsson, stadsbyggnadsdirektören Mats Olsson och departementsrådet Gunnel Stenqvist.

Som huvudsekreterare förordnades akademiräntmästaren Wanda Klintberg samt som biträdande sekreterare departementssekreterare Erik Forse (fr.o.m. den 13 november 1995 t.o.m. den 15 januari 1996) och departementsskreterare Lucie Mandaus (fr.o.m. den 16 januari 1996).

Som kommittéassistenter har Rauni Westin och Monica Sandberg varit behjälpliga.

Underlaget för kommitténs ställningstaganden (avsnitt 3) har utarbetats av tre expertgrupper – en för utbildning och forskning under ledning av professor Jan S Nilsson, en för informationsförsörjning och bibliotek under ledning av riksbibliotekarien Tomas Lidman samt en för mark och lokaler under ledning av stadsbyggnadsdirektören Mats Olsson. Expertgruppernas sammansättning och deras överväganden redovisas i betänkandet (avsnitt 4).

Vi ber härmed att få överlämna vårt betänkande En högskola i Malmö.

Ledamoten Gun Hellsvik har lämnat en särskild reservation. Reservationen bifogas betänkandet som bilaga 3.

Ledamoten Boel Flodgren har lämnat ett särskilt yttrande. Yttrandet bifogas betänkandet som bilaga 4.

Malmö i mars 1996

Göran Löfdahl

Rune Andersson

Boel Flodgren

Gun Hellsvik

Bertil Persson

Eva Schöld

Kerstin Warnerbring

Christine Axelsson

Cristina Glad

Percy Liedholm

Ilmar Reepalu

Bengt Silfverstrand

/Wanda Klintberg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Sammanfattning	5
2	Bakgrund	7
2.1	Internationellt perspektiv	7
2.2	Strukturförändringar	8
2.3	Utbildningsnivå	9
2.4	Nuvarande högskoleutbildning i Malmö	11
3	Kommitténs överväganden och förslag	13
3.1	Grundläggande högskoleutbildning	14
3.1.1	Utgångspunkter	14
3.1.2	Utbildningens inriktning	16
3.1.3	Behörighetsfrågan	23
3.1.4	Intern organisation	24
3.1.5	Omfattning	25
3.2	Forskning och forskningsanknytning	26
3.3	Materiella förutsättningar	28
3.3.1	Lokaler för utbildning och forskning	28
3.3.2	Högskolebibliotek	30
3.3.3	Organisation	32
4	Expertgruppernas överväganden	35
4.1	Utbildning och forskning	35
4.1.1	Inledning	35
4.1.2	Bakgrund	38
4.1.3	Grundläggande utbildning	45
4.1.4	Centrum för forskning och forskningsanknytning	60
4.1.5	Undervisningsformer	63
4.2	Informationsförsörjning och bibliotek	65
4.2.1	Lägesbeskrivning	65
4.2.2	Högskolebiblioteken i Malmö	66
4.2.3	Framtiden	69
4.2.4	Förslag	74
4.3	Mark och lokaler	80
4.3.1	Befintlig högskoleutbildning	80
4.3.2	Högskolan och staden	80
4.3.3	Nya högskoleområden	83
4.3.4	Samlokalisering	85
4.3.5	Universitetsholmen	86

4.3.6	Universitetssjukhuset MAS	90
4.3.7	Bebyggelse	90
4.3.8	Planeringsförutsättningar	92
5	Det fortsatta utredningsarbetet	97
 Bilagor		
<i>Bilaga 1</i>	Kommittédirektiv	99
<i>Bilaga 2</i>	Skrivelse från Malmö stad	103
<i>Bilaga 3</i>	Reservation av ledamoten Gun Hellsvik	117
<i>Bilaga 4</i>	Särskilt yttrande avseende "Högskola i Malmö" (SOU 1996:36) av Boel Flodgren	119

1 Sammanfattning

Riksdagen behandlade hösten 1995 – med anledning av propositionen En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop. 1995/96:25, bet. 1995/96:FiU1, UbU2y, rskr. 1995/96:131-134 – vissa frågor rörande utbyggnaden av den högre utbildningen i landet. Därvid framhölls att utbildning och forskning och en välutbildad arbetskraft är av central betydelse för näringsliv och sysselsättning men också för utvecklingen av samhället i övrigt. Detta har också anförts i en skrivelse till regeringen från Malmö stad (bilaga 2). Mot denna bakgrund föreslog regeringen att en kommitté skulle tillkallas för att utreda hur en etablering av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras.

Regeringen beslutade den 9 november 1996 – med anledning av riksdagens beslut – om direktiv till utredningen (bilaga 1).

Kommittén och var och en av expertgrupperna har haft ett antal sammanträden och därutöver har enskilda ledamöter haft överläggningar med företrädare för näringsliv, vissa kommuner och andra intressenter. Samråd med Lunds universitet har förevarit genom att medarbetare och studenter vid Lunds universitet deltagit i de tre expertgruppernas arbete, samt genom att rektorn vid universitetet och ytterligare tre ledamöter av universitetets styrelse deltagit som ledamöter i kommittén. Vidare har kommittén haft en hearing med anställda och studerande vid Lunds universitet. Slutligen har expertgruppen för utbildning och forskning träffat företrädare för samtliga högskoleutbildningar i Malmö.

Kommittén föreslår sammanfattningsvis att grundutbildningen vid den nya högskolan i Malmö skall inriktas huvudsakligen mot följande områden:

- teknik och naturvetenskap,
- medieområdet, konst och arkitektur,
- invandrings- och segregationsfrågor,
- påbyggnadsutbildning, fortbildning och vidareutbildning.

Utbildningen inom teknik och naturvetenskap skall prioriteras.

Fullt utbyggd bör utbildningen i Malmö omfatta ca 14 000 platser, varav 9 000 är tillkommande. Av dessa senare bör drygt 3 000 ha en inriktning mot teknik-ekonomiområdet.

Den grundläggande utbildningen bör organiseras så att utbildningar med likartad inriktning eller med behov av samarbete hålls samman, den s.k. Schoolmodellen.

Forskningen skall bedrivas i projektform med en permanent grundorganisation finansierad med statliga medel, den s.k. Malmömodellen.

Kommittén vill understryka vikten av att slå vakt om kvalitetskravet, vilket blir särskilt uttalat vid uppbyggnad av en ny högskola med delvis otraditionell inriktning.

2 Bakgrund

2.1 Internationellt perspektiv

Utbildning och andra kompetenshöjande åtgärder är av avgörande betydelse för en fortsatt utveckling av Sverige som välfärdsstat och en förutsättning för en permanent och långsiktigt hög tillväxt. Trots att strukturen på den framtida arbetsmarknaden är oklar är de flesta överens om att kunskapsberoendet ökar i arbetslivet – såväl i näringslivet som den gemensamma sektorn. Ett högt kvalificerat utbildningsväsende är en förutsättning för en god internationell konkurrenskraft. Satsningar på högre utbildning och kunskapsutveckling är investeringar som, rätt utförade, främjar tillväxten i samhällsekonomin och ger ökad sysselsättning. För den enskilde betyder utbildning förutsättningar för ett rikare liv med bl.a. möjlighet till utveckling och ökat inflytande i arbetslivet.

Sverige har redan idag en hög utbildningsstandard. Den svenska befolkningen och den svenska arbetskraften är välutbildad i ett internationellt perspektiv. År 1991 hade omkring 70 procent av Sveriges befolkning i åldern 25-64 år minst en gymnasieskoleutbildning. Samtidigt hade nästan en fjärdedel av arbetskraften i åldern 25-64 år någon form av högskoleutbildning, vilket placerade vårt land bland de främsta inom OECD. Däremot har Sverige i förhållande till flera konkurrentländer en lägre andel personer som har genomgått längre akademiska utbildningar. Denna skillnad är särskilt tydlig när det gäller naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Internationella jämförelser visar att andelen individer med teknisk eller naturvetenskaplig utbildning är lägre i Sverige än i många andra OECD-länder och det finns en risk för att Sverige i början på nästa sekel får en brist på tekniskt och naturvetenskapligt utbildad arbetskraft.

För att tillgodose det framtida behovet av välutbildade inom alla sektorer i samhället påbörjades i slutet av 1980-talet en expansion av den högre utbildningen och andelen unga som genomgår en högskoleutbildning ökar för närvarande. Sedan 1991 har antalet sökande till högskolan fördubblats, men trots den kraftiga utbyggnaden får många behöriga sökande inte plats. En fortsatt utbyggnad av den högre utbild-

ningen är av dessa skäl nödvändig, trots att Sverige redan idag hävdar sig relativt väl i internationella jämförelser av utbildningsnivåer.

2.2 Strukturförändringar

Malmö har som Sveriges tredje största stad och med sin ställning i Sydsverige stor betydelse för utvecklingen i såväl regionen som i landet. Strukturomvandling och en låg utbildningsnivå har skapat betydande problem i Malmö. För att främja näringsliv och sysselsättning men också för utvecklingen av samhället i övrigt är utbildning och forskning och en välutbildad arbetskraft av avgörande betydelse.

Regeringen har i den s.k. tillväxtpropositionen En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop. 1995/96:25), föreslagit en fortsatt utbyggnad av den högre utbildningen. En sådan utbyggnad syftar till att höja hela arbetskraftens utbildningsnivå och skall därför ge ökade möjligheter för såväl ungdomar direkt från gymnasieskolan som människor i arbetslivet att få tillgång till den utbildning som bäst gagnar den enskildes och samhällets behov av kunskap och kompetensutveckling.

Ambitionen att höja utbildningsnivån gäller hela landet, men vissa delar har särskilt stora behov av sådana satsningar. Den högre utbildningen har en central roll i skapandet av den komplicerade infrastruktur som är nödvändig för en positiv utveckling i våra storstäder och storstadsregioner.

Storstadsregionernas omvandling från varu- till tjänsteproduktion under tiden sedan 1950-talet har varit av samma karaktär i t.ex. Stockholm, Göteborg och Malmö. Graden av förändring och möjligheterna att skapa goda betingelser för adekvat sysselsättning har dock varit olika.

De största förändringarna vad gäller de varuproducerande verksamheterna i storstadsregionerna är utfasningen av jordbruket tillsammans med industrins tillbakagång. Detta har gått snabbare i Malmöregionen än i Göteborgs- och Stockholmsregionerna eftersom dels jordbrukets sysselsättningsmässiga betydelse minskat betydligt kraftigare där, dels industriutvecklingen varit svagare än i både Stockholms- och Göteborgsregionerna. Förändringen har också lett till att tjänstesektorn skiljer sig åt så till vida att den företagsorienterade tjänstesektorn är störst i Stockholmsregionen medan vård- och omsorgssektorn är störst i Malmöregionen.

I Stockholmsregionen har tillbakagången av den traditionella tillverkningsindustrin praktiskt taget avstannat samtidigt som nya expansiva industriföretag har etablerats och utvecklats. Det gäller företag i kunskapsintensiva branscher bl.a. som en följd av informationsteknologins genombrott. Enligt Storstadsutredningen, (SOU 1990:36), har utveck-

lingen under efterkrigstiden lett till att Stockholmsregionen blivit alltmer dominerande. Stockholms roll som nationellt beslutscentrum inom det privata näringslivet har stärkts, Stockholms centrala roll i kommunikationssystemet har blivit mer accentuerad, allmänt har Stockholm blivit en allt viktigare mötesplats och utvecklats till en central knutpunkt i nationella och internationella nätverk.

Utvecklingen i Malmöområdet har däremot varit en annan. Strukturomvandlingen inom näringslivet har medfört att den traditionella industrin i Malmö minskat i omfattning samtidigt som nya expansiva verksamheter framför allt etablerats i regionens högskolestad Lund, som varit mer attraktiv ur lokaliseringssynpunkt. Detta har lett till att Malmö inte längre har samma betydelse som industricentrum utan i stället tenderat att bli ett servicecentrum för omgivande regioner i södra Sverige. Den mest expansiva delen i Malmöområdet är numera Lund med sin starka dragningskraft på ett mer utbildnings- och kunskapsintensivt näringsliv.

Nämnda strukturförändringar och de senare årens lågkonjunkturer har bidragit till och accentuerat en regional befolkningsfördelning med relativt sett många arbetslösa och lågutbildade i Malmö.

Arbetslösheten är hög både i Skåne och Malmö, och den har länge varit högre än genomsnittet för riket. I januari 1996 är andelen arbetslösa i åldern 16–64 år 12,7 procent i Malmö och 8,2 procent i riket (statistik från AMS). Utöver de arbetslösa finns det dessutom stora grupper som står helt utanför arbetskraften och därmed inte ingår i arbetslöshetstalen. Av Malmös invånare i åldrarna 20–64 år beräknas 6 procent vara i arbetsmarknadsåtgärder år 1995, 10 procent öppet arbetslösa och 21 procent stå helt utanför arbetsmarknaden, totalt 37 procent (Malmö kommuns bearbetning av statistik från SCB och AMS). För de utomnordiska medborgarna i Malmö är denna andel 75 procent.

Åtgärder som kan ge fler malmöbor en modern utbildning och som ger fler arbetstillfällen åt högutbildade i Malmö framstår som nyckelåtgärder för att komma till rätta med problemen.

2.3 Utbildningsnivå

Utbildningsnivån i befolkningen i Malmö är lägre än i övriga storstadskommuner. Stockholm och Göteborg har klart större andel eftergymnasialt utbildade än genomsnittet för riket. Malmö och övriga Malmöregionen (Sydvästra Skånes kommunalförbund exklusive Malmö och Lund) ligger på samma nivå som riksgenomsnittet medan Lund ligger

betydligt högre än storstäderna. Normalt borde en stad av Malmö storlek ha en högre utbildningsnivå än riket i genomsnitt.

TABELL 1. Andel av befolkningen i åldern 20 – 64 år med eftergymnasial utbildning (%). Källa: SCB 1995-01-01

Kommun/län	Eftergymnasial utbildning	D:o tre år eller längre
Malmö	25	11
Lund	54	27
SSK exkl Malmö och Lund	25	11
Malmöhus län	27	12
Kristianstads län	19	8
Stockholm	37	19
Göteborg	31	14
Norrköping	20	8
Riket	25	11

Även uppgifter rörande ungdomarnas övergång från gymnasieskola till högskola under en treårsperiod pekar på en svagare tradition för högre studier i Malmö än i övriga storstäder. En jämförelse kan göras för olika delar av landet vad gäller övergången från gymnasieskola till högskola. Den har successivt ökat under lång tid. För dem som slutade gymnasieskolan 1990/91 var motsvarande övergång någon eller några procentenheter lägre än för 1991/92, som redovisas i nedanstående tabell.

TABELL 2. Övergång från gymnasieskolan till högskolan. Andel av avgångna från gymnasieskolan 1991/92 som påbörjat högskolestudier t.o.m. 1994/95 (%). Källa: SCB

Kommun/län	Gymnasieskolan, totalt	Gymnasieskolan, 3- och 4-åriga linjer
Malmö	32	55
Lund	59	81
SSK exkl Malmö och Lund	40	65
Malmöhus län	38	64
Kristianstads län	34	65
Stockholm	37	54
Göteborg	39	61
Norrköping	27	49
Riket	34	60

Erfarenheterna visar att närheten till högre utbildning har stort inflytande på ungdomars benägenhet att studera. En ny högskola i Malmö kan därför förväntas bidra till ökad övergång från gymnasieskola till högskola.

Tillgänglig statistik visar också att de som examinerats från en viss högskola i hög utsträckning bor kvar på högskoleorten även efter avslutad utbildning även om de rekryterats från andra landsdelar. En riksrekryterande högskola i Malmö kommer alltså att höja utbildningsnivån i stadens befolkning.

2.4 Nuvarande högskoleutbildning i Malmö

För närvarande erbjuds dels statlig högskoleutbildning i Malmö genom Lunds universitet, dels vårdutbildning med Malmö kommun som huvudman. Dessutom finns World Maritime University (WMU), som med Förenta Nationerna som huvudman ger högskoleutbildning om sjöfart och havsmiljö främst för utvecklingsländer.

Den utbildning vid Lunds universitet, som är lokaliserad till Malmö, omfattar följande (hst = antal helårsstudenter)

- ingenjörsutbildningar (800 hst)
- lärarutbildningar (3 200 hst)
- konstnärliga utbildningar (500 hst)
- läkarutbildning (300 hst)
- tandvårdsutbildning (200 hst).

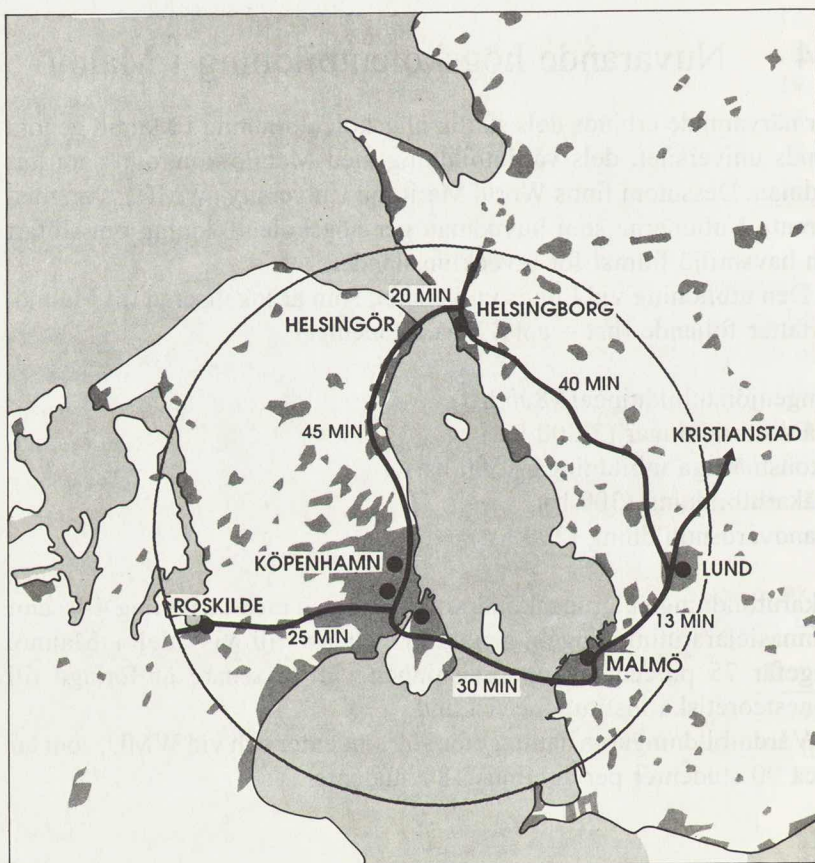
Läkarutbildningen, grundskollärarytbildningen med inriktning 4-9 samt gymnasielärarytbildningen genomförs endast till viss del i Malmö. Ungefär 75 procent av undervisningen vid de senare är förlagd till ämne-teoretiska institutioner i Lund.

Vårdutbildningarna har ungefär 900 studenter och vid WMU, som tar in ca 90 studenter per år, finns 180 studenter.

Sammanfattningsvis

Åtgärder som kan ge fler Malmöbor en modern utbildning och som ger fler arbetstillfällen åt högt utbildade i Malmö framstår således enligt kommitténs mening som nyckelåtgärder för att komma till rätta med de problem som strukturförändringarna åstadkommer i Malmö.

Malmö står inför förändringar som skapar nya förutsättningar och utmaningar. Sveriges inträde i EU medför nya och intressanta möjligheter att dra nytta av inom olika sektorer i samhället, inte minst inom näringslivet. När den nya Öresundsförbindelsen tas i bruk blir Malmö och Malmöområdet med sitt strategiska läge både en nationell utpost mot kontinenten och en del i en allt mer integrerad Öresundsregion, omfattande Själland och Skåne med tillsammans ca 3 miljoner invånare. Allt talar för att här kommer att finnas förutsättningar för en utveckling mot ett mer kunskapsorienterat samhälle och arbetsliv.

Malmö i Öresundsregionen

3 Kommitténs överväganden och förslag

Kommitténs förslag:

Regeringen föreslår att grundutbildningen vid den nya högskolan i Malmö skall inriktas huvudsakligen mot följande områden:

- teknik och naturvetenskap,
- medieområdet, konst och arkitektur,
- invandrings- och segregationsfrågor,
- påbyggnadsutbildning, fortbildning och vidareutbildning.

Utbildningen inom teknik och naturvetenskap skall prioriteras. Påbyggnadsutbildning samt fortbildning och vidareutbildning skall organiseras i ett Centrum för kompetensutveckling.

Fullt utbyggd bör utbildningen i Malmö omfatta ca 14 000 platser, varav 9 000 är tillkommande. Av dessa senare bör drygt 3 000 ha en inriktning mot teknik-ekonomiområdet.

Den grundläggande utbildningen bör organiseras så att utbildningar med likartad inriktning eller med behov av samarbete hålls samman, den s.k. Schoolmodellen.

Forskningen skall bedrivas i projektform med en permanent grundorganisation finansierad med statliga medel, den s.k. Malmömodellen.

Kommittén vill understryka vikten av att slå vakt om kvalitetskravet, vilket blir särskilt uttalat vid uppbyggnad av en ny högskola med delvis otraditionell inriktning.

Planeringen av utbildning och forskning skall i högre utsträckning än vad som hittills varit fallet ske i samverkan med omgivande samhälle.

3.1 Grundläggande högskoleutbildning

3.1.1 Utgångspunkter

Som ett led i strävan att skapa en positiv utveckling i Malmöområdet är utökade möjligheter till utbildning och forskning en viktig förutsättning. I den infrastruktur som krävs för en önskvärd samhällsutveckling utgör således utbildning och forskning den kanske viktigaste statliga insatsen. För att människor skall kunna stanna i regionen krävs tillgång till meningsfulla och varierade arbetstillfällen, för att företag skall etableras som ger dessa arbetstillfällen krävs tillgång till högt utbildad arbetskraft och utbildning på alla nivåer.

Den nya högskolan i Malmö kommer att ge ett viktigt bidrag till landets högre utbildning både i fråga om nya satsningar och omfattning kvantitativt. Med de möjligheter som erbjuds vid uppbyggnaden av den nya högskolan och de vidgade perspektiv som därigenom aktualiseras kan Malmö åter bli en stad med siktet inriktat mot framtiden. Hit söker sig då inte bara ungdomar och yrkesverksamma från Malmö och dess närmaste omgivning. Ambitionen är att erbjuda utbildningar som lockar sökande från hela landet och också övriga Europa. Genom ett väl utvecklat samarbete med skola och vuxenutbildning å ena sidan och arbetslivet å den andra, blir det möjligt att skapa utbildningar som kan attrahera såväl ungdomar som redan yrkesverksamma.

Högskolan i Malmö skall bedriva såväl grundutbildning som påbyggnadsutbildning, fortbildning och vidareutbildning samt forskarutbildning, forskning och forskningsanknytning enligt "Malmömodellen".

Högskolan skall vara en nationell angelägenhet och självfallet planeras med sikte på att vara riksrekryterande. Utgångspunkter och kriterier för den utbildning som skall planeras i Malmö kan sammanfattas i följande punkter:

- utbildningen skall vara till nytta för Malmöregionens utveckling,
- utbildningen skall vända sig till både dem som påbörjar högskolestudier direkt från gymnasieskolan och dem som väljer att studera senare eller vill ha tillgång till lämplig påbyggnad, fortbildning och vidareutbildning.

Utbildningsutbudet skall preciseras utifrån följande behov

- förstärkning och breddning av befintlig högskoleutbildning i Malmö,
- utbildning som idag inte erbjuds vare sig i Lund eller Malmö,

- utbildning som erbjuds i Lund men även bör erbjudas i Malmö (kan vara underdimensionerad i Lund alternativt kan behövas som en del i en integrerad högskolemiljö,
- ytterligare utbildning för att skapa en integrerad utbildnings- och undervisningsmiljö som erbjuder studenterna ett varierat utbildningsutbud.

Den närmare inriktningen av utbildningen i Malmö bör mot den nämnda bakgrunden planeras utifrån två delvis olika infallsvinklar, nämligen:

- en problemorienterad modell, utgående från en probleminventering i ett långsiktigt perspektiv, i vilken en struktur byggs upp som gör det möjligt att lösa problemen. Modellen tar sin utgångspunkt i identifierade problem vilket innebär att de nya utbildningarna blir tematiska och tillämpningsinriktade. Behov av att se över gällande regelverk kring behörighet, antagning m.m. kan uppstå,
- en ämnesorienterad modell där en bas av ämnesdiscipliner byggs upp och med hjälp av denna bas löses sedan de problem som uppstår eller identifieras.

Kommittén vill inte nu lägga fast en slutlig strategi för utbildningsplaneringen. Detta bör vara en uppgift för kommitténs fortsatta arbete (se avsnitt 5). Kommittén vill dock betona betydelsen av den mer problemorienterade modellen, vilket återspeglas i de förslag som lämnas av expertgruppen Utbildning och forskning.

Följande riktlinjer bör gälla för planeringen av verksamheten för att högskolan skall få de bästa förutsättningarna för att bidra till en önskvärd utveckling i Malmö och Skåne.

- Näringslivets behov skall beaktas samtidigt som planeringen bygger på långsiktighet och allmängiltighet

Ett arbete med att utveckla långsiktiga framtidsplaner för Skåne pågår inom ramen för det regionala samarbetet. I en studie som gjorts på uppdrag av den nyligen bildade Skånestyrelsen och Länsstyrelsen i Malmöhus län, presenterad i september 1995, uttalas bl.a. följande:

”En strategi för skånsk näringspolitik bör särskilt inriktas mot att på en bas av bred näringsfrämjande verksamhet särskilt markera och främja utvecklingen inom några få verksamhetsnischer där skånskt näringsliv står starkt och som kan bilda grund för fortsatt utveckling. Skåne ska forma och utveckla en tydlig regional specialisering inom några verksamhets-/bransch-

segment. Livsmedelsteknik och läkemedel är branscher med stark ställning i Skåne. Miljöteknik, kommunikationer och informationsteknik skulle därutöver kunna utgöra resursbaser för regional specialisering i Skåne.”

Mot den bakgrunden kan exempel på framtidssatsningar enligt Skånestyrelsen vara:

- jordbruks- och livsmedelsindustri,
 - hälsoindustriområdet (innefattande sjuk- och hälsovård, medicinsk bioteknik och biokemi, läkemedelsindustri och medicinsk teknik),
 - handels- och logistikområdena.
- Utbildningen i Malmö skall normalt inte dubblera annan närliggande utbildning utan söka nya vägar och kombinationer. Det behöver inte innebära att viss utbildning inte kan genomföras vid högskolan i Malmö om den erbjuds vid t.ex. Lunds universitet. Den kan mycket väl behövas på båda orter utan att det för den skull uppstår ett konkurrensförhållande.
 - Studenterna skall kunna erbjudas ett brett, tvärvetenskapligt eller gränsöverskridande innehåll i utbildningen, dvs. möjligheter till kurser eller moment inom helt andra ämnesområden än de som traditionellt ingår i en viss utbildning och utgör kärnan i densamma.
 - Forskningsanknytning av utbildningen skall vara en viktig del av ett kvalitetsprogram för högskolans samlade verksamhet.

Planeringen av utbildningen i Malmö skall utgå från identifierade behov men samtidigt präglas av otraditionella lösningar. Det bör finnas stora möjligheter att åstadkomma en egen profil för högskolan i Malmö med tanke på den bas av varierade utbildningar som redan finns. Vart dessa skall höra rent organisatoriskt blir en fråga som får bestämmas i perspektivet av vad som bäst gagnar verksamheten.

3.1.2 Utbildningens inriktning

I det följande föreslås inriktning för den grundläggande utbildningen med utgångspunkt från de förutsättningar som kommittén lagt till grund för planeringen. Kommittén vill redan i detta sammanhang särskilt framhålla att det är utomordentligt angeläget att slå vakt om kvalitetskraven när en ny högskola etableras.

Tekniska och naturvetenskapliga utbildningar

Regeringen har i den tidigare nämnda tillväxtpropositionen föreslagit en kraftig utbyggnad av den högre utbildningen och särskilt prioriterat naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.

Industriförbundet har nyligen genomfört en undersökning som dokumenterats i rapporten Kunskap och kompetens – industrins behov av högskoleutbildade. Rapporten redovisar ett stort och växande behov av tekniker på olika nivåer och med olika inriktningar. Det är bl.a. mot den bakgrunden angeläget att kritiskt syna kompetensbehovet inom ingenjörskåren och därvid beakta den kompetensbrist som uppmärksammats inom näringslivet. En satsning på tekniska utbildningar bör göras i Malmö. Förlängning från två till tre år och möjlighet till påbyggnad bör övervägas med inriktning inte minst på civilingenjör-, civilekonom- och magisternivå. Möjlighet till övergångar mellan olika former och nivåer bör skapas för att förhindra återvändsgränder.

Utbildningarna bör kompletteras med nya profiler som kan attrahera även flickor och ungdomar som saknar studietraditioner i familjen, samt allmänt anpassas till aktuella utbildningsbehov.

Ingenjörsutbildningarna blir enligt förslaget förutom lärarutbildningarna den volymmässigt största utbildningen i Malmö och kommer därmed att utgöra en bas för Malmös högskoleutbildning.

Även det tekniska basåret, som nu genomförs både vid Lunds universitets tekniska högskola och lärarhögskola i Malmö, bör bli ett särskilt ansvar för högskolan i Malmö. Enligt nu gällande regler får de som antas till basåret garanterad plats på ingenjörsutbildningen redan vid antagningen. Denna modell föreslås tillämpas även vid den nya högskolan.

En anpassning till det omgivande samhället bör för grundutbildningen vara att möta utbildningsbehovet inom miljöområdet, sjukvården, livsmedelsindustrin samt små och medelstora företag. De senare har stor betydelse bl.a. för att förnya näringslivet och många sådana företag har stort behov av att utveckla och höja sin kompetens inom både teknik och ekonomi men även på andra områden. De mindre och medelstora företagens behov är angelägna att uppmärksamma i ett riksperspektiv. Malmöregionens stora inslag av sådan företagsamhet måste särskilt beaktas då den tekniska utbildningen planeras varvid även invandrar- och segregationsfrågorna bör aktualiseras. Planeringen av de nya utbildningarna måste ske i nära samarbete med arbetslivet men också i samverkan med näringsliv, Lunds universitet m.fl. högskolor samt omgivande samhälle.

Många högskoleutbildade har efter några års yrkesarbete uppgifter som kräver även andra kunskaper än de utbildningen gett. Ett sådant exempel är entreprenörskap, vilket är angeläget att ta hänsyn till vid utveckling av såväl utbildning som forskning bl.a. inom det tekniska området. Detta blir särskilt betydelsefullt för högskolan i Malmö, där arbetslivets behov i hög grad skall beaktas då det gäller utbildningens innehåll och uppläggning.

Utbildning för det miljötekniska området bör prövas antingen som en variant av befintlig kemiteknikutbildning eller som en helt ny utbildning. Miljöutbildningar med olika inriktningar bör bl.a. ingå som en del av högskoleutbildningen i Malmö inom området natur- och resurshushållning. Brobygget och med anledning därav ändrad samhällsstruktur i olika avseenden kommer att innebära många förändringar för både miljö och samhälle. En uppgift för högskolan i Malmö bör vara att engagera sig i dessa frågor och därmed kunna bidra till att eventuella negativa konsekvenser spåras, åtgärdas och även förhindras.

Det finns vidare ett allmänt behov av utbildning för dem som skall sköta den alltmer tekniskt avancerade utrustning, som används inom vården. Utbildning inom området hantering av medicinsk teknik, bl.a. med inriktning mot management, är ett annat område där det förligger utbildningsbehov.

I dagens och morgondagens samhälle måste grundutbildningen ha en mångvetenskaplig ansats. T.ex. är kombinationsutbildning teknik-ekonomi mycket angelägen eftersom varje tekniker måste kunna en del ekonomi och varje ekonom något om teknikens grunder och aktuell teknisk utveckling. Detta behov bör tillgodoses i såväl grundutbildningen som inom ramen för den fortbildning och vidareutbildning som skall erbjudas. För den tekniska utbildningen bör även många andra kombinationsutbildningar vara aktuella, t.ex. teknik i kombination med språk, humaniora, konst m.m. För många tekniker borde kunskap om designens betydelse också vara ett inslag i utbildningen. Ingenjörer på olika nivåer påverkar utformningen av våra miljöer utan att ha tillräckliga kunskaper om den goda formgivningens betydelse.

Den befintliga bebyggelsens utveckling kräver också tvärvetenskaplig utbildning. De senaste decenniernas omfattande nybyggande har gett oss ett mycket stort byggnadsbestånd, som nu måste förvaltas och i många avseenden förbättras. Inom stadskärnor, bostadsområden och arbetslokaler kommer vi att bygga i det redan byggda. Nuvarande arkitekt- och byggnadsingenjörsutbildning är alltför ensidigt inriktad på nyproduktion. Restaureringsteknisk och bebyggelseantikvarisk utbildning behandlar det äldre kulturarvet men inte de moderna vardagsmiljöerna. För den byggda miljöns utveckling krävs nu goda kunskaper om den

stora befintliga bebyggelsens kvalitativa egenskaper och brister, kunskaper om hur bebyggelsen skall förvaltas och vidareutvecklas för att stärka människors levnadsvillkor samt förmåga att konstnärligt gestalta denna utvecklingsprocess. Utbildningen måste mot den bakgrunden omfatta teknik, humaniora, samhällsvetenskap, ekonomi och konstnärlig gestaltning. Behovet av vidareutbildning på området kommer att bli mycket stort, eftersom utbildning med denna inriktning inte funnits tidigare.

Det är svårt att bedöma vilka branscher som kommer att dominera arbetsmarknaden i framtiden och vilka arbetsuppgifter de kommer att erbjuda. Detta gör att utbildning planeras mot bakgrund av de behov som kan identifieras för dagen. Det blir därför av stor betydelse att skapa breda utbildningar som samtidigt har djup inom något område. Därmed ökar möjligheten för individen att efter behov genom fortbildning och vidareutbildning komplettera sin utbildning under hela livet.

Mot bakgrund av de alltmer komplicerade förhållanden som den grundläggande utbildningen kommer att avspegla inom även andra områden än de tekniskt/naturvetenskapliga skulle det vara angeläget att öka andelen högskoleutbildningar som bygger på naturvetarprogrammet i gymnasieskolan. Det kan t.ex. vara värt att undersöka behovet av ekonomiutbildning som bygger på matematikkunskaper från naturvetarprogrammet.

Det krävs emellertid att skolan förmår stimulera elevernas intresse för naturvetenskap och teknik tidigt i åldrarna och även vidmakthålla ett sådant intresse genom hela skoltiden. Annars kan inte den för närvarande alltför smala rekryteringsbasen till tekniska och naturvetenskapliga utbildningar breddas, vilket är en nödvändighet för att klara behovet av tekniker och naturvetare på olika nivåer och områden. Lärarutbildningen har därför en fundamentalt viktig roll i detta sammanhang.

Det finns anledning att redan i detta skede utgå från att ingenjörsutbildningarna får en god plattform för breddning och förnyelse i den organisationsform som en ny högskola i Malmö ger. En sådan organisatorisk lösning skall givetvis förutsätta ett fortsatt gott samarbete med Lunds universitet för gemensamt utbyte.

Utbildning med inriktning mot medieområdet, konst och arkitektur

Malmö är ett kulturellt centrum för hela södra Sverige med ett växande utbyte med kontinenten inom kultur- och medieområdet. Massmediesektorn är betydande i Malmö med stor bredd i fråga om dagspress och regionalt centrum för radio och TV. En rik och högkvalitativ kulturmiljö finns i Malmö med musikteater, dramatisk teater, flera fria grupper, symfoniorkester, konstinstitutioner med internationell lyskraft m.m. Därtill kommer biblioteksverksamhet. Sammantaget ger detta en viktig bas för utveckling av kultur- och medieområdet. I jämförelse med Stockholm och Göteborg har emellertid Malmö en relativt smal utbildningsbas inom detta område, varför en omfattande satsning på högre utbildning inom informations- och kulturyrken bör göras i Malmö. Detta bör utgöra en del av utbildningsprofilen för högskolan i Malmö.

I England finns på universitetsnivå utbildning inom området Leisure Industry. Det finns för närvarande ingen direkt motsvarighet i Sverige. Fritidssektorn blir allt mer betydelsefull för enskilda individer och det är värt att närmare överväga en sådan inriktning. Turismområdet har tidigare diskuterats som intressant ur utbildningssynpunkt, och det kan därför finnas anledning att även i det här sammanhanget överväga detta område. Fritidsindustrin är med stor sannolikhet en del av framtiden och Skåne har med sin natur och sitt kulturutbud unika möjligheter att utveckla utbildning inom området ekoturism i vid bemärkelse.

De utbildningar som kan bli aktuella inom denna sektor har gränssnitt mot såväl teknik som pedagogik och det konstnärliga området. De tekniska gränssnitten finns i utbildningar inom mediaområdet, informationsteknik och mer specialiserat teatertechnik eller scenteknik samt inom designområdet. En designutbildning skulle med fördel kunna anknytas till en utbildning inom området bebyggelseutveckling och tillsammans med den utveckla en särskild utbildningsgren med inriktning på den offentliga miljöns och det urbana landskapets gestaltning.

Utbildningar inom medieområdet i vid bemärkelse bör vara ett prioriterat inslag i utbildningsutbudet. En ettårig journalistutbildning och en bibliotekarieutbildning har nyligen startat i Lund. Det bör vara möjligt att diskutera den fortsatta lokaliseringen av dessa utbildningar inom ramen för ett brett utbud av utbildningar på medie- och informationsområdet i Malmö.

Även det konstnärliga området har gränssnitt till pedagogiken genom uttalade behov av pedagogisk utbildning för lärare vid skolans utbildningar inom dessa områden. Den nya gymnasieskolan kommer att ha ett stort behov av lärare med nya inriktningar t.ex. inom bild- och medieområdet.

Utbildning med inriktning mot invandrings- och segregationsfrågor

Ett annat viktigt område är utbildning med inriktning mot *invandringen*, såsom segregation, migration, etniska gruppers mångfald och mångkulturella frågor i vid bemärkelse. Konsten, kulturen och invandrarfrågorna hör delvis samman och skall sammantagna betraktas som en del av profilen för Malmös högskoleutbildning, där den möjlighet till mångfald i kulturellt avseende som hög invandring utgör utnyttjas på ett sätt som hittills inte skett.

Det finns två infallsvinklar på detta område.

- Utbildning *om invandring*: hur skall högskoleutbildning som behandlar invandring och invandrarfrågor utformas?
- Utbildning *för invandrare*: hur skall högskoleutbildningen – grundutbildningar såväl som kompletterande utbildningar – anpassas till invandrares behov och göras mer tillgänglig för invandrare?

Inom ramen för utbildning kring invandrarfrågor är kunskaper om och perspektiv på det svenska samhället av avgörande betydelse, något som för övrigt borde utgöra grund för all högskoleutbildning. Program och kurser, även för fortbildningsbehov, bör därför ha en utgångspunkt i lärande om det mångkulturella samhället och med koppling till livslångt lärande. Det är väsentligt att sådant utbud vänder sig utåt i samhället och också utnyttjas av lärare inom såväl skola som högskola. Invandrarfrågorna är i många delar en uppgift för skolan och därmed en fråga även för lärarutbildningen. I anslutning till den bredd inriktade lärarutbildningen i Malmö bör det därför vara möjligt att svara för viss utbildning riktad mot detta område.

Beträffande utbildning för invandrare bör särskilt uppmärksammas den grupp som har akademisk utbildning från ett annat land men som trots detta inte har lyckats få tillträde till arbetsmarknaden i Sverige. Den s.k. aspirantutbildningen, som startade hösten 1995, borde vara ett utmärkt medel för att underlätta för denna grupp att få ett arbete som anknyter till deras utbildning. Även av samhällsekonomiska skäl måste denna resurs tas till vara som ett bidrag till att höja arbetskraftens utbildningsnivå.

I anslutning till diskussionen om aspirantutbildning kan även diskuteras värdet av att utveckla en allmänorienterande utbildning om Sverige och svenska förhållanden för invandrare med högre utbildning t.ex. som en särskild kurs om 40 – 60 poäng. Mycket av det stoff som

bör ingå i en sådan kurs, bl.a. kunskaper i svenska, kunskaper om Sverige och svensk kultur och svenskt samhällsliv borde kunna utvecklas i anslutning till lärarutbildningen.

Bland invandrare finns även en mellangrupp, som varken är hög- eller lågutbildad. För dessa bör övervägas, som nämnts tidigare, att skapa särskilda basår även med annan än naturvetenskaplig inriktning, som kan utgöra en sluss in i högskolan. Det borde med en sådan ambition vara möjligt att skapa individuella program för invandrare med olika bakgrund.

Ett område som diskuteras för utbildningsinsatser är samhällsmedicin med inriktning mot folkhälsofrågor. Inom detta område bör invandrades hälsa vara föremål för en del av satsningen på det mångkulturella området.

Påbyggnadsutbildningar, fortbildning och vidareutbildning

Det finns ett stort fortbildnings- och vidareutbildningsbehov i malmöre- gionen som måste tillgodoses om det skall vara möjligt att höja utbildningsnivån allmänt i befolkningen. Det blir en av de viktigaste frågorna för Malmöutbildningen att tillgodose behovet av *fortbildning och vidareutbildning* för olika grupper och inom olika områden. Även påbyggnadsutbildningar av olika slag och med skilda inriktningar måste kunna erbjudas i ökande utsträckning allteftersom behoven av kunskap och kombinationer av kunskap växlar. Fortbildning, vidareutbildning och påbyggnadsutbildning kan utgöra en del av en utbildningsprofil för Malmö, bl.a. inom det tekniska området.

Den utbildning med yrkesinriktning och med inslag av arbetsplatsintegrerad utbildning, som diskuterats under senare tid är exempel på en utbildningsform som allmänt stämmer väl överens med den grundläggande ambition som finns för malmöhögskolan. Den utbildningsprofil som föreslås för högskoleutbildningen i Malmö ligger väl i linje med dessa tankar, i många delar liknande den YTH-utbildning som skapades genom 1977 års högskolereform. Den s.k. COOP-utbildningen vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla kan också tjäna som förebild. Denna verksamhet kräver samarbete med både gymnasieskola/vuxenutbildning och näringsliv.

Det är viktigt att i sammanhanget understryka kravet på en god samverkan med gymnasieskolan inte bara för sådan utbildning utan för den samlade verksamheten vid den nya högskolan.

På sina håll i USA finns s.k. Centers for Adult Education, vilka kan tjäna som förebild för organisation av sådan utbildning som inte leder

till examen av yrkeskaraktär. Lärare från olika håll kan från tid till annan utnyttjas i denna utbildning som skall kunna utgöra del i ett livslångt lärande. Till ett sådant Centrum för kompetensutveckling kan även läggas fortbildning för skolans personal samt uppdragsutbildning. På så sätt skapas en sluss in i högskolans verksamhet, oavsett organisatorisk hemvist.

Utbildningen som föreslås vid Centrum för kompetensutveckling blir en viktig del i högskolans verksamhet också genom att där skall kunna erbjudas olika möjligheter till utbildning som syftar till en allmän kompetensutveckling. En del av utbudet vid centret föreslås bestå av kurser inom humaniora, språk, m.m. för såväl ungdomar som söker en utbildning sammansatt efter fritt val, som yrkesverksamma och äldre som behöver fortbildning eller vidareutbildning. Dessutom bör vid centret finnas möjlighet till påbyggnadsutbildningar av olika slag samt ett vidgat basår, som erbjuder dem som inte har rätt förkunskaper att få den behörighet som krävs. Detta centrum skulle kunna vara en motor för forskning och metodutveckling på området.

För att företagen skall ha intresse av att låta sin personal delta i fortbildning i kombination med yrkesverksamhet blir det nödvändigt att hitta sådana former för uppläggning av utbildningen och ett sådant innehåll som gör att företagen och de anställda upplever det praktiskt möjligt och meningsfullt att delta i olika fortbildnings- och vidareutbildningsaktiviteter. När nu industrin mer uttalat än tidigare påtalar brister i kunskap och kompetens hos arbetskraften förbättras förutsättningarna för att åstadkomma en gemensam planering.

3.1.3 Behörighetsfrågan

För att tillgodose utbildningsbehovet i Malmö och regionen däromkring måste hinder för tillträde till utbildningen övervinnas. Så är t.ex. behörighetskravet för engelska svårt att uppnå för vissa invandrargrupper, medan de i stället har kunskaper i andra språk, t.ex. franska. Detta bör ge dessa grupper minst lika goda möjligheter att tillgodogöra sig internationell facklitteratur. I denna fråga är det viktigt att etablera ett väl fungerande nätverk och samarbete med gymnasieskola och vuxenutbildning.

Malmöns speciella befolkningsprofil gör det särskilt angeläget att göra en bedömning av hur behörigheten till högskoleutbildningen inverkar på de enskilda individernas möjligheter att få tillträde. Det borde finnas en möjlighet att inom ramen för den helt nya organisation som högskolan

i Malmö kommer att utgöra, få pröva nya tillträdesregler och överbrygande utbildningar, t.ex. ett basår vidgat till även andra utbildningsråden än det tekniskt/naturvetenskapliga. Komvux kan visserligen idag erbjuda liknande möjligheter, men det ligger en fördel i att med genomgången gymnasieskola direkt få tillträde till högskoleutbildning även om behörighet för just den avsedda utbildningen saknas från början.

Kommittén föreslår självfallet inte att behörighetskraven skall sänkas utan vill i stället erbjuda en introduktion eller propedeutisk utbildning inom högskolan för att ge den behörighet för högskolestudier, allmän eller särskild, som många gånger saknas hos presumtiva studenter. Därigenom breddas underlaget till högskolans utbildning samtidigt som fler studerande ges tillfälle till högskolestudier. Det skulle vara av värde om den nya högskolan kunde få bedriva försöksverksamhet med detta syfte.

För att åstadkomma denna erforderliga och bredare rekryteringsbas skulle det vara en fördel om den föreslagna basårutbildningen kan erbjudas redan från hösten 1997, dvs. innan den egentliga verksamheten startar vid den nya högskolan.

Studiefinansieringen för dem som skall börja högskoleutbildningen med propedeutiska kurser måste övervägas. Den längre studietid som blir följd av behörighetsgivande utbildning bör leda till överväganden om ersättningen till studenterna under dessa studier. Studier bör vara ett bättre alternativ för dem som riskerar att slås ut på arbetsmarknaden som en konsekvens av strukturella förändringar.

Kommittén vill i detta sammanhang understryka vikten av att slå vakt om kvalitetskravet. Detta blir särskilt uttalat vid uppbyggnad av en ny högskola med delvis otraditionell inriktning.

3.1.4 Intern organisation

En högskola i Malmö skall inte byggas upp efter traditionellt mönster med utgångspunkt i snävt ämnesinriktade institutioner. Utbildningen skall vara tillämpningsinriktad med sikte på att bidra till lösning av aktuella samhällsproblem. I det perspektivet bör en annan organisationsform i stället för den traditionella ämnesorienterade prövas. Kommittén föreslår den s.k. *School-modellen* som bygger på att i en och samma avdelning, enhet eller annan lämplig organisatorisk form samla verksamhet som i någon mening är sammanhängande vad gäller utbildningens inriktning. Det fortsatta utredningsarbetet innebär bl.a. att ytterligare konkretisera den interna organisationen och lämplig benämning på denna. Tills vidare används därför termen *School-modell*.

I avsnitt 4 presenteras förslag till utbildningar inom ramen för ett antal tänkta områden för utbildning med School-modellen som princip för uppbyggnaden. Förslagen har sitt ursprung i de visioner som finns för högskoleutbildningen i Malmö satta i ett samhällsperspektiv.

Förutom de exempel på områden för utbildning som beskrivs i det avsnittet finns ett antal andra områden som också är mycket väsentliga för utbildningsinsatser men som skär tvärs över de nämnda områdena för utbildning inom School-modellens enheter och som bör ingå som delar i mer än ett sådant område. Några exempel på sådana utbildningsområden redovisas också.

3.1.5 Omfattning

Högskolan i Malmö bör vara av den storleksordningen att utbildning kan erbjudas inom de flesta områden som nämnts men också inom områden som är viktiga för en högskolas samlade verksamhet såsom ekonomi, språk, humaniora, allmänna beteendevetenskaper som pedagogik och psykologi m.m. Som planeringsförutsättning bör gälla att grundutbildningen i utbyggt skick skall omfatta 12 000 – 15 000 platser (helårsstudenter), inklusive befintlig utbildning i Malmö. Den senare omfattar ca 6 000 helårsstudenter, vårdutbildningarna inkluderade. Det innebär att högskolan i Malmö skulle tillföras resurser motsvarande ytterligare mellan 6 000 och 9 000 helårsstudenter (en helårsstudent är detsamma som en utnyttjad årsstudieplats).

Expertgruppen Utbildning och forskning har skisserat omfattningen av de områden för utbildning som beskrivs i avsnitt 4. Enligt kommitténs bedömning bör förslaget betraktas främst som en utgångspunkt för det fortsatta planeringsarbetet inom respektive område och inte som ett slutligt förslag till dimensionering. Den tekniska utbildningens kraftiga expansion är ett uttryck för ambitionen att bidra till att minska bristen i teknisk kompetens på arbetsmarknaden.

Den sammanlagda omfattningen av högskoleutbildningen i Malmö blir med denna skiss ca 14 000 helårsstudenter, vårdhögskolans utbildningar inkluderade, då verksamheten är utbyggd, vilket bör vara fallet i början av 2000-talet.

<i>"School"/område för utbildning</i>		<i>Antal helårsstudenter</i>	
		<i>1994/95</i>	<i>Utbyggt</i>
Teknik och ekonomi	TE	800	4 000 *)
Läroartutbildning	L	3 200	4 000
Hälsa och samhälle	HS	1 200	2 000
Konst och kommunikation	KK	510	750
Natur- och resurshållning	NR	-	500
Centr för kompetensutveckling	C-KU	-	3 000
Totalt		5 710	14 250

*) i ett inledningsskede inklusive basåret

3.2 Forskning och forskningsanknytning

Forskningsverksamheten vid den nya högskolan i Malmö måste lösas på annat sätt än det traditionella. Därmed blir det inte aktuellt att bygga upp en forskningsorganisation efter nuvarande mönster och det är inte heller önskvärt. Utgångspunkten för planeringen av den nya högskolan bör vara att bygga på de förutsättningar, möjligheter och andra kriterier som ställts upp för verksamheten med sikte på att åstadkomma en utbildning och forskning som bidrar till en positiv utveckling i Malmöområdet. Det blir därvid naturligt att dra nytta av i första hand de väl utbyggda forskningsresurser som finns i Lund och Köpenhamn.

De resurser för forskningen som kan bli aktuella kan inte heller jämföras med universitets och högskolors med fakultet. Även av det skälet ställs stora krav på att forskningen får lämplig inriktning och utformning för bästa möjliga resultat.

Trots de begränsningar detta innebär för forskningen och möjligheten till forskningsanknytning kommer högskolan i Malmö att få ett ovanligt gott utgångsläge, vilket det gäller att utnyttja genom ett omsorgsfullt planeringsarbete. Den relativt stora omfattning som föreslås för grundutbildningen och dess tematiska inriktning ger utmärkta förutsättningar för att bygga upp en forskningsverksamhet som kan få stor betydelse inte bara för verksamheten vid högskolan i Malmö utan också för hela landet. Med en problemorienterad ansats och därmed ett mångvetenskapligt perspektiv i planeringen, med anknytning till problem i Skåne och Öresundsregionen, är det möjligt att bygga upp en bas för forskningen, som kan utvecklas successivt. En viktig utgångspunkt skall också vara att åstadkomma en stark och effektiv koppling mellan grundutbildning och forskning.

Behovet av forskningsanknytning är i högskolelagen uttryckt som ett krav på att utbildningen skall vila på vetenskaplig grund. Många definitioner av begreppet forskningsanknytning har förekommit alltsedan högskolereformen 1977 då begreppet infördes. I stora drag innebär det att ge de studerande ett vetenskapligt kritiskt förhållningssätt till den kunskap de utvecklar genom utbildningen och en attityd till sin kommande arbetsinsats som innebär att de förmår identifiera och på egen hand ta till sig ny kunskap för att bearbeta kommande problem i arbetslivet.

Lärarna måste ha möjlighet att förmedla sådana attityder och förhållningssätt förutom att de skall ge de studerande kunskaper som ligger i nivå med senaste forskningsrön, insikt i vetenskapliga metoder och vetenskapligt förhållningssätt men kanske främst en insikt i och förståelse för att kunskapen ständigt förändras. Därmed reses krav på att lärarna bör ha forskarutbildning och dessutom möjlighet att i viss utsträckning ägna sig åt egen forskning. Lunds universitet är en viktig resurs även i det sammanhanget. Huvuddelen av lärarna kommer att ha sin fakultetsanknytning till Lunds universitet eller andra universitet och fakhögskolor med fakulteter. Om annan forskningsorganisation i landet skulle bli aktuell bör denna självfallet prövas också i Malmö.

Det är en väsentlig utgångspunkt för den forskningsverksamhet som planeras i Malmö att den, oavsett finansiering, bidrar till att lösa aktuella samhällsproblem. För Malmös del bör det därför inte vara fråga om att bygga upp nya stora institutioner av traditionellt slag utan snarare att skapa en forskningsmiljö som har sin utgångspunkt i projekt- och problemorienterad verksamhet med multidisciplinära inriktningar.

Kommittén föreslår att forskningen vid den nya högskolan i Malmö organiseras enligt en modell av det slaget, i fortsättningen kallad *Malmömodellen*. En särskild styrelse tillsätts för att svara för forskningsverksamheten, besluta om lämpliga projekt m.m. allt efter behov och önskemål. Modellen skall utformas så att forskning och forskarutbildning också kan dra nytta av de mångsidiga resurserna vid Lunds universitet samt universitet och högskolor i Köpenhamn. Så skulle t.ex. hela eller delar av den planerade Öresundsstudien i anslutning till brobygget mycket väl kunna placeras i Malmö. Den karaktär som verksamheten föreslås få innebär att det kan finnas fördelar med en representation i styrelsen av företrädare för näringslivet och/eller andra intressenter i den forskning som kommer att bedrivas.

Malmömodellens organisation skall anknyta på lämpligt sätt till den utbildningsmiljö som byggs upp i Malmö, ge möjlighet för lärare att delta i forskningsprojekt, etc. Medverkande i dessa för kortare eller längre tid pågående projekt skall vara dels lärare från malmöverksam-

heten, som därigenom ges möjlighet till forskning i sin tjänst, dels lärare och forskare från andra högskolor och universitet, såväl från Sverige som utanför, vilka har sin fasta bas i sina respektive ämnesinstitutioner.

En intressant forskningsmiljö kan skapas genom den föreslagna Malmömodellen genom att forskningsresurser förs samman till en flervetenskaplig struktur med en problemorienterad ansats för verksamheten. I modellen blir fakultetsindelningen som sådan ovidkommande trots att den är viktig som en bas för metodkunnandet inom varandra närliggande ämnen och ämnesområden.

Även om forskningen vid högskolan i Malmö byggs upp av projekt är det viktigt att inte skapa alltför kortsiktiga forskningsaktiviteter och inte heller alltför tillämpningsinriktade projekt. Verksamheten måste läggas upp med ett sådant tidsperspektiv att ny kunskap får möjlighet att utvecklas och forskarutbildning kan genomföras även inom ramen för denna organisation. Det ligger en risk i att den föreslagna organisationen gör forskningen konturlös om inte någon form av kontinuitet byggs in i modellen så att forskningen vilar på stabil grund. Fasta forskningsresurser på nyckelområden är därför en nödvändighet. Det är angeläget att ett antal högt kvalificerade forskare inom nyckelområden knyts till högskolan, vilket är en förutsättning också för att forskning i projektform skall bli framgångsrik. Därmed etableras en fast bas för verksamheten som kan utgöra grund för uppdrag från näringsliv och organisationer och som enligt kommitténs bedömning skall finansieras med fasta statliga anslag. En förutsättning för att verksamheten skall lyckas är att ett nära samarbete kan utvecklas med bl.a. Lunds universitet. Inte minst gäller detta för att garantera samtliga forskare en fakultetstillhörighet inte bara i teorin utan också i praktiken.

3.3 Materiella förutsättningar

3.3.1 Lokaler för utbildning och forskning

En viktig förutsättning för att åstadkomma en integrerad profil för en ny högskola i Malmö är att all utbildning, forskning och erforderliga kringresurser lokaliseras till ett gemensamt område. För att möjliggöra uppbyggnad av ett sådant samlat högskoleområde skall ambitionen vara att där samlokalisera all högskoleverksamhet oavsett organisatorisk tillhörighet.

Expertgruppen Mark och lokaler studerar möjligheterna att skapa ett samlat högskoleområde i Västra hamnen. Det tilltänkta området, kallat Universitetsholmen, ligger nära stadens cityområde och har gångavstånd till Centralstationen med dess regionalstågtrafik inom Öresundsregionen samt nationella och internationella snabbtåg. På Universitetsholmen kan de nya högskoleverksamheterna beredas plats liksom befintliga malmöutbildningar som efter hand kan flyttas dit. Undantaget är den medicinska och odontologiska utbildning och forskning som är knuten till sjukvårdsklinikerna på MAS-området¹ och som inte bör skiljas från dessa. Även i kvarteren kring MAS kan dock infrastrukturen för högskolestuderande förbättras. Expertgruppens överväganden leder alltså till två högskoleområden i Malmö; Universitetsholmen med allsidig högskoleutbildning och MAS-området med medicinsk och odontologisk inriktning.

Den eftersträlvade samlokaliseringen av utbildningarna och forskningsverksamheten blir ett viktigt medel för att åstadkomma en utbildnings- och forskningsmiljö som är anpassad till både samhällets behov och de studerandes intresse av en mer integrerad utbildning än den traditionella. Ett gemensamt högskoleområde är väsentligt även av det skälet att studenter och lärare behöver gemensamma samlingsplatser där de kan mötas och också möta näringsliv och samhälle.

Ingenjörutbildningen i Malmö ligger idag i hamnområdet. Det är viktigt att även ingenjörutbildningen kan samlokaliseras med övrig utbildning. Den behöver en god förankring till och lämplig integration med andra närliggande ämnesområden, t.ex. ekonomi, språk, humaniora, pedagogik m.m.

Möjligheterna att skapa ett högskoleområde av denna typ är mycket goda i Malmö. Malmö kommun ger sitt stöd åt en lokalisering till Universitetsholmen och deltar aktivt i planeringen för att förverkliga detta. Här finns en unik möjlighet att skapa en enhetlig campusmiljö som både ligger centralt i en stad och har kapacitet för högskoleverksamhet av den omfattning som diskuteras. Studerande och lärare får mycket nära till innerstadens service, kultur och nöjesliv, till de goda kommunikationerna och till ett stort bestånd av smålägenheter.

Ett högskoleområde av denna karaktär skulle dessutom betyda mycket för Malmö stads profil. Lokaliseringen på Universitetsholmen med upp/nedgång till den planerade tunnelbanestationen vid City-tunnelns mynning understryker denna profil. Vitaliseringen av kulturella

¹ MAS står för Malmö Allmänna Sjukhus.

institutioner som pågår i Malmö skulle ytterligare befästas, och även andra innerstadsverksamheter skulle få ett avsevärt förstärkt underlag.

Under förutsättning av riksdagens godkännande av en ny högskola i Malmö kommer en internationell arkitekttävling att utlysas. Redan i det fortsatta kommittéarbetet under våren påbörjas arbetet med att utforma underlag för program för tävlingen som rör dels nybyggnation på Universitetsholmen omfattande ca 140 000 m² (LOA), dels förnyelse och därmed stadsomvandling av MAS-området.

För att förverkliga tankarna på ett samlat högskoleområde är det viktigt att planeringen rörande lokalfrågan utgår från att en campus förutom rena undervisnings- och forskningslokaler även skall erbjuda utrymme för andra studentaktiviteter. Biblioteket nämns i det följande, men även i övrigt skall all sådan verksamhet som underlättar för studenterna i grupp och för den enskilde prövas i perspektiv av möjligheten att förläggas till det gemensamma högskoleområdet. Högskolecampus skall bidra till att göra högskoleverksamheten känd genom att bli en integrerad del i staden och därmed ge goda förutsättningar för en positiv utveckling av Malmöområdet.

3.3.2 Högskolebibliotek

Informationsförsörjningen och biblioteksverksamheten planeras i ett fem- à tioårsperspektiv men med en mer långsiktig visionär ansats. Det är väsentligt att tillgängligheten till biblioteksservice är stor och att därför verksamheten förläggs så nära forskarna/lärarna som möjligt. Den fysiska närheten och tillgängligheten till informationskällorna skall vara en bärande princip för hur lösningen kring informationsförsörjningen och biblioteket utformas.

Utgångspunkten för planering av biblioteket skall vara dels att alla nybörjare i högskolan måste lära sig utnyttja biblioteket och de möjligheter till informationsförsörjning som erbjuds, dels att närheten till informationen är avgörande för hur denna tillgång kommer att utnyttjas av studenter och lärare. Nya undervisningsformer, t.ex. distansutbildning och problembaserat lärande innebär att biblioteket måste integreras betydligt bättre i undervisningen än för närvarande och därmed blir behovet av närhet än mer uttalat. Biblioteket skall utgöra pulsen i högskolan och vara en allmän mötesplats men också arbetsplats för studenter och lärare. Där skall finnas kaféer, läsplatser, plats för grupparbeten, referensbibliotek för kurser, forskningsbibliotek och möjlighet till kulturell programverksamhet av skilda slag.

Expertgruppen Informationsförsörjning och bibliotek redovisar i avsnitt 4.2 två principiellt skilda förslag rörande biblioteksfrågans lösning. Det ena förslaget innebär en mer traditionell lösning med en samlad biblioteksbyggnad och biblioteksverksamhet på campusområdet. Det andra förslaget bygger på ett nätverksbibliotek med Malmö stadsbibliotek som central enhet, vilket innebär att verksamheten i stora delar decentraliseras till respektive avdelningar inom högskolan.

Möjligheten att integrera folkbibliotek med högskolebibliotek skulle vara en intressant lösning eftersom hittills alla högskolebibliotek byggts upp parallellt med befintlig kommunal biblioteksverksamhet. Successivt utvecklas en ökad samsyn mellan folkbibliotekarier och högskolebibliotekarier. Det samarbete som etableras genom integration mellan folkbibliotek och högskolebibliotek skulle bl.a. ge stora fördelar för distansundervisningen. En förutsättning för en sådan lösning är dock att denna integrerade verksamhet lokaliseras till campusområdet på Universitetsholmen. Det är dock inte möjligt att bortse från den lokala historien i denna fråga. För närvarande byggs nya lokaler för stadsbiblioteket på annan plats i Malmö. Det finns därför stora hinder, inte minst ekonomiska, för en lösning som innebär att den samlade biblioteksverksamheten flyttas till Universitetsholmen.

Enligt kommitténs bedömning skall biblioteket förläggas i direkt anslutning till undervisningen och forskningen på Universitetsholmen, dvs. på campusområdet och utgöra en fysiskt sammanhållen enhet. Härigenom skapas effektiva biblioteksresurser för högskolans alla utbildningar och skapas goda förutsättningar för nödvändig integration mellan undervisning och biblioteksresurser, inbegripet de informations-tekniska resurser som den tekniska utvecklingen kan erbjuda.

Den lösning som kommittén därmed föreslår är identisk med det ena av expertgruppens två förslag. Det finns förutom det centralt placerade biblioteket även behov av små institutionsbibliotek, vilka skulle kunna ta ansvar för den kurslitteratur studenterna utnyttjar.

Även om denna lösning inte medger den tidigare nämnda integrationen mellan folk- och högskolebibliotek blir det viktigt för ett effektivt utnyttjade av biblioteksverksamheten i stort att bygga upp ett väl fungerande samarbete med både Malmö stadsbibliotek och Lunds universitetsbibliotek. Ett erbjudande till Malmö stadsbibliotek att inrätta en filial i högskolans bibliotekslokaler skulle främja detta syfte.

Det är inte realistiskt att bygga upp ett forskningsbibliotek helt från grunden för all den forskning som skall bedrivas, särskilt som forskningsverksamheten blir tematisk till sin karaktär och inte känd till sitt innehåll över tiden. Även av detta skäl blir det nödvändigt att etablera ett sådant samarbete.

3.3.3 Organisation

Frågan om ett visst utbildningsutbud skall erbjudas av Lunds universitet, en ny högskola i Malmö eller annan anordnare av högskoleutbildning skall bli föremål för en analys av vilken organisatorisk tillhörighet som bäst gagnar respektive verksamhet. De utbildningar som avses har tidigare varit självständiga enheter eller haft annan huvudman än universitetet. Genom 1977 års högskolereform införlivades de flesta eftergymnasiala utbildningar med högskolan. Det innebar bl.a. för Lunds universitet att lärarutbildningen och tandläkarutbildningen, som tidigare var fristående högskoleenheter, fördes till universitetet. Den ingenjörsutbildning som idag ligger vid tekniska fakulteten vid Lunds universitet överfördes från gymnasieskolan för några år sedan.

Den framtida organisationen bör väljas utifrån en analys av hur och i vilken utsträckning berörda utbildningar är länkade till övrig verksamhet vid Lunds universitet och hur en alternativ organisation skulle påverka verksamheten. Senast vid starten av den nya högskolan, helst dessförinnan, bör organisatorisk tillhörighet för samtliga utbildningar vara helt klar. I ett 10–15-årsperspektiv kan det finnas uppbyggt en högskola i Malmö där den nu aktuella frågan om tillhörighet har blivit ointressant.

Ingenjörstudningarna i Malmö kommer att bli en huvudprofil och därmed utgöra en bas för den nya högskolan i Malmö, vilket nämnts tidigare. För det tekniska-ekonomiska området föreslås en stor expansion av utbildningskapaciteten, vilken enligt förutsättningarna skall läggas vid den nya högskolan i Malmö. Utan att föregripa vad en närmare analys ger vid handen som underlag för ett förslag i organisationsfrågan är det möjligt att redan nu göra vissa bedömningar. I utbyggt skick kommer ingenjörstudningarna att representera omkring en femtedel av kapaciteten på området. Senast vid den tidpunkten då verksamheten är utbyggd bör det därför vara rimligt att den nu befintliga utbildningen förs över till högskolan i Malmö. Mot den bakgrunden bör övervägas om den bästa lösningen är att denna organisationsförändring genomförs redan från början av den nya högskolans verksamhet.

Vårdutbildningen i Malmö och dess koppling till den medicinska utbildningen och forskningen bör analyseras närmare. Ambitionen bör vara att integrera vårdutbildningen i den föreslagna enheten för hälsa och samhälle. Med den utgångspunkten blir det angeläget att snabbt utröna möjligheten av att förstatliga vårdhögskolan och inlemma dess verksamhet i den nya högskolan i Malmö. Även för vårdutbildningen är det betydelsefullt att studera hur samarbetet med Lunds universitets medicinska fakultet påverkar verksamheten. Den nyttillkommande Mal-

möutbildningen kan dock också ge värdefulla länkar till vårdutbildningen, vilket måste beaktas i den fortsatta utredningen.

En utformning i likhet med Södertörns högskola är eftersträvansvärd och det är angeläget att institutioner vid Lunds universitet ges möjlighet att successivt övergå till högskolan i Malmö.

4 Expertgruppernas överväganden

4.1 Utbildning och forskning

I expertgruppen Utbildning och forskning ingår professor Jan S Nilsson, ordförande, rektor Bengt Abrahamsson, docent Johanna Esseveld, rektor Lars Haikola, universitetsdirektör Peter Honeth, professor Bo Mattiasson, studerande Eva Melin, professor Rolf Ohlsson, planeringschef Christer Persson samt studerande Torkel Skoglösa. Sekreterare i gruppen är Bertil Johansson och Wanda Klintberg.

4.1.1 Inledning

Expertgruppens arbete

Expertgruppen Utbildning och forskning har arbetat mycket kort tid inför detta betänkande. Det innebär att det förslag som expertgruppen lämnar i detta skede skall betraktas som en principmodell för verksamheten vid den nya högskolan i Malmö och en struktur i stora drag för utbildningens innehåll och uppläggning. Föreslagna utbildningsinsatser skall därför inte uppfattas som färdiga förslag utan mer som exempel, vilka kommer att analyseras närmare i det fortsatta utrednings- och organisationsarbetet. Gruppen avser att i detta arbete göra en analys av utbildnings- och forskningsbehov m.m. i nära kontakt med företrädare för regionens högskoleutbildningar, näringsliv, organisationer m.fl. intressenter utanför högskoleområdet.

Det är viktigt att betona kommittéarbetets och det eventuellt kommande organisationskommittéarbetets karaktär av process, vilket innebär att föreslagna huvudinriktningar vad gäller utbildningsinnehåll för närvarande endast skall betraktas som intressanta uppslag. Dessa skall ligga till grund för det fortsatta arbetet och successivt konkretiseras och analyseras vad gäller såväl innehåll som förutsättningar och behov.

Eftersom det rör sig om tillkommande resurser för högskoleutbildningen i Malmö är möjligheterna unika vad gäller att svara mot de

behov av utbildning som uppmärksammas. Ett antal utredningar av regional natur har genomförts och är under bearbetning, vilka bl.a. visar på förutsättningar för en positiv framtida utveckling för Skånes och Malmöområdets näringsliv och sysselsättning. Dessa utredningar kommer att studeras närmare i det fortsatta arbetet och föreliggande förslag vad gäller konkret utbildningsinnehåll skall prövas ytterligare också mot den bakgrunden.

I enlighet med kommittédirektiven har Malmö stads skrivelse till regeringen varit vägledande för den verksamhetsinriktning som skisseras i det följande, vilket bl.a. leder till att ett starkt inslag av teknik och naturvetenskap rekommenderas. De instruktioner som expertgruppen haft att arbeta efter i övrigt innebär att målsättningen i kvantitativa mått är en utbildningsvolym om 12 000 – 15 000 helårsstudenter i Malmö.

Några övergripande utbildningsfrågor

Högskoleutbildningen i Malmö skall vara en nationell angelägenhet men samtidigt ha särskild betydelse för den sydsvenska regionens framtida utveckling. Den målsättningen bildar utgångspunkt för planering av verksamhet, genomförande och organisation för den nya högskolan. En förutsättningslös prövning skall göras av utbildningsbehov för såväl presumtiva studerande som omgivande samhälle och hur dessa bäst tillgodoses. De grundläggande riktlinjerna, som enligt gruppen bör gälla för utbildningsplaneringen för att den tillkommande utbildningen skall ha bästa möjliga förutsättningar att bidra till önskvärd positiv utveckling i Malmö och Skåne, kan sammanfattas på följande sätt.

- Näringslivets behov skall beaktas men planeringen måste samtidigt bygga på viss långsiktighet och allmängiltighet.
- Utbildningen i Malmö skall inte konkurrera med annan närliggande utbildning utan vara ett komplement. Det behöver inte innebära att viss utbildning inte kan genomföras i Malmö om den erbjuds i t.ex. Lund. Den kan mycket väl behövas på båda orter utan att det för den skull uppstår ett konkurrensförhållande.
- Studenterna idag vill ofta ha ett brett, tvärvetenskapligt eller gränsöverskridande innehåll i sin utbildning, dvs. de ser gärna ökade möjligheter till kurser eller moment inom helt andra utbildningsområden än de som ingår i en viss utbildning och utgör kärnan i den samma.

Malmöns situation vad gäller arbetsmarknad, befolkningens- och näringslivets sammansättning m.m. leder enligt expertgruppens mening till att det bör vara särskilt angeläget att aktivt arbeta med frågor inom högskolan som rör social snedrekrytering, möjlighet till fortbildning för yrkesverksamma, invandrarnas annorlunda behörighetsprofil m.m. Gruppen menar därför att detta tillfälle, då praktiskt taget helt ny utbildning planeras och byggs upp, kan erbjuda möjligheter att pröva bl.a. behörighets- och urvalsfrågor i perspektiv av att vidga tillträdet till högskoleutbildningen. Detta kan göras på flera sätt men kan allmänt ses som ett experiment i syfte att genom alternativa behörighetsgrunder ändra sådana förhållanden som social snedrekrytering, svårigheten att få tillträde med annan utbildningsbakgrund än den svenska gymnasieskolan m.m. Detta skall dock inte leda till att kraven på behörighet för att få tillträde till utbildningen sänks eller att kvalitetskraven för högskoleutbildning eftersätts. På samma sätt som vid andra högskolor i landet skall det vid högskolan i Malmö finnas kvalitetssäkringssystem och program för hur arbetet med dessa skall genomsyra hela verksamheten.

En insats med detta syfte borde kunna vara ett utvidgat basår, dvs. behörighetsgivande utbildning som genomförs av högskolan för även andra områden än det tekniskt/naturvetenskapliga. Fördelen med att den utbildningen genomförs av högskolan och inte av komvux kan givetvis diskuteras men ligger främst i att uppläggningsen kan anpassas efter skilda gruppers behov och till kraven på den utbildning som den propeudeutiska kursen skall leda till.

I detta sammanhang vill gruppen särskilt betona vikten av att sådan behörighetsgivande utbildning och studiefinansiering för de studenter som berörs finansieras på ett sätt som ger full täckning för de merkostnader som kan förväntas bli nödvändiga konsekvenser. Medel avsedda för arbetsmarknadsåtgärder bör kunna utnyttjas för utbildning och studiefinansiering, som i ett arbetsmarknadsperspektiv kan förväntas ge utdelning för framtiden.

Skånes och i synnerhet Malmöns speciella demografiska situation med bl.a. hög andel av befolkning med utländsk bakgrund innebär att det är angeläget att genomföra utbildning såväl som forskning kring frågor om etnicitet och invandrare. Det finns två infallsvinklar på utbildning kring dessa frågor.

- På vilket sätt skall högskoleutbildning och kompletterande utbildning anpassas till invandrarnas behov och därmed göras mer tillgänglig?
- Hur skall utbildning med inriktning mot invandrarfrågor såsom etnicitet, differentiering, segregering och det sociala och kulturella mötet utformas?

Beträffande problemet med att skapa utbildning på områden som kanske inte är tillräckligt väl utvecklade kunskapsmässigt vid en högskola är det naturligtvis möjligt att under en begränsad tid samla ett antal forskare från olika universitet/högskolor och skilda discipliner för att tillsammans utveckla och bygga upp en utbildning inom t.ex. invandrarområdet. Det finns många problem i samhället som bör vara möjliga att hantera på liknande sätt genom samarbete över ämnesgränser.

Bland invandrare finns även en mellangrupp, som varken är hög- eller lågutbildade. För dessa bör, som nämnts tidigare, erbjudas särskilda basår, även med annan än naturvetenskaplig inriktning, som kan utgöra en sluss in i högskolan. Det borde med en sådan ambition vara möjligt att skapa individuella program för invandrare med olika bakgrund.

En viktig fråga för expertgruppen är lokaliseringen av den samlade högskoleutbildningen i Malmö. Enligt gruppens mening bör den satsning som genomförs i Malmö redan från början utrustas med sikte på att erbjuda en optimal högskolemiljö. Gruppen utgår från att all utbildning samlas inom ett campusområde oavsett organisatorisk tillhörighet. En samlokalisering av samtliga högskoleutbildningar i Malmö, dock med undantag av den medicinska och odontologiska utbildningen som bör ligga kvar på Universitetssjukhuset MAS område, skall därför vara det långsiktiga mål som ställs upp för verksamheten. Detta gäller både för grundutbildningen och forskningen.

Frågan om organisatorisk tillhörighet kommer att behandlas av kommittén enligt principen att tillhörighet skall väljas på det sätt som bäst gagnar verksamheten. Det är angeläget att redan i det fortsatta utredningsarbetet analysera förutsättningarna för alternativa huvudmannaskap så att organisationsfrågan får en lösning så snart som möjligt.

4.1.2 Bakgrund

Vissa uppgifter kring högskoleutbildningen i södra Sverige

I tabell 3 ges en översiktlig bild av högskolorna i den sydsvenska regionen. Lunds universitet står för den ojämförligt största utbildningsvolymen med en bredd som representerar samtliga fakulteter i landet. Övriga högskolor i regionen har varierande profiler för sin grundläggande utbildning och det blir en viktig uppgift för det kommande utredningsarbetet att belysa konsekvenser av utbyggnaden i Malmö för både det samlade utbildningsutbudet och enskilda utbildningsanordnare.

TABELL 3. Högskoleutbildning i Sydsverige 1994/95. Intäkter samt antal nybörjare och helårsstudenter i grundläggande utbildning och forskarutbildning.

Universitet/högskola i	Lund	Halmstad	Växjö	Kristianstad	Karlskrona/ Ronneby	Kalmar	Vårdhög- skolan i Malmö
Intäkter, milj.kr	3 714	120	239	137	104	201	34
- varav för grundutb.	1 407	90	202	91	77	159	-
Grundutbildning, antal nybörjare	9 260	1 330	1 350	-	867	-	-
Grundutbildning, antal helårsstudenter	26 624	2 411	5 002	2 299	1 444	2 830	ca 900
Forskarutbildning, antal nybörjare	495	-	-	-	-	-	-
Forskarutbildning, - antal doktorsexamina	286	-	-	-	-	-	-
- antal licentiatexamina	90	-	-	-	-	-	-

Källa: Lunds universitets och högskolornas årsredovisningar för 1994/95

De studerande rekryteras från landets olika län på ett sådant sätt att omkring 50 procent kommer från det län där högskolan är belägen. Detta framgår av tabell 4 och gäller ganska allmänt i landet, beroende givetvis på länens utbredning och storlek. Uppgifterna visar på en relativt lokal rekrytering och det finns därför anledning att i det fortsatta utredningsarbetet göra en bedömning av hur en omfattande utbyggnad av högskoleutbildningen i Malmö kan komma att påverka studerandetillströmningen till andra högskolor i Sydsverige.

TABELL 4. Högskolenybjörjare 1993/94 vid Lunds universitet och högskolor i Sydsverige fördelade efter rekryteringslän. Procent av nybjörjarna från respektive län, från hemlän markerat med fetstil

Län/ Universitet/högskola i	Lund	Halmstad	Växjö	Kristianstad	Karlskrona/ Ronneby	Kalmar	Vårdhög- skolan i Malmö
Stockholm	4,4	3,1	4,3	1,2	3,9	5,5	1,0
Östergötland						3,6	
Jönköping		3,4	8,9			3,8	
Kronoberg	3,3	2,9	33,4	2,9	3,6	3,9	
Kalmar			10,1		7,3	51,2	
Blekinge	3,2	1,0	8,2	11,8	51,2	4,3	
Kristianstad	10,7	7,7	5,6	59,1	6,0	2,7	7,8
Malmöhus	51,1	10,2	6,9	18,4	9,7	7,0	83,0
Halland	3,4	55,4	3,4	1,1	2,7	2,4	
Göteborg	3,3	5,5	2,7	1,3	4,5	3,5	

Källa: SCB, Statistiska meddelanden U 20 SM 9501

Viss högskoleutbildning finns även i Helsingborg (högskoleingenjörsutbildning under Lunds universitet samt vårdutbildning i kommunal regi), Markaryd (Pappersskolan), Alnarp (kortare jordbruksutbildning samt forskning utlokaliserad från Lantbruksuniversitetet).

Statlig högskoleutbildning i Malmö

Av den grundläggande utbildningen vid Lunds universitet genomförs följande utbildningar i Malmö. Totalt omfattar dessa ca 5 000 helårsstudenter i Malmö, varav dock ca 800 genomförs i Lund vid de ämnesto- retiska institutionerna.

Ingenjörutbildning

En tvåårig ingenjörutbildning med ett antal program som sammantaget erbjuder ca 400 nybjörjarplatser och som omfattar ca 800 helårsstudenter genomförs i Malmö sedan några år, då verksamheten övertogs från gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje. Utbildningen, som är lokalise- rad till hamnområdet i en ny byggnad, fördelar sig på följande program

- driftingenjör, 80 poäng,
- drifttekniker, 80 poäng,

- industridekniker, 60 poäng,
- byggnadsingenjör, 80 poäng,
- elektroingenjör, 80 poäng,
- kemiingenjör, 80 poäng,
- maskiningenjör, 80 poäng.

Därutöver genomförs påbyggnadsutbildningar om vardera 40 poäng i energi- och miljöteknik samt i material- och produktionsteknik. En översyn av ingenjörsutbildningarna kommer att göras, vilket bl.a. kan innebära att de förlängs till 120 poäng.

Medicinsk fakultet

Ungefär hälften av den kliniska verksamheten inom medicinska fakulteten vid Lunds universitet är förlagd till Malmö, lokaliserad till Universitetssjukhuset MAS, medan hela den prekliniska ligger i Lund. Förutom läkarutbildning genomförs utbildning i logopedi, sjukgymnastik och psykoterapi. Under 1994/95 fanns vid medicinska fakulteten totalt 1 425 helårsstudenter (hst), varav 930 vid läkarutbildningen och därav ca 300 i Malmö. En intressant profilering i Malmö är samhällsmedicin, som är ett profilområde för medicinska fakulteten. Ca 250 personer är anställda i Malmö; en viss dubbling förekommer vad gäller professorer inom de kliniska områdena. Av de 68 professorerna med klinisk inriktning vid fakulteten finns 34 i Malmö.

Odontologisk fakultet

Verksamheten vid odontologiska fakulteten är i sin helhet förlagd till Malmö i närheten av MAS-området och omfattar utbildning till: tandläkare (178 hst), tandhygienist, tandtekniker (32 hst), forskarutbildning samt vidareutbildning för yrkesverksamma inom tandvården. Antalet anställda är 250, varav en tredjedel är lärare. Vid fakulteten finns 14 professorer.

Konstnärliga området

Inom det konstnärliga området finns utbildning i musik, teater och sedan hösten 1995 även i fri konst med regeringens tillstånd att utfärda examen. Undervisningen bedrivs vid följande institutioner vid Lunds uni-

versitet: Musikhögskolan (595 studenter, 400 hst), Teaterhögskolan (50 studenter, 50 hst), Konsthögskolan (60 studenter, 60 hst).

Musikhögskolan har specialutformade lokaler i närheten av Lärarhögskolan, ca tjugo år gamla. Teaterhögskolan har också äldre lokaler men i centrum och Konsthögskolan har nyligen flyttat in i nyrenoverade och relativt centralt belägna lokaler i en äldre skola.

Lärarhögskolan

Vid Lärarhögskolan genomförs utbildning på följande program för ca 4 000 studenter, vilket motsvarar ca 3 200 helårsstudenter

- barn- och ungdomspedagogik, 50–120 poäng,
- grundskollärare, 40 samt 140–180 poäng,
- gymnasielärare, 40, 40/60 samt 160–220 poäng,
- specialpedagogisk påbyggnad, 40/60 poäng,
- studie- och yrkesvägledare, 120 poäng.

Utbildning motsvarande 2 400 helårsstudenter genomförs i Malmö, medan övrig undervisning sker vid ämnestoretiska institutioner i Lund. Förutom utbildningsprogrammen finns en omfattande fortbildningsverksamhet samt en till omfattningen liten rektorsutbildning.

Grundskolläraryrket genomförs till 25 procent i Malmö vad gäller inriktningen 4–9 medan 1–7 genomförs i sin helhet i Malmö. Gymnasieläraryrket inleds med ämnesstudier i Lund varefter den avslutande praktisk-pedagogiska delen genomförs i Malmö. Övriga utbildningar är av tematisk karaktär och ligger i Malmö. På de stora programmen har sökandetrycket varit relativt dåligt de senaste åren, bortsett från barn- och ungdomspedagogiska programmet.

Rekryteringen till utbildningarna är påtagligt regional/lokal, till de barn- och ungdomspedagogiska utbildningarna är rekryteringen nästan uteslutande lokal.

Vissa forskningsmedel tilldelas Lärarhögskolan från anslag till samhällsvetenskapliga fakulteten. Antalet anställda är 380, varav två tredjedelar är lärare. Av de anställda är 43 procent adjunkter. Verksamheten genomförs i lokaler som inte är särskilt ändamålsenliga för dagens behov.

Övrig högskoleutbildning i Malmö

Utöver de ovan nämnda statliga högskoleutbildningarna i Malmö bedrivs högskoleutbildning också vid Vårdhögskolan och World Maritime University.

Vårdhögskolan

Huvudman för Vårdhögskolan är Malmö kommun i dess egenskap av sjukvårdshuvudman. Vid Vårdhögskolan finns 230 nybörjarplatser och ca 700 helårsstuderande på utbildningsprogram. Därutöver finns omkring 150 studerande som följer påbyggnadskurser m.m.

Utbildningsprogram som leder till följande yrken erbjuds:

- sjuksköterska, 120 poäng,
- laboratorieassistent, 120 poäng,
- socialpedagog, 120 poäng,
- arbetsledare för social verksamhet, 120 poäng,
- tandhygienist, 80 poäng.

Utbildningen bedrivs i samarbete med Universitetssjukhuset MAS, Tandläkarhögskolan och Centrum för vårdvetenskap. Personalen uppgår till 85 personer varav 60 lärare. Vårdhögskolans forskningsbudget är endast 0,5 milj.kr men flera lärare och studerande bedriver forskning vid andra institutioner. Skolan har lokaler i en f.d. folkskolebyggnad i södra innerstaden.

World Maritime University (WMU)

Vid WMU ges högre utbildning om sjöfart och havsmiljö för studerande i huvudsak från utvecklingsländer. Huvudman för WMU är Förenta Nationernas fackorgan International Maritime Organisation (IMO), och syftet är att förmedla sjöfartsteknologi från industrialiserade sjöfartsländer och på detta sätt effektivisera den internationella sjöfarten, förbättra sjösäkerheten och minska nedsmutsningen av havsmiljön.

WMU tar in omkring 90 studerande per år och har ca 180 studerande samtidigt. Utbildning ges inom följande områden:

- General Maritime Administration and Environment Protection
- Maritime Education and Training
- Maritime Safety Administration

- Port Management
- Shipping Management.

Inom dessa områden erbjuds magisterutbildning enligt två program. För behörighet till det normala programmet på 20 månader krävs akademisk grundexamen eller sjöbefälsutbildning och praktisk erfarenhet som sjöbefäl. För särskilt kvalificerade studerande finns också ett program som omfattar 11 månader.

WMU är inrymt i f.d. sjöbefälsskolans byggnad som ligger längst västerut på universitetsholmen. Personalen uppgår till 40 personer varav knappt hälften är lärare.

Gymnasieskolan i Malmö med kringkommuner

Övergången från grundskola till gymnasieskola har tidigare varit relativt låg jämfört med riket i övrigt men en klar förbättring har inträtt och det senaste året sökte 98,4 procent av dem som slutat nionde årskursen till gymnasieskolan och 94,8 procent av samma grupp antogs. Program som media, hotell o restaurang kan dock inte ta emot alla sökande.

Det tidigare industriprogrammet är nedlagt, eftersom industrin ansåg att kursplanerna för detta var föråldrade. I stället har specialutformade program tagits fram i samarbete med berörda branscher. Därutöver finns t.ex. livsmedelstekniskt program med naturvetenskaplig inriktning.

Inom det naturvetenskapliga programmet finns möjlighet att få studietiden utsträckt till fyra år för dem som har behov därav. Detta kan gälla t.ex. invandrare, som på grund av språksvårigheter behöver något längre tid att tillgodogöra sig bl.a. den matematik som ingår. Av gymnasieskolans elever har 27 procent invandrarbakgrund. Programmet har blivit mycket populärt och har nu 150 platser tillgängliga.

En utredning har gjorts rörande en internationell gymnasieskola där utgångspunkten har varit att sådant stoff som nu fattas i utbildningen läggs in som en bas, nämligen undervisning om

- det mångkulturella samhället,
- segregationsproblem,
- kulturmönster; konflikten mellan olika etniska grupper är till stor del beroende på att kunskap om olika kulturmönster saknas.

För den fortsatta planeringen av gymnasieskolan vore det värdefullt med ett samarbete med industri och näringsliv för att åstadkomma en ansvarsfördelning så att skolan tar hand om de teoretiskt inriktade delarna

och näringslivet de yrkesinriktade. T.ex. kan en lösning för de mindre och medelstora företagens behov av personalutveckling vara att skolan står för de teoretiska inslagen och företagen gemensamt för den utrustning som krävs och som lokaliseras till en för företagen gemensam personalutvecklingsenhet i gymnasieskolans regi. En sådan lösning kräver också ett fast och väl etablerat samarbete med högskolan. Gymnasieskolan måste därför samarbeta med både näringsliv och universitet och högskolor.

4.1.3 Grundläggande utbildning

Utgångspunkten i utredningsarbetet är som nämnts att utbildningen skall beakta och ta till vara de särskilda förhållanden, möjligheter, behov och förutsättningar som Malmö ger. Med den ambitionen föreslås i detta avsnitt en principiell modell för den interna organisationen av verksamheten. En mycket översiktlig beskrivning ges av olika verksamhetsinriktningar och till sist en tänkt utbildningsvolym för dessa. Beträffande organisation av forskning och forskningsanknytning redovisas en tänkbar modell i avsnitt 4.1.4.

Strukturella frågor för grundutbildningen

Utbildningen vid högskolan i Malmö skall vara tillämpningsinriktad med sikte på att bidra till lösning av aktuella samhällsproblem. Högskolan skall därför inte byggas upp efter traditionellt mönster med utgångspunkt i snävt ämnesinriktade institutioner. I det perspektivet kan den traditionella organisationsformen vara mindre lämplig. I stället bör man pröva den s.k. *School-modellen* som bygger på att i en och samma avdelning, enhet eller annan lämplig organisatorisk form samla verksamhet som i någon mening är sammanhängande vad gäller utbildningens inriktning, t.ex. lärarutbildning.

I det följande presenteras förslag till utbildningar inom ramen för ett antal tänkta områden för utbildning med *School-modellen* som princip för uppbyggnaden. Förslagen har sitt ursprung i de visioner som finns för högskoleutbildningen i Malmö insatta i ett samhällsperspektiv. Sättet att beskriva de olika områdena för utbildning varierar avsevärt både till karaktär och detaljeringsgrad beroende på hur väl utvecklade de idéer är som redovisas.

Förutom de exempel på områden för utbildning som beskrivs i dessa avsnitt finns ett antal andra områden som också är mycket väsentliga för

utbildningsinsatser men som skär tvärs över de nämnda områdena för utbildning inom School-modellens enheter. De bör därför ingå som beståndsdelar i mer än ett sådant område. Några exempel redovisas nedan.

Ett viktigt område för utbildningsinsatser är *invandrarproblematiken*, där frågor kring segregation, migration, etniska gruppers mångfald och kultur blir en del av inslagen. Utbildning och även forskningsinsatser på invandrar- och segregationsområdet är betydelsefulla för hur ett land hanterar dessa frågor eftersom den mottagande befolkningens attityder, reaktioner och ageranden avgör ett lands förmåga att på ett värdigt sätt ta emot flyktingar och invandrare.

Det behövs också mer kunskap om de mekanismer som påverkar ett samhälle, som under en förhållandevis kort period radikalt ändrar sin befolkningsstruktur. Det gäller kunskaper om olika kulturer, bostadspolitik, arbetsmarknadspolitik, assimilering, språkinläring m.m.

Ett annat område är *europakunskap*. Europafrågorna har på ett särskilt sätt kommit i centrum i Malmö och övriga Skåne-regionen. EU-medlemskapet, närheten till kontinenten, den kommande öresundsförbindelsen, och det redan utökade samarbetet i Öresundsregionen är förändringar som gett ökad aktualitet åt detta område. Även EU-kommisionens beslut att utpeka Öresundsregionen som en gränsregion berättigad till regionalt stöd, det s.k. INTERREG-programmet, kan nämnas i sammanhanget.

Europakunskap kommer att efterfrågas i allt större utsträckning inom olika utbildningar och kanske särskilt som påbyggnad till grundutbildningar som profilerats genom särskilda kurser i Europakunskap anpassade till respektive utbildning. I Malmö finns för närvarande utbildning på detta område vid Institute of European Studies, förlagt till Östra Greve Folkhögskola. Denna utbildning, som har flera olika inriktningar, bygger på treårig gymnasieskola och kommer förmodligen inte att bedrivas i nuvarande form i fortsättningen.

Ytterligare ett område som bör utgöra planeringsunderlag är *öresundsförbindelsen*. Den har redan lett till ett stort antal utredningar kring bl.a. miljöeffekter och kommer att bli mycket intressant för en studie kring hur en region påverkas av förändringar i infrastrukturen. Konsekvenserna blir förmodligen stora, inte minst för vatten, luft och buller men även för näringsliv, bosättningsmönster, fritidsaktiviteter m.m. Dessa förhållanden bör ligga till grund för satsningar inom både utbildning och forskning.

Koppling till näringslivet och anpassning av utbildningsutbudet till näringslivets behov är exempel på en strukturell fråga av stor dignitet. För att skapa utbildning av värde för framtidens näringsliv inom ramen

för den särskilda profil som skall anläggas på den nya högskolan i Malmö är det nödvändigt att bygga upp kontakter och samarbetsmöjligheter med bl.a. näringslivet i regionen. *Samverkan med näringslivet* kan ske på två sätt. Genom att högskolan undervisar och bedriver kvalificerad forskning inom områden som är av betydelse för företagen kan effektivt samarbete skapas inom många områden. En annan möjlighet är att tillsammans med industrin utveckla en infrastruktur som ger gynnsamma förutsättningar för att skapa nya företag baserade på produkter genererade som forskningsresultat vid högskolan. T.ex. skulle det vara möjligt att inom ramen för en utbildning i produktutveckling generera resultat, som testas och omsätts i denna infrastruktur.

Behörighets- och urvalsfrågorna är ytterligare frågor som har stor betydelse för att högskoleutbildningen skall kunna bedrivas med målsättningen att bredda rekryteringsunderlaget och förändra den för närvarande sneda rekryteringen till högskolan. De har nämnts redan i det inledande avsnittet, vilket är gruppens markering av deras strategiska betydelse för bästa möjliga resultat i verksamheten.

Teknik och ekonomi

Högskoleingenjörsutbildningar finns etablerade vid Lunds universitet sedan några år och genomförs dels i Malmö, lokaliserade till hamnområdet, dels i Helsingborg. De har sin grund i de tidigare tekniska tre- och fyraåriga gymnasieutbildningarna, vilka utvecklats både till innehåll och till längd. Sökandetrycket har generellt sett ökat successivt allteftersom utbildningarna funnit sina former inom högskolans område. I takt med den tekniska utvecklingen är det väsentligt att ge utbildningarna målinriktat innehåll och därtill adekvata och passande benämningar. De skall anpassas så att de svarar mot framtida behov och dessutom bör anpassningen göras i perspektivet av att intressera flickor i högre grad än för närvarande. Det har visat sig att kvinnor har större intresse för tvärvetenskapliga ansatser i utbildningen än för traditionella utbildningsinriktningar. I Linköping har man lyckats rekrytera en betydligt högre andel kvinnor till en av civilingenjörsutbildningarna, förmodligen genom inslag av humaniora och samhällsvetenskap och därutöver den pedagogiska metod som används, nämligen PBL-metoden (problembaserat lärande).

En översyn av den tekniska utbildningen gäller inte endast att beakta angelägna teknikinriktningar inom ramen för särskilda program inom ingenjörsutbildningen utan minst lika viktig blir frågan om vilka specialiseringar som kan etableras inom varje program och vilka insatser för

fortbildning och vidareutbildning i form av kortare kurser som behöver göras.

Den grundläggande utbildningen bör ha en flervetenskaplig ansats och *kombinationsutbildningar* med tonvikt på teknik men i samspel med bl.a. ekonomi bör vara föremål för en kraftfull satsning. Det är angeläget att erbjuda teknik-ekonomiutbildning på olika nivåer och i olika former eftersom många tekniker måste kunna en del ekonomi och mången ekonom något om teknikens grunder och tekniska ting. Andra kombinationer som förutom teknisk kunskap ger t.ex. språkkunskaper, kunskap om främmande kulturer, är exempel som det finns uttalade behov av och därför bör prövas närmare. Behov av kombinationsutbildning kan tillgodoses genom såväl grundutbildning som inom ramen för den fortbildning och vidareutbildning som erbjuds.

Ingenjörsubildningarna bör utgöra en del av en bas för Malmöutbildningen. Även det tekniska basåret, som nu genomförs vid Lunds universitet, både i Lund och i Malmö, skulle kunna utgöra ett särskilt ansvar för Malmö. De som antas till basåret ges redan vid antagningen platsgaranti som innebär att de efter avklarat basår ges utbildningsplats vid ingenjörsubildningen i Malmö eller i Helsingborg. Den stora frågan blir om rekryteringsunderlaget kommer att vara tillräckligt för det relativt stora antal studenter som behöver utbildas inom ingenjörsområdet. Det gäller en satsning inte bara på ingenjörsubildning utan även på fortbildning, vidareutbildning och därför fristående kurser m.m.

Det finns stor efterfrågan på personer utbildade inom *elektronik-dataområdet*. Enligt en nyligen framlagd rapport från Industriförbundet är sektorn elektro/IT den mest kritiska med hänsyn till industrins rekryteringsbehov. Utbildningen i Lund har redan byggts ut, och det förefaller lämpligt att förlägga ytterligare utbildningar med denna inriktning till Malmö.

Medicinsk teknik med inriktning mot olika specialiteter är möjligt att utveckla ur t.ex. den i Malmö befintliga utbildningen till elektroingenjör. Det finns ett allmänt behov av utbildning för dem som skall sköta den alltmer tekniskt avancerade utrustning, som används inom vården, såväl den allmänna som den specialiserade, dvs. inriktning mot *sjukvårdsteknik*. Utbildning med inriktning mot management av medicinsk teknik, är ett annat område som gränsar både till det medicinska och till det tekniska området.

Det bör också vara en intressant utveckling att skapa en mer högteknologisk profil för den medicinska tekniken i Malmö. Den spetsforskning kring biokompatibla material och koagulationssystem som bedrivs vid medicinska fakulteten i Malmö skulle kunna vara värdefull

som bas för interaktion mellan tekniker och medicinare och komplettera de aktiviteter som finns i Lund.

Inom *IT-området* kommer behovet av kompetens rörande *multimedia* att öka i samhället. Det bör utredas hur utbildningar inom detta område skulle kunna utvecklas inom ingenjörsutbildningen. Här blir utbildningar på software-området en viktig del, och kanske särskilt kortare sådana. Kurser på området, t.ex. 40 poäng, kan tjäna antingen som en kort utbildning med möjlighet till arbete för den som inte vill satsa på någon längre sådan eller som utbildning i syfte att pröva högskoleutbildning för den som känner sig osäker.

Energiteknik är ett stort och mycket viktigt område. Aktiviteter rörande alternativa energisystem finns idag bl.a. i Lund och Växjö, men med tanke på områdets framtida betydelse torde det finnas utrymme för fler aktörer, särskilt eftersom Sydkraft är beläget i Malmö. Ett angränsande område är alternativa energikällor, något som även skulle bidra till den eftersträfvade miljöprofilen. Flera utbildningsnivåer kan bli aktuella, bl.a. yrkesinriktad och arbetsplatsintegrerad utbildning på området. Till en början rör det sig på energiområdet om ett relativt långsamt antal studerande, men detta kan komma att öka efter hand.

Utbildning för det *miljötekniska området* bör vara möjligt att ge som en variant på kemiingenjörsprogrammet, alternativt som ett nytt program. En miljöteknisk inriktning skall utredas närmare också inom ramen för området natur- och resurshushållning som beskrivs i det följande. I Lund erbjuds miljöteknik inte som en separat utbildning på grundläggande nivå utan som inslag i andra utbildningar. Dock planeras en utbildning i miljöteknik på magisternivå.

Livsmedelsindustrin har en utsatt position i regionen genom att den tillhör en skyddad sektor för viken gränsskyddet kommer att avvecklas. Utbildning med inriktning mot *livsmedelsområdet* bör aktualiseras för att tillgodose behovet av kompetens inom denna sektor.

Även de konstnärliga utbildningarna har kopplingar till tekniken. Det finns t.ex. uttalade behov av utbildning på det *scientekniska området*. Allmänt bör gälla att områden som är viktiga för den svenska exporten skall betraktas som särskilt intressanta ur utbildningssynpunkt. Ljudteknik är ett sådant område, som utgör en del av scienteknikområdet.

Det är angeläget att inrätta en utbildning inriktad särskilt på *bebyggelsens framtida förvaltning och utveckling*. En sådan utbildning med nödvändig fler- och tvärvetenskaplig sammansättning saknas i dag. Den bör omfatta kunskaper om människors livssituation i den moderna bebyggelsen, det stora byggnadsbeståndets kvalitativa egenskaper och brister, byggnadsteknisk och fastighetsekonomisk kunskap, kunskaper om de processer genom vilka bebyggelsen vidareutvecklas och förvaltas

samt förmåga att gestalta stadens och de urbana miljöernas rum och landskap samt byggnadens helhet och detaljer. Utbildningen måste ha inriktning mot teknik, samhällsvetenskap, ekonomi, humaniora och arkitektonisk gestaltning.

Områden som särskilt bör prioriteras vid planeringen av de tekniska kombinationsutbildningarna är *entreprenörskap* och villkoren för *mindre och medelstora företag*. Ekonomi, juridik m.m. med särskild inriktning på företagsetablering och småföretag blir angelägna inslag i tekniska utbildningar anpassade till regionens, men även hela landets, stora bestånd av små och medelstora företag. Till småföretagarproblematiken kan även kopplas invandrar- och segregationsfrågorna som kräver en lösning genom bl.a. utbildningsinsatser. Småföretagarutbildningar kan ses som medel för att hjälpa de invandrargrupper som idag i stor utsträckning står utanför arbetslivet. Med tanke på de snabba förändringar som inträffar på det tekniska området är det emellertid uppenbart att kunskaper inom detta område kommer att vara värdefulla även för högskoleutbildade som får arbete i stora företag.

Den tekniska utbildningen bör anpassas både efter intresseinriktning hos de studerande och efter de förutsättningar och behov som regionens industri och organisationer erbjuder och identifierar. Det senare skall dock ses i perspektivet av svårigheterna att förutsäga vilka branscher som långsiktigt kommer att dominera arbetsmarknaden i framtiden, och vilka arbetsuppgifter de kommer att erbjuda. Industriella problem är nästan alltid av flervetenskaplig karaktär. Därför gäller generellt att det ställs allt större krav på bl.a. ingenjörernas förmåga att samverka med kolleger som har annan specialistkompetens. Breda utbildningar med fördjupning inom något område ger studenterna förutsättningar att anpassa kunskaperna till framtidens behov och bör därför vara den bästa garantin för att utbildningen skall vara användbar såväl i dag som på längre sikt.

Läroarbetsutbildning

Läroarbetsutbildningen i Malmö är den mest omfattande av de utbildningar som idag genomförs i Malmö. I det följande ges endast en beskrivning av de utvecklingsmöjligheter för läroarbetsutbildningen, som gruppen har identifierat i detta skede av utredningsarbetet, medan den befintliga utbildningen inte redovisas.

I Malmös nuvarande utbildningsprofil ingår både konstnärliga och pedagogiska utbildningar. De symbiosmöjligheter detta ger bör utnyttjas bättre. Det konstnärliga områdets behov av pedagogiskt utbildade för

läraryuppgifter inom olika utbildningar är allmänt sett dåligt tillgodosett. Utbildning i såväl teaterpedagogik som danspedagogik bör diskuteras som möjliga samarbetsutbildningar. Teaterpedagoger utbildas inte på högskolenivå, och danspedagoger enbart i Stockholm. Inom gymnasieskolans nya estetiska program är behovet också stort av lärare med inriktning mot den gren som omfattar just dans och teater.

Även för lärare vid det relativt nya medieprogrammet i gymnasieskolan finns ett stort behov av pedagogisk utbildning. Utbildning i mediepedagogik bör kunna tillgodoses inom lärarutbildningen som ett reguljärt inslag i en grundutbildning men kanske framför allt som vidareutbildning. Ett annat exempel på samarbete blir mellan teknik- och medieområdena i utbildningen kring teknikinformation, som i viss del också är en pedagogisk fråga.

Ytterligare andra områden för pedagogik bör övervägas. Till exempel vore det lämpligt att till området Public Health knyta en utbildning i hälsopedagogik och till medieområdet, som behandlas senare i detta avsnitt, finns också en tydlig koppling till pedagogik. Inom framtidsområdet medieproduktion krävs pedagogisk kompetens på samma sätt som för läromedelsproduktion. Sammanfattningsvis kan man konstatera att den pedagogiska kompetens som finns inom lärarutbildningen bör breddas och utvecklas och utgöra en profil inom all högskoleutbildning i Malmö.

För att skapa tillräckligt omfattande rekryteringsbas för bl.a. tekniska och naturvetenskapliga utbildningar krävs att skolan förmår stimulera barnens intresse för naturvetenskap och teknik tidigt i åldrarna och även uppehålla ett sådant intresse genom hela skoltiden. Annars blir det inte möjligt att bredda den alltför smala rekryteringsbasen till tekniska och naturvetenskapliga utbildningar, vilket är en nödvändighet för att klara behovet av tekniker och naturvetare på olika nivåer och områden. Lärarutbildningen har därför en mycket viktig roll i detta sammanhang.

Inom ramen för utbildning kring invandrarproblematiken är kunskaper om det svenska samhället av avgörande betydelse, vilket också borde gälla som en grund för all högskoleutbildning. Program och kurser, även för fortbildning, bör därför ha en utgångspunkt i lärande om det mångkulturella samhället och med koppling till livslångt lärande. Det är väsentligt att sådant utbud vänder sig till samhället utanför, inklusive lärare inom såväl skola som högskola. I många delar är detta en uppgift för skolan och i samarbete med bl.a. den bredda inriktade lärarutbildningen i Malmö, men också med ett flertal institutioner i Lund, bör det därför vara möjligt att skapa ett utbildningsutbud som svarar mot uppmärksammade behov i vid bemärkelse.

Förutom aspirantutbildning kan det även vara värdefullt att utveckla en allmänorienterande utbildning för invandrare med högre utbildning. Mycket av det stoff som bör ingå i en sådan kurs om 40-60 poäng, bl.a. kunskaper i svenska, kunskaper om Sverige och svensk kultur och svenskt samhällsliv borde kunna utvecklas vid lärarutbildningen.

Hälsa och samhälle

Vid den medicinska fakulteten i Malmö finns en institution i samhällsmedicin som bl.a. genomför en påbyggnadsutbildning om 40 poäng tillsammans med Blekinge internationella hälsohögskola i Karlskrona. Institutionen omfattar bl.a. allmänmedicin, epidemiologi, hälsoekonomi, geriatrik, socialmedicin, biostatistik. En relativt ny professur i tillämpad folkhälsovetenskap är inrättad, som tillsammans med fem andra forskartjänster vid institutionen finansieras med medel från Folkhälsoinstitutet. Institutionen har därmed en mycket bred kompetens inom det samhällsmedicinska området, vilket skulle kunna utgöra bas för en uppsättning kurser med olika inriktning inom området Public Health. En utbildning med denna inriktning har startats av Karolinska institutet och även i Umeå och nu senast vid Blekinge internationella hälsohögskola i Karlskrona i samarbete med samhällsmedicinska institutionen i Malmö. Tidigare fanns sådan utbildning endast vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Malmö skulle kunna spela en central roll i ett sydsvenskt-danskt nätverk av folkhälsovetenskaplig utbildning. En Public Health-utbildning påbörjas i Danmark (Köpenhamn, Odense och Aarhus i samarbete) hösten 1996 och intresset för ett samarbete med Malmö är mycket stort. Vid de stora amerikanska Schools of Public Health finns ett mycket stort utbud av kurser att välja på inom ramen för en folkhälsovetenskaplig utbildning, som leder fram till Master of Public Health.

Den skisserade utbildningen vänder sig till läkare, sjuksköterskor, andra yrkeskategorier med medellång vårdutbildning, sjukvårdsadministratörer och personer i övrigt som arbetar inom folkhälsan. De profiler som kan bli aktuella är inom biostatistik, epidemiologi, hälsoutveckling inom en region (särskilt metoder om hur man studerar folkhälsans förändring i särskilt utsatta regioner och hur denna kunskap omsätts praktiskt), hälsoekonomi, hälso- och sjukvårdsforskning, nutrition, missbruksprevention m.m. En intressant profil inom området kan byggas upp kring invandras hälsa med koppling till andra utbildningar på invandrarområdet, vilket ger Malmö en möjlighet till unik profilering.

Utbildning inom handikappområdet i anslutning till medicinska fakultetens verksamhet i Malmö kan vara ett annat angeläget utbildningsområde. Vid IDEON i Malmö bedrivs projekt med inriktning mot handikappområdet. Vid Lunds universitet har utvecklats hög kompetens inom området teknisk handikappforskning. Forskningen bör lämpligen kompletteras med utbildning om sociala aspekter kring handikapp, vilken skulle kunna förläggas till Malmö. När det gäller de sociala aspekterna på handikapp finns intresse vid samhällsmedicinska institutionen, där även viss forskning påbörjats.

Vårdutbildningen i Malmö och dess koppling till den medicinska utbildningen och forskningen samt samhällsvetenskaperna skall analyseras närmare, särskilt mot bakgrund av den utveckling av området Public Health som föreslås i det föregående. Det bör prövas noga huruvida den kommunala vårdutbildningen skulle ha fördelar av att läggas över till den statliga verksamheten och därvid ingå i en ny högskola i Malmö. Utvecklingen inom vården är stadd i ständig förändring, vilket påverkar vårdutbildningen också genom ökat behov av samarbete med andra discipliner, bl.a. de samhälls- och beteendevetenskapliga. I det fortsatta kommittéarbetet skall analyser göras av hur den framtida verksamheten skulle påverkas av ändrat huvudmannaskap, i relation till dagens situation med vissa länkar till både medicinsk fakultet och det nyligen inrättade Centrum för vårdvetenskap vid Lunds universitet.

Konst och kommunikation

På samma sätt som i motsvarande avsnitt om lärarutbildning redovisas här endast den tillkommande utbildning, som enligt redovisade planer bör komplettera den befintliga. Den pågående samhällsutvecklingen ökar kommunikationens betydelse. Ett av de viktigaste sätten att kommunicera vid sidan av mänskliga kontakter kommer att bli genom informationstekniken. Det blir därför av mycket stor betydelse för individen att informationsområdet utvecklas på ett sätt som gör det både lätt och estetiskt tilltalande att nå den information som man förutsätts ha inhämtat. I utvecklingen finns en potential, som dock förutsätter att sådant samarbete som gagnar en positiv utveckling på detta relativt nya fält för kommunikation utnyttjas. Här blir det konstnärliga området av stor betydelse för att kunna uppnå bästa möjliga resultat, vilket innebär att ett område för utbildning föreslås som ger förutsättningar för ett nära samarbete mellan kommunikationsvetenskapen i vid bemärkelse och de konstnärliga utbildningarna.

De konstnärliga utbildningarna har gränssytor också mot teknik och pedagogik. De tekniska gränssnitten finns i utbildningar med inriktning mot bl.a. scientechnik och designområdet och de pedagogiska mot danspedagogik, mediepedagogik m.m.

En omdiskuterad utbildning som bör vara föremål för en djupare behovsanalys är *designutbildning*. Den designutbildning som skulle vara av intresse för Malmö har estetiken och den konstnärliga gestaltningen som utgångspunkt och inte tekniken. Behovet av sådan mer estetiskt inriktad designutbildning är stort även om också den tekniska inriktning som genomförs i Lund är nödvändig. Ett förslag att skapa en påbyggnadsutbildning i design med sådan inriktning, som också kan erbjudas som vidareutbildning för yrkesverksamma arkitekter m.fl., bör övervägas.

Designutbildningen skall ge kompetens att kombinera funktionskrav, teknik, produktionsmetoder, ekonomi och konstnärlig gestaltning och kan också ha förgreningar till fri konst vid Konsthögskolan. Den kan därför bli av särskilt intresse som en profil för Malmö med tanke på gjorda kultursatsningar. En koppling till liknande utbildning vid Köpenhamns universitet och den tradition som finns där bör vara intressant i sammanhanget.

Medieområdet är ett brett och mångfacetterat område för utbildning som genomförs i Lund vid ett flertal olika institutioner. Dagens situation med den oerhört snabba utvecklingen inom IT-området, därtill hörande kommunikationsaspekter, förändringar i beteende mot bakgrund av utvecklingen, det relativt stora antalet medier i Malmö, m.m. innebär att det bör vara angeläget att utveckla ett brett utbud av utbildning inom det samlade medie- och kommunikationsområdet i Malmö. Häri inkluderas informationsområdet, journalistik, medieproduktion inbegripet bl.a. personer som ansvarar för redaktionellt arbete i virtuella medier, s.k. webproducenter.

Teknikinformation är ett område som av många anses vara eftersatt. Information om en viss produkts egenskaper och prestanda är ett viktigt led i kundens upplevelse av produktens kvalitet. I de kvalitetssäkrings-system, som bland annat industrin idag arbetar med, är dokumentation, beskrivningar och teknisk information viktiga delar. Samhället i dag är ett högteknologiskt samhälle där tekniska produkter i allt större omfattning är en del av vardagen. Det ställs allt större krav på den tekniska informationen. Bruksanvisningar, manualer, instruktionsböcker är exempel på en mångfacetterad och komplicerad kommunikationssituation. En utbildning med denna inriktning bygger på tekniska grundkunskaper medan kärnan utgörs av medie- och kommunikationsvetenskap framför allt inom områdena kommunikationsteori, mediestruktur, individ och

kommunikation, informationsteknologi m.m. För genomförandet krävs ett nära samarbete med både den tekniska utbildningen och de konstnärliga.

Det blir en fråga av ökande betydelse att placera in tekniken i dess samhälleliga användning, varför intresset för ett samarbete mellan tekniker och beteendevetare måste uppmärksammas, bl.a. när det gäller genusperspektivet inom IT-området. Det finns redan tendenser till en utveckling som innebär att det är den yngre manliga generationen som sätter sin prägel på både utvecklingen inom IT och dess användningsområden. Det gäller att ytterligare öka intresset bland kvinnor så att de får inflytande i arbetet med kontrollen över IT-användning, försäljning av tjänster på näten, utformning av information samt utbildnings- och tillgänglighetsfrågor.

Mot den bakgrunden bör en angelägen utbildningssatsning vara IT-området i vid bemärkelse med särskild tonvikt på användarperspektivet. Många olika områden med inriktning mot IT-området kan där smältas samman och inkludera design, lay-out, dramaturgi, komposition och arkitektur av IT-materia. Detta kräver ett väl utvecklat och seriöst samarbete mellan konstutbildning, musikutbildning, lärarutbildning, vårdutbildning men också med kommun och länsstyrelse och övriga intressenter utanför högskolan. En närmare studie bör göras av de erfarenheter i detta avseende som kan iaktas i Manchester, en stad med stora strukturella likheter med Malmö, och där universitets- och högskoleutbildningen har givits en betydande roll i stadens IT-utveckling.

I sammanhanget bör också diskuteras den ettåriga journalistutbildning och den bibliotekarieutbildning som nyligen startat i Lund. Den fortsatta diskussionen kring ett brett sammansatt utbildningsutbud på medieområdet bör inbegripa frågan om fortsatt lokalisering av dessa utbildningar.

Historiskt har Malmö, även i detta avseende i likhet med Manchester, varierad invandring och stort omland för ett varierat tjänsteutbud. Därmed blir konsten, kulturen och invandrarfrågorna delvis sammanhängande och tillsammans kan de betraktas som en del av en profil för Malmös högre utbildning. Det får till följd att en del av utbildningen med inriktning mot invandrar- och etnicitetsfrågor naturligt hör hemma inom konst- och kommunikationsområdet.

Ett annat exempel på utbildning som angränsar till kommunikation och information i vid mening är ett område som i England benämns Leisure Industry. Turismutbildning med sådan inriktning bör vara intressant och för närvarande finns ingen direkt motsvarighet i Sverige. Eftersom fritidssektorn blir allt mer betydelsefull för enskilda individer blir fritidsindustrin med stor sannolikhet en del av framtiden. Det ges

unika möjligheter att utveckla utbildning inom området ekoturism i vid bemärkelse i Skåne med naturtillgångar och rikt kulturutbud.

Natur- och resurshushållning

En medveten och kvalitativt högtstående hushållning med naturen och naturresurser bör vara ett utvecklingsområde för den södra regionen även på utbildningsområdet. Här finns ett brett spektrum av intressanta och angelägna utbildningsmöjligheter som i hög grad kan bidra till önskvärd utveckling i regionen. Hela miljöproblematiken och därtill angränsande komplexa sammanhang vad gäller skilda aspekter av naturtillstånd och miljöproblem, samt individuella och samhälleliga sätt att hantera, mildra eller lösa miljöproblemens orsaker och konsekvenser bildar underlag för utbildning inom detta område. Sådana problem som i dag betraktas som vardagliga, t.ex. miljöekonomi, miljörevision, recirkulation och återanvändning kräver kunskaper på hög kompetensnivå för att kunna bearbetas i praktiken.

Det finns ett allmänt behov av människor ute i företag och förvaltningar som behöver kunskap inom detta vidare miljöområde. Medvetenheten om naturens sårbarhet, kravet på miljövänligare transport och produktionsteknik, återanvändningens ökade betydelse m.m. innebär för framtiden ytterligare förstärkta krav på tillgång till högskoleutbildade med sådan inriktning.

För att kunna göra en mer uttömmande och konkret beskrivning av utbildningen inom detta område krävs en närmare analys av behoven och även av befintlig utbildning och forskning på området. Detta kommer att göras i samarbete med Lunds universitet och Lantbruksuniversitetets institution i Alnarp. Vid Lunds universitet finns sedan hösten 1995 Internationella institutet för industriell miljöekonomi. Verksamheten utgörs dels av påbyggnadsutbildning till Master of Science för i första hand dem som har teknisk, naturvetenskaplig eller ekonomisk utbildning, dels forskning som skall ge möjlighet till verklighetsförnkrad utbildning inom aktuella spjutspetsområden.

Centrum för kompetensutveckling

Följande aktiviteter skall planeras, utvecklas och organiseras inom ett Centrum för kompetensutveckling:

- fortbildning och vidareutbildning inom ramen för ett livslångt lärande,

- kvalificerad yrkesutbildning,
- påbyggnadsutbildning,
- vidgad basårsutbildning, dvs. behörighetsgivande utbildning,
- kombinationer av fristående kurser efter fritt val av studenterna, även direkt efter gymnasieskolan, vilket kan ge dem kortare eller längre utbildningar som leder till högskoleexamen eller kandidatexamen,
- uppdragsutbildning.

Den mångfald utbildningar vad gäller inriktning, poängomfattning, uppläggning och distributionsform som innefattas i den samlade beskrivningen av området, kommer till stor del att bestå av fristående kurser inom naturvetenskap, samhällsvetenskap, särskilt kurser med administrativ inriktning, humaniora av allmän humanistisk karaktär, m.m. Gruppen vill understryka behovet av att inledningsvis lägga all verksamhet av det slag som nämnts ovan i en avdelning. Därigenom åstadkommer man den flexibilitet som behövs för att garantera en successiv anpassning av utbudet till de studerandes behov och önskemål. Då högskolans verksamhet kommit i gång kommer uppbyggnaden och utvecklingen av utbildningsinnehållet att visa vilken eller vilka delar i det från början mycket vittomfattande området som dels sammanhänger på ett naturligt sätt, dels bör ha sådan omfattning kvantitativt att de kan avskiljas till en egen avdelning.

Det finns ett stort fortbildnings- och vidareutbildningsbehov i Malmöregionen som måste tillgodoses om det skall vara möjligt att höja utbildningsnivån allmänt bland befolkningen. Malmö skulle kunna bli ett centrum för fortbildning och vidareutbildning i regionen vilket kan utgöra en del av en utbildningsprofil för Malmö, bl.a. inom det tekniska området.

I en skrift från 1993 Ingenjörer i livslångt lärande (Ds 1993:96) redovisar Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) sin syn på högskolornas arbete med fortbildning och vidareutbildning. Högskolan idag saknar ett effektivt system för att strukturera och marknadsföra sina fortbildnings- och vidareutbildningskurser menar IVA. Inslaget av uppsökande verksamhet är begränsat och högskolan riskerar därmed att erbjuda ett kursutbud som inte efterfrågas av marknaden, och även det omvända; man kan inte erbjuda den kunskap marknaden söker. Vidare anförs att företagen och övriga potentiella kursbeställare saknar en effektiv officiell väg in till högskolans kursutbud eftersom beställningsuppdrag oftast sker genom direkta kontakter mellan beställare och institutionsföreträdare. Beställare utan vana vid högskolekontakter blir då hänvisade till kurskatalog och eventuellt kontaktsekretariat där sådant finns.

Inledningsvis nämndes behovet av att högskolan utvecklar samarbetsformer med näringsliv och organisationer. Detta blir särskilt tydligt i perspektivet av det problem som IVA uppmärksammar och en kraftig satsning måste göras för att bygga upp väl fungerande kanaler i syfte att bl.a. kunna erbjuda relevant fortbildning och vidareutbildning. Detta gäller såväl reguljär utbildning som uppdragsutbildning.

I USA finns s.k. Centers för Adult Education, en modell som skulle kunna utgöra organisatorisk förebild för Malmöutbildningen. Lärare från olika håll utnyttjas för kortare eller längre perioder i utbildningsverksamhet som utgör en del i ett livslångt lärande. Det kan vara lättare att tillskapa detta i Malmö, utan de bindningar till mer traditionellt upplagd verksamhet som finns vid universiteten.

Påbyggnadsutbildningar kan förmodas bli en väsentlig beståndsdel av den nya högskolan. Vissa sådana har redan nämnts, t.ex. påbyggnad inom området europakunskap, teknikinformation m.m. Även inom området arbetsliv kan en angelägen satsning vara att skapa påbyggnadsmöjlighet med samhällsvetenskaplig inriktning för bl.a. en bred yrkesgrupp inom Skåne-regionen. Härigenom kan utbildningen även i praktiken relateras till och följa förändringar på arbetsmarknaden och den regionala utvecklingen. Dessutom kan en sådan påbyggnadsutbildning locka grupper som traditionellt inte brukar utnyttja högskolans utbildningar. Påbyggnadsutbildning kan vid behov vara ett första steg mot utveckling till en sammanhängande utbildning inom området.

Av samma skäl som nämnts för att bygga upp kombinationsutbildningar med bl.a. teknik och ekonomi är det angeläget att erbjuda påbyggnadsutbildningar i ekonomi särskilt anpassade till civilingenjörer men som också kan vara värdefulla för andra yrkesgrupper. Exempel på inriktning kan vara finansiering, redovisning, marknadsföring m.m.

Invandringen från olika delar av världen har lett till att nästan en fjärdedel av malmöborna har utländsk bakgrund och antalet nationaliteter i staden uppgår till ca 150. Det är också välbekant att personer med invandrarbakgrund, och ibland samma etniska bakgrund, har koncentrerats till några bostadsområden i staden. Även arbetsmarknaden i Malmö har en speciell karaktär med segregering och hög arbetslöshet bland grupper med låg eller ingen utbildning samt grupper med annan etnisk bakgrund. Mötet med det svenska samhället begränsas därmed av vissa – ibland närmast osynliga – fysiska och sociala hinder.

Utbildning som ansluter till nämnda problemområden kan i ett utbyggt skede bli av ansevärd omfattning. På sikt kan det visa sig lämpligt att den flyttas ut från centret och blir en egen avdelning inom högskolan i Malmö. Inom denna inriktning av centrets verksamhet bör redan i ett inledningsskede genomföras både grundläggande utbildning och påbygg-

nadsutbildning för socialarbetare, flyktingsekreterare, utredare, kulturadministratörer. Utbildningen bör ge djup kunskap om de mekanismer som påverkar ett samhälle som under en kort tidsperiod radikalt ändrat sin befolknings-, sysselsättnings- och regionala struktur. Det gäller kunskaper om mötet mellan invandrare och det svenska samhället, om olika kulturer, assimilering, segregering men även bostads- och arbetsmarknadspolitik m.m.

Förändringar i arbetsmarknaden och urbaniseringen kan också bli egna områden för utbildning på sikt. Även här skall utbildningen ske med en viss bredd så att den berör lokala förändringar inom Skåne-regionen samtidigt som den riktar sig mot Europa. Genom ett nära samarbete med myndigheter och näringsliv kan det bli möjligt att inom utbildningen följa den regionala utvecklingen inom arbetsmarknad såväl som urbanitet.

En särskild grupp är invandrare med akademisk utbildning från ett annat land och som trots detta inte har lyckats få tillträde till arbetsmarknaden. Den s.k. aspirantutbildningen, som startade hösten 1995 borde vara ett utmärkt medel för att underlätta för denna grupp att få ett arbete som anknyter till deras utbildning. Även av samhällsekonomiska skäl måste denna resurs tas till vara som ett bidrag till att höja arbetskraftens utbildningsnivå.

Den något annorlunda utbildningsprofil som skall byggas upp i Malmö, jämfört med Lunds universitet, stämmer ganska väl överens med förslag som diskuteras rörande *kvalificerad yrkesutbildning*. Denna utbildning är till stora delar densamma som YTH-utbildningen och enligt gruppens bedömning finns ingen anledning att göra någon åtskillnad dem emellan. Gruppen har därför valt att kalla dem med en gemensam benämning för kvalificerade yrkesutbildningar. Behovet av denna typ av utbildning kan förväntas bli mycket stort i framtiden. Att lokalisera sådan verksamhet till Malmö innebär därför att tillgodose ett stort utbildningsbehov och ger dessutom möjlighet att skapa en egen profil. I detta sammanhang bör frågan behandlas rörande en flyttning av yrkesteknisk utbildning inom livsmedelsområdet från Lund till Malmö.

Den grundläggande utbildningens omfattning

Följande skiss till omfattning av utbildningen inom de i det föregående beskrivna verksamhetsområdena skall betraktas främst som en viljeinriktning från expertgruppens sida och inte som ett slutligt förslag till dimensionering. Beträffande den tekniska utbildningen är den relativt kraftiga expansion som föreslås ett uttryck för behovet av att åtgärda

den brist i allmän teknisk kompetens som har identifierats på arbetsmarknaden. En kraftig höjning av volymen inom en viss utbildning ger snabbt återverkningar vad gäller den samlade arbetskraftens utbildningsnivå. En annan åtgärd gäller kompetensutveckling för en viss nivå, vilket för t.ex. ingenjörsutbildningen innebär att öka utbildningens längd. Dessa delvis olika åtgärder skall inte ställas mot varandra utan skall betraktas som två parallella insatser för att höja kompetensen i arbetskraften.

Den sammanlagda omfattningen av högskoleutbildningen i Malmö blir med denna skiss ca 14 000 helårsstudenter i utbyggt skick, en nivå som kan förväntas vara uppnådd i början av 2000-talet. Härvid är även vårdhögskolans utbildningar inkluderade.

<i>"School"/område för utbildning</i>		<i>Antal helårsstudenter</i>	
		<i>1994/95</i>	<i>Utbyggt</i>
Teknik och ekonomi	TE	800	4 000 *)
Läroutbildning	L	3 200	4 000
Hälsa och samhälle	HS	1 200	2 000
Konst och kommunikation	KK	510	750
Natur- och resurshållning	NR	-	500
Centr för kompetensutveckling	C-KU	-	3 000
Totalt		5 710	14 250

*) i ett inledningskede inklusive basåret

4.1.4 Centrum för forskning och forskningsanknytning

Kravet på den grundläggande utbildningen att den skall vara forskningsanknuten har sin grund i högskolelagens andra paragraf som säger att utbildningen vid statliga högskolor skall vila på vetenskaplig grund. Innebörden av begreppet forskningsanknytning har diskuterats och debatterats sedan begreppet infördes i samband med högskoleformen 1977. Många olika definitioner har funnits men följande sammanfattning återspeglar nog den mest gängse definitionen, där man skiljer på mål och medel.

Forskningsanknytningens mål är att bibringa de studerande vissa förhållningssätt och attityder till kunskapen, bl.a. utveckla självständigt tänkande som leder till vilja och förmåga att uppfatta och formulera problem samt att på egen hand hämta information för att lösa dem. För

att nå detta mål i undervisningen krävs bl.a. att utbildningen har god koppling till forskningen inom sitt område (om sådan finns). Därigenom får de studerande en verklighetsförankrad föreställning om kunskapens ständigt pågående utveckling förutom att stoffet i möjligaste mån blir relaterat till senast kända fakta och teorier. De studerande bör också ges viss insikt i vetenskapliga metoder och arbetssätt. Detta kräver i sin tur att lärarna i stor utsträckning är forskarutbildade och har möjlighet att vid sidan av sin undervisning åtminstone tidvis delta i forskning och utvecklingsarbete för att därigenom uppehålla den forskningskompetens som krävs för högre lärartjänster. Vid universitetens fakulteter och vid vissa fackhögskolor har sådana möjligheter skapats genom att grundutbildning och forskning inom respektive ämne vuxit fram parallellt under en lång följd av år.

För högskolan i Malmö gäller att på förhållandevis kort tid organisera högskoleutbildning i stor skala tillsammans med forskning som tillfredsställer de nämnda kraven på forskningsanknytning. Enligt kommittédirektiven skall kravet tillgodoses på sätt som gäller för högskolor, vilket innebär att det inte blir aktuellt att bygga upp forskningsverksamhet på traditionellt sätt och av sådan omfattning som tillgodoser lärarnas behov av att delta i forskningsaktiviteter.

I Malmö finns unika möjligheter att åstadkomma forskningsanknytning på annat sätt än det traditionella. På nära håll finns både Lunds och Köpenhamns universitet och högskolor, vilka tillsammans utgör ett av Europas mest betydande forskningscentra med praktiskt taget alla specialiteter representerade. Universiteten och högskolorna i Lund och Köpenhamn har för övrigt redan inlett ett samarbete inom ramen för den s.k. SULK-gruppen.

I stället för att bygga upp forskningsverksamhet efter traditionellt mönster bör här skapas en forskningsmiljö av nytt slag med inriktning på problem- och projektorienterad verksamhet. Förebilder kan hämtas från utländska universitet och forskningsstiftelser, där forskare inbjuds att under begränsad tid delta i projekt med flervetenskapliga inriktningar. Medverkande i dessa för kortare eller längre tid tidsbegränsade projekt skall vara dels lärare från malmöverksamheten, som därigenom ges möjlighet till forskning i sin tjänst, dels lärare och forskare som har sin ordinarie bas vid svenska och utländska universitet och högskolor. Lärarna i Malmö kan till största delen ha sin fakultetsanknytning till ämnesinstitutioner i Lund men även Köpenhamn, vilket även av detta skäl förutsätter ett nära samarbete med i första hand Lunds universitet.

För högskolan i Malmö föreslås därför en forskningsorganisation av denna typ, i det följande kallad *Malmömodellen*, som samlokaliseras

med grundutbildningen. En särskild styrelse tillsätts för att leda verksamheten, besluta om lämpliga projekt, svara för kontinuiteten m.m.

Ett mål för forskningsverksamheten skall vara att den i första hand anknyter till och stärker den grundläggande högskoleutbildningen i Malmö, särskilt på magisternivå. De områden som tidigare nämnts som profilområden för högskolan – invandring och kulturmöten, Öresundsförbindelsen och Öresundsregionens utveckling, livslångt lärande, folkhälsa, teknik i kombination med företags- och produktutveckling m.m. – kan därför bli av stort intresse för forskningsprojekt under ett inledande skede.

En viktig fördel med Malmömodellen är dock att den ger möjlighet till stor flexibilitet i valet av framtida forskningsområden. Omorientering av forskningsverksamheten mot områden och problem som framstår som mer intressanta för sin tid kommer inte att hindras av någon institutionaliserad ämnesstruktur.

Genom att forskningsresurser förs samman till en flervetenskaplig struktur, med utgångspunkten att verksamheten skall vara problemorienterad, skapas en intressant forskningsmiljö. Fakultetsbegreppets indelning i vetenskapsområden blir viktig bara i perspektivet av att utgöra bas för metodkunnandet inom närbesläktade ämnen.

En satsning på forskning organiserad enligt malmömodellen utesluter inte att det vid högskolan i Malmö kan komma att växa fram även mer traditionella forskningsinstitutioner på sikt. Det kan gälla t.ex. nya ämnesspecialiteter som inte finns på annat håll och problemorienterade forskargrupper för vilka det blir angeläget att ge en institutionsliknande bas. Om forskningen i Malmö skall kunna fylla den funktion som skisseras måste Malmömodellen innebära en ganska kraftfull satsning även i ekonomiskt hänseende.

Den eventuella risk som kan ligga i den föreslagna modellen på grund av att tidsbegränsade projekt medför diskontinuitet i forskning och forskarutbildning kommer att kunna elimineras genom att styrelsen undviker alltför kortsiktiga forskningsprojekt och inte satsar på projekt med alltför hårt styrda tillämpningar. Som nämnts inledningsvis skall det för högskolans hela verksamhet finnas program för att säkra kvaliteten och kvalitetsarbetet vid högskolan. Inom ramen för det arbetet skall garantier skapas för att även forskningsverksamheten håller uppställda kvalitetsmått.

Den redovisade Malmömodellen är enligt gruppens mening en möjlig modell att ge högskolan forskning och forskningsanknytning. Projektmodellen ger förutsättningar att åtminstone tidvis knyta även högt renommierade forskare till verksamheten och den ger nödvändig framtida

flexibilitet för en högskola som har som mål att arbeta i nära samverkan med näringslivet och samhällets utveckling.

Beträffande den mer innehållsrelaterade diskussionen kring forskningen hänförs den till senare skede i utredningen. Dock kan redan nu konstateras att ett flertal av de förslag till grundläggande utbildning som på olika vägar kommit kommittén till del även kan användas som grund för en diskussion kring vilka inriktningar som kan vara lämpliga för att stödja kunskapsutvecklingen inom den grundläggande utbildningen.

4.1.5 Undervisningsformer

Vid planeringen och uppbyggnaden av den nya högskolan i Malmö skall gälla genomgående att skapa utbildning, former för undervisning, studiemiljö m.m. så förutsättningslöst som möjligt utgående från givna möjligheter, behov och uppställda kriterier. Med det försök till nytänkande för malmöutbildningen som expertgruppen mot den bakgrunden vill anlägga för planeringen i ett helhetsperspektiv är det väsentligt att utnyttja även nya pedagogiska former. Sådana kan bidra till bättre förutsättningar för nya studerandegrupper att söka sig till högskoleutbildning. Undervisningsformerna bör förändras i riktning mot projektorienterad utbildning samt en pedagogik som är anpassad till de möjligheter som modern data- och informationsteknologi erbjuder. Som exempel kan nämnas PBL (problembaserat lärande) som är en relativt ny pedagogisk metod, och interaktiv multimediateknik som kan användas för att ge flexibla öppningar för otraditionella undervisningsformer.

I takt med att problembaserat lärande introduceras i ökande grad ersätts den tidigare mekaniska inläringen med hjälp av kurslitteratur av ett mer aktivt informationssökande, som också ger den enskilda studenten större frihet. Informationsförsörjningens och bibliotekets betydelse i undervisningssammanhang blir då allt mer uttalat. För att undervisningen skall kunna genomföras på ett effektivt men för studenten mest meningsfullt sätt är det därför väsentligt att nya samarbetsformer mellan lärare och bibliotekarier utvecklas och fördjupas.

Många människor och många nya grupper skall kunna förena annan verksamhet med högskoleutbildning genom att den erbjuds i relevanta former. Det blir därför angeläget att utnyttja distansundervisning med hjälp av interaktiva tekniker optimalt för att verkligen praktisera de möjligheter till annorlunda distributionsformer som idag står till buds. Här kan kringliggande kommuner delta i undervisningen genom att utgöra lokala centra för studierna.

Framtidens undervisningsformer kommer att vara av många olika slag. Vikten av att tillgodose *livslångt lärande* och att utveckla nya *pedagogiska processer* bör genomsyra utbildningsverksamheten till såväl innehåll som uppläggning. En utveckling och förnyelse av den pedagogiska utbildningen och forskningen i Malmö skulle kunna baseras på de teorier som finns kring modern syn på lärande och på det livslånga lärandets principer. En sådan ansats bör också kunna tjäna som inspirationskälla för utveckling av undervisningen inom de olika kunskapsfält som ryms inom den samlade högskoleutbildningen. Ett samarbete mellan olika områden med olika tradition och karaktär borde kunna ge intressanta utvecklingsmöjligheter. Härvidlag kan befintlig kunskap inom vuxenpedagogiken utgöra en värdefull bas.

4.2 Informationsförsörjning och bibliotek

I expertgruppen för Information och bibliotek ingår Tomas Lidman, Kungliga Biblioteket, ordförande, Bibi Eriksson, Lärarhögskolan i Malmö, Kari Marklund, Mitthögskolan, Henrik Mitelman, studerande, Nils-Gunnar Nilsson, Sydsvenska Dagbladet, Sven Nilsson, Malmö stadsbibliotek, Tove Persson, Lunds universitetsbibliotek, Barbro Roos, Malmö stadsbibliotek, samt Anna Torbjörnsson, studerande. Sekreterare i gruppen är Eva Hesselgren.

4.2.1 Lägesbeskrivning

För de högskolestuderande i regionen finns för närvarande möjligheterna att söka litteratur och skaffa studieplats både i Lund och Malmö. På sid 78-79 har sammanställts de högskolebibliotek som finns i Malmö samt deras bokbestånd, personalantal m.m.

Lunds universitetsbibliotek

Lunds universitetsbibliotek, ger som ett av landets största forskningsbibliotek, service till cirka 35 000 studenter, forskare, lärare samt allmänheten. Besökarna uppgår årligen till cirka 1,5 miljoner. Sedan 1988/89 har antalet studenter vid universitetet ökat med 44 procent medan boklån har stigit med 65 procent. I verksamhetsplanen för 1995/96 framhålls det ökade tryck som studenterna utövar. De svarar i allt större utsträckning för utnyttjandet av kvalificerade biblioteks- och informationstjänster medan forskarna i huvudsak använder biblioteket och dess tjänster på distans. Det innebär att Lunds universitetsbibliotek måste fungera med studenterna som en allt viktigare och kvantitativt sett dominerande användargrupp. Ett förslag från bibliotekets sida är att öka öppethållandetiderna (67 timmar per vecka 1993/94), ett annat att utveckla det egna biblioteksnätverket.²

² Verksamhetsplan 1995/96 för Lunds universitetsbibliotek.

4.2.2 Högskolebiblioteken i Malmö

I Malmö finns högskoleutbildningar med åtta tillhörande bibliotek. Sex av biblioteken tillhör Lunds universitet, ett Malmö kommun och ett Universitetssjukhuset MAS. World Maritime University är ett fristående universitet i Förenta nationernas regi.

Biblioteksverksamheten varierar både vad gäller tillgänglighet såsom lokaler, öppettider, studieplatser och mediebestånd. Detta gäller även om huvudmannen är densamma. Mediateket vid Lärarhögskolan är störst till ytan med 2 500 m² medan t.ex. Musikhögskolans bibliotek har en yta på endast 120 m². Öppettiderna varierar mellan 57 tim/vecka på Mediateket medan t.ex. Teaterhögskolans bibliotek har öppet 10 tim/vecka. Tre av biblioteken, Medicinska centralbiblioteket, Lunds tekniska högskolas bibliotek (LTH) och Konsthögskolans bibliotek har nya lokaler. Konsthögskolans bibliotek och LTHs bibliotek är under uppbyggnad.

LTHs bibliotek bygger på att alla studenter har egna datorer med tillgång till Lunds universitetsbiblioteks nätverk. Biblioteket har i första hand tidskrifter i aktuella tekniska ämnen samt en liten samling referens- och bredvidläsningslitteratur i aktuella ämnen. Biblioteket erbjuder en stimulerande studiemiljö med både grupprum och enskilda studieplatser. Medicinska centralbiblioteket på Universitetssjukhuset MAS är ett väl fungerande kurs- och forskningsbibliotek. Mediebeståndet utgörs av kurslitteratur, tidskrifter och avhandlingar inom det medicinska området. Studiemiljöer finns i form av enskilda sittplatser och grupprum.

Biblioteksverksamheten vid den nya Konsthögskolan är under uppbyggnad. Riktlinjer för verksamheten finns ej. Biblioteket har en mycket liten lokal och kommer förmodligen endast att fungera som ett referensbibliotek.

Mediateket vid Lärarhögskolan är det största biblioteket både vad gäller lokaler och verksamhet. Biblioteket byggdes som en del av Lärarhögskolan och har trots något slitna lokaler en hög standard på sin verksamhet.

Bibliotekslokalerna på Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Tandvårdshögskolan är små och otidsenliga, i synnerhet Teaterhögskolans bibliotek. Lokalerna till trots så får studenterna vid Musikhögskolan och Tandvårdshögskolan en god biblioteksservice. Biblioteken är öppna 43 respektive 40 tim/vecka och har fackutbildad personal. Teaterhögskolans bibliotek är öppet 10 tim/vecka och har ej fackutbildad personal.

Vårdhögskolan med Malmö kommun som huvudman ska fungera som kursbibliotek för vårdutbildningar i Malmö. Biblioteket delar lokaler med komvux och ansvarsfördelningen är oklar.

Det finns idag inga formella avtal mellan högskolebibliotekens huvudmän eller mellan Malmö stadsbibliotek och högskolebiblioteken. Mellan personalen på högskolebiblioteken och personalen på Malmö stadsbibliotek finns ett informellt samarbete.

Malmö stadsbibliotek

Många studerande vid Lunds universitet bor i Malmö och väljer att förlägga sina dagliga studier till det lokala stadsbiblioteket. Så är också fallet med studenterna vid de redan etablerade högskoleutbildningarna i Malmö. Malmö stadsbibliotek är med sina filialer stadens mest besökta kulturinstitution med mer än 2 200 000 besökare år 1995. Enbart huvudbiblioteket hade under året drygt 900 000 besökare. Under perioden 1992–1995 ökade lånen med 28 procent. Under 1995 lånade Malmöborna totalt 2 300 000 medier. Hälften av dessa lånades på huvudbiblioteket.

Öppethållandet minskade något under året. Samtidigt minskade de ekonomiska resurserna för verksamheten. 1994 påbörjades också bygandet av det nya huvudbiblioteket, vilket beräknas vara klart 1997. Året därefter beräknas det befintliga biblioteket vara renoverat. Det nya biblioteket är planerat för cirka 5 000 besökare per dag, 1 500 000 per år. Stadsbiblioteket har också gjort en medveten satsning på datorisering och blev, med stöd från Statens kulturråd, demonstrationsbibliotek för all slags CD-ROM-teknik. Studenterna utgör en betydande del av bibliotekets besökare. Här använder de stor del av tiden, i likhet med på forsknings- och högskolebiblioteken, för egna studier. Öppethållandet var under vintertid 1994 57 timmar per vecka.

Tidigare erfarenheter

Den ovan beskrivna situationen med överfyllda bibliotek stämmer väl med slutsatserna i de rapporter som ingår i *BIBSAMs undersökning "Studenternas bibliotek"*.³ Undersökningen visar i likhet med den

³ I delrapporten "På lika villkor?"(1) kartlägger Jacob Harnesk resurstilldelningen vid de svenska högskolebiblioteken under perioden 1988/89–1993/94. I undersökningen ingår sex universitetsbibliotek, nio fackhögskolebibliotek samt femton bibliotek vid de mindre och medelstora högskolorna. Sthlm 1995
I delrapporten "Babels bibliotek"(4) diskuterar Frans Lettenström, mot bakgrund av intervjuer och besök på elva forskningsbibliotek de ökade kraven på bibliotekariernas kunskande i informationsteknik. Sthlm 1995.

brittiska *Follet-rapporten*, som har kartlagt de vetenskapliga bibliotekens situation i Storbritannien, på informationsförsörjningens stora betydelse och att nödvändiga resurser måste avsättas vid våra högskolor för dessa ändamål.⁴

Under perioden 1988/89-1993/94 ökade studentantalet vid de svenska högskolorna kraftigt. Ökningen av antalet registrerade lån ökade i ännu högre omfattning. Inköpen av böcker och tidskrifter gick tillbaka medan förändringen av öppettider, läsplatser och personal påverkades obetydligt. Bibliotekens andel av högskolornas kostnader minskade, särskilt vid de mindre och medelstora högskolebiblioteken. Öppettiderna skilde sig kraftigt åt mellan de undersökta biblioteken. I medeltal var universitetsbiblioteken öppna 73,4 timmar per vecka medan fackhögskolorna erbjöd 55,0 timmars öppettid. Lägst var den på de mindre och medelstora högskolebiblioteken med endast 53,8 timmar per vecka.

Att belastningen på både högskole- och folkbibliotek har ökat visar också andra rapporter. Studenternas utnyttjande av stadsbibliotekens tjänster har undersökts av Acke Ericsson på uppdrag av *Statens kulturråd*.⁵ I takt med att utbildningsmöjligheterna har ökat tvingas studenterna att söka sig till bibliotek utanför högskolan. Konkurrensen på kurslitteratur och sittplatser har medfört att högskolestuderande i allt högre grad tar folkbibliotekens resurser i anspråk. Undersökningen, som gjordes under en vecka 1994, visar att i synnerhet studerande inom samhällsvetenskap, ekonomi och humaniora använde folkbiblioteken. Så var fallet också med studerande på lärarutbildningarna. Betydligt färre var de som studerade medicin, naturvetenskap och tekniska ämnen. Studerande svarade också för hälften av folkbibliotekens fjärrlån. 30 procent av dessa gjordes av högskole- och forskarstuderande.

I BIBSAMs slutrapport ger Jan Hagerlid några förslag och rekommendationer.⁶ Angående fördelningen av biblioteksresurserna föreslås bl.a. särskilda satsningar vid de nya högskolorna för att kompensera det svaga utgångsläget och reducera de växande skillnaderna i biblioteksstandard inom landet. Bibliotekspersonalens kompetensutveckling bör också prioriteras på högskolorna.

⁴ Joint Funding Council's Libraries Review Group: Report. 1993.

⁵ Under en vecka i mars 1994 genomförde Statens kulturråd en undersökning på 18 folkbibliotek. Undersökningen genomfördes dels på traditionella universitetsorter, dels på nya högskoleorter och dels på orter som saknade högskola. Resultaten finns sammanställda i "Ett bildat folk" De högskolestuderande och folkbiblioteken. Rapport från Statens kulturråd 1995:1.

⁶ Studenternas bibliotek : en analys av högskolebibliotekens utveckling. Slutrapport. Sthlm 1996.

Studenternas villkor bör förbättras bl.a. genom avgiftsfria fjärrlån. Vidare bör studenterna erbjudas bredare tillgång till olika typer av elektroniska informationsresurser och -tjänster, både i form av databaser, Internettjänster och datorstöd för arbete (ordbehandling, kalkyl etc) i samarbete med institutionerna. Bibliotekens öppettider bör vidare utvidgas väsentligt, särskilt vid de mindre högskolorna, specialhögskolorna och institutionsbiblioteken.

Förslag ges också hur bibliotekens integration i utbildningen kan stärkas. Biblioteket bör finnas med, där det faller sig naturligt, i alla typer av dokument som styr eller informerar om högskolans verksamhet. Man bör också uppmuntra till ett bredare biblioteksdeltagande i Grundutbildningsrådets projekt, t.ex. kring nya samarbetsformer mellan lärare och bibliotekarier eller utveckling av elektroniska läromedel förmedlade av biblioteken.

Biblioteken rekommenderas också få en aktiv roll i utformningen och implementeringen av högskolans IT-policy. Vidare föreslås att den lokala elektroniska publiceringen inom högskolorna understöds och att biblioteken bör få en samordnande roll i detta arbete.

4.2.3 Framtiden

Kvalitativa och kvantitativa behov

Utformningen av en kreativ studiemiljö och högskolebiblioteket som pedagogisk resurs har utretts av Göran Gellerstam.⁷ Genom ett bättre utnyttjande av biblioteksresurserna ges högskolan en ökad kvalitet. Gellerstam rekommenderar ett närmande mellan biblioteken, linjenämnderna och institutionerna. De senare måste få bättre kunskap om de nya redskap som biblioteken kan erbjuda som stöd i studenternas studiearbete. I en matris ges en översikt över studenternas behov på olika utbildningsnivåer.

⁷ SOU 1991:72.

Studentens biblioteksbehov på olika utbildningsnivåer. Källa: SOU 1991:72 s 21

<i>Biblioteksfunktioner</i>	<i>Nybörjarnivå</i>	<i>Fördjupningsnivå</i>	<i>Forskarutbildning</i>
<i>Litteraturbehov</i>	Kurslitteratur Breddningslitteratur Litteratur för grupparbete	Kurslitteratur Breddningslitteratur Speciallitteratur för uppsats (motsv)	Speciallitteratur Tvärvetenskaplig litteratur
<i>Biblioteksservice</i>	Introduktion till informa- tionshantering i egna samlingar Referensservice Utskriftsservice	Träning i att använda enhetens biblioteksresurser Fjärlåneservice Referensservice Databassökning	Förtrogenhet med litteratur- och in- formationssystem Fjärlåneservice Databassökning Referensservice
<i>Arbetsplatsbehov</i>	Läsplatser Grupparbetsrum	Studieplatser Grupparbetsrum Bearbetningsytor	Forskarplatser Datorstöd
<i>Tillgänglighet</i>	kl. 8-20 på inst.bibl/ kursbibl/centralbibl	kl. 8-22 på inst.bibl/ kursbibl/centralbibl	kl. 0-24 med fast arbetsplats på inst och plats på centralbiblioteket
<i>Sociala behov</i>	Biblioteket är på alla nivåer en viktig del i högskolans miljö, och infrastruktur, bidrar till samhörigheten och ger kontakter som främjar studierna.		

Det finns ytterligare en rad aktuella undersökningar av studenternas och forskarnas biblioteksutnyttjande. Gruppens bedömning är att främst studenternas biblioteksutnyttjande kommer att öka i framtiden. Studierna visar också att studenterna använder många olika bibliotek; universitetsbibliotek, folkbibliotek, institutionsbibliotek m.fl. Denna trend kommer att förstärkas. Skälet till detta är att informationstekniken ger bättre överblick och större inblick i de informationstjänster som erbjuds i det samlade bibliotekssystemet. Gruppen ser det också som mycket sannolikt att flera studenter vill använda biblioteksmiljöerna för sina studier av medhavd litteratur (ofta i kombination med utnyttjande av andra biblioteksresurser, kopiering, ordbehandling m.m.).

En uppfattning om de kvalitativa behoven ges i Frans Lettenströms vision av ett framtida forskningsbibliotek, Futurum år 2000.⁸

På högskolan har datacentralen och biblioteket organisatoriskt slagits samman och bibliotekschefen har blivit chef över den nya informationsenheten, kallad "biblioteket". Geografiskt består biblioteket av en rad filialbibliotek och ett nybyggt centralbibliotek, som är navet i högskolans informationstekniska satsningar och resurser, men som har en stor boksamling inom främst humaniora.

Centralbiblioteket har ett inbjudande café där många studenter och forskare kan föra livliga samtal. Det klagas på att caféet stänger redan kl 23, medan biblioteket är öppet dygnet runt. Lånehanteringen är automatiserad: man hämtar boken i de öppna samlingarna och passerar en lånesluss med högskolans kombinerade legitimations-, passer-, betal- och lånekort. Det är lätt att hitta i samlingarna, både arkitektur och klassificeringssystem är designade för att underlätta för låntagarna att finna dokumenten.

Bibliotekariernas katalogisering sker snabbt med hjälp av böckernas inbyggda datachips, som förlagen har matat med alla nödvändiga uppgifter. Vissa böcker och tidskrifter måste fortfarande beställas fram från magasin, vilket görs elektroniskt och tar högst en dag. Det finns flera datasalar där studenter och allmänhet kan göra nätverkssökningar. Från alla studentrum finns fasta uppkopplingar till högskolans nätverk och det är numera regel att högskolekurser kräver datorer, att t.ex. seminarieuppgifter publiceras på nätet. Över det lokala nätverket och via biblioteket kan studenter och forskare läsa hundratal kvalitetsstade elektroniska tidskrifter. Högskolan producerar själv ett par internationella tidskrifter i samarbete mellan bibliotek och forskare. Trycket från den elektroniska publiceringen har lett till att de tidskrifter som fortfarande publiceras på papper också har blivit lite billigare.

Kommersiella databaser är tillgängliga för användare via nationella licenser som förhandlats fram centralt. Alla högskolans doktorsavhandlingar och uppsatser publiceras också numera enbart elektroniskt och förra veckan genomförde Matematiska institutionen högskolans första disputation med distansöverbyggande teknik i bibliotekets stora lärosal. Opponenten, en känd indisk matematiker, befann sig på ett universitet i Singapore.

Biblioteket har mycket goda kontakter med institutionerna och erbjuder skraddarsydd informationssökningskurser i slutet av nästan alla utbildningar. Högskolelärarna deltar i planeringen och har integrerat informationssökningskurserna i institutionernas egna utbildningar. Institutionen för romanska språk ger t.ex. kursen i spansk informatik i samarbete med biblioteket. Det är studenternas behov som avgör hur tidigt, hur utförligt och hur

⁸ Texten är en utvecklad version av Lettenströms delrapport "Babels bibliotek", vilken ingår i BIBSAMS undersökning "Studenternas bibliotek". Sthlm 1995.

ofta biblioteket kommer in i utbildningarna, allt för att öka studenternas förmåga att söka, kritiskt värdera och kreativt utnyttja information.

Högskolan har dessutom infört en termin som är gemensam och obligatorisk för *alla* utbildningar. Den innehåller kunskapsteori, vetenskapshistoria, elementär informationsteknik och viss bibliotekskunskap. Biblioteket spelar en viktig roll i genomförandet av den terminen.

Högskolan har också ett centralt program för att fortbilda lärare och bibliotekarier i pedagogik och informationsteknik. En hel del satsas på att de ska kunna åka på vidareutbildningar regelbundet.

Ett par forskare i geologi har producerat ett mycket gediget elektroniskt kurspaket på engelska som används av geologistudenterna på grundnivå från det lokala nätverket. Biblioteket står som förläggare och licenser på kursmaterialet har redan sålts till högskolor över hela världen. Andra elektroniska "kursböcker" blir allt vanligare, vid allt fler utbildningar, tyvärr oftast producerade utomlands. I samarbete med biblioteket har institutionerna för nordiska språk och litteraturvetenskap dock svenska pilotprojekt på gång, liksom flera juridiska institutioner. På sin server har biblioteket samlat alla de kompendier som institutionerna använder i sina utbildningar. Studenterna får skriva ut dem själva om de vill ha dem på papper. Dessutom finns flera svenska skönlitterära verk elektroniskt tillgängliga i textkritiska utgåvor som kan användas på gymnasier och högskolor. På nätverken finns nu också en liten samling tidig svensk stumfilm i digitaliserad form, som kan användas i forskning och undervisning. Det är Filminstitutet (filmarkivet och filmbiblioteket i samarbete), som har börjat lägga ut sina äldsta filmer efter att ha löst kniviga copyrightfrågor.

En biblioteksservice avsedd för 15 000 studenter har uppskattningsvis följande kvantitativa behov. Den fysiska ytan bör uppgå till 20 000 km² och innehålla cirka 1 500 studieplatser och 200 grupperum. Förvärvet uppskattas till 30 000 volymer per år och i bibliotekets bestånd bör också 3 000 utländska tidskrifter ingå. Den samlade budgeten för verksamheten exklusive lokalkostnader kan beräknas till 60 milj. kr per år.

Biblioteketsfunktionerna

Mot denna bakgrund kan biblioteksfunktionerna sammanfattas i några centrala punkter.

- Det ska erbjuda en inspirerande studiemiljö med kvalificerad service och tillgång till böcker, tidskrifter och elektroniska informationskällor för självständigt, laborativt studiearbete.

- Sammanställa mediesamlingar som är skräddarsydda för högskolans undervisning och forskning.
- Skaffa fram önskade dokument som inte finns på den egna högskolan.
- I samverkan med högskolans campusinformationssystem ska tillgång ges till bibliotekets tjänster, informationskällor och Internet.
- Göra kommersiella databastjänster allmänt tillgängliga genom campuslicenser samt att ge undervisning i informationssökning samt värdering och hantering av källor inom högskolans ämnesområden.
- Erbjuda forskare och forskargrupper dokumentalisttjänster.
- Medverka i högskolans kunskapsspridning, aktivt delta i IT-utvecklingen t.ex. elektronisk publicering och lagring.

Nya undervisningsformer

Framtidens undervisningsformer kommer att vara mycket varierande. Traditionella föreläsningar, seminarieövningar och lektioner kommer att finnas sida vid sida med problembaserat lärande (PBL) och distansundervisning. I tekniska och naturvetenskapliga utbildningar dominerar ett laborativt arbetssätt. Detta stället mycket olika krav på biblioteksresurserna. Lokaliseringen av samlingarna, grupprum och studieplatser samt tillgången till bibliotekspersonal måste bestämmas utifrån utbildningens krav samt lärarnas och studenternas önskemål.

I takt med att *problembaserat lärande* introduceras i allt högre grad ersätts också den tidigare mekaniska inläringen med hjälp av kurslitteratur av ett friare och mer aktivt informationssökande. Gränserna mellan kurs- och forskningslitteratur blir därmed mer flytande. I stället ökar behovet av studieplatser, grupprum och andra samtalsytor. Servicen måste därför breddas och bibliotekens lokalfrågor måste ges större prioritet i planeringen av nya högskolor. Utrymmen bör avsättas för bearbetning av material dvs. möjligheter att kopiera och göra utskrifter. Med denna pedagogiska inriktning får också bibliotekarierna en mer aktiv roll i utbildningen än tidigare.

En utveckling av *distansundervisningen* medför att de enskilda biblioteken sällan kan täcka mer än en del av den efterfrågade litteraturen. Distansundervisning kräver ett starkt decentraliserat informations-

system och samverkan mellan betydligt flera bibliotek. Biblioteken blir därmed mer beroende av varandra och fjärrlånen ökar. Vid denna utbildningsform krävs också tillgång till interaktiv video, konferenssystem, möjligheter att distribuera utbildningspaket och faciliteter för att hantera hemuppgifter, svar och kommentarer. Ökad tillgänglighet i form av generösa öppettider är också en nödvändig anpassning från bibliotekens sida.

Övergången från ungdomsutbildning mot *ett livslångt lärande* bidrar slutligen till att utplåna gränserna mellan högskole- och folkbibliotekens målgrupper.

4.2.4 Förslag

De nämnda rapporterna visar på några centrala behov som måste ingå i en kommande biblioteksetablering. Närheten till informationen bör vara en bärande princip vid all planering. Förutom tillgängligheten till litteratur och databaser måste en tillfredsställande biblioteksmiljö innehålla en omfattande mängd sittplatser och grupprum. Den ökade tillgången till elektroniska informationsresurser ställer allt högre krav på bibliotekariernas kunskande inom informationsteknik. Förskjutningen mot ett mer problembaserat lärande motiverar också en satsning på bibliotekariernas pedagogiska kompetens. Högskolans lärare bör i motsvarande utsträckning utbildas i informationssökning. Bibliotekets öppethållande bör vara mycket generöst för att tillmötesgå besökarnas behov av tillgänglighet.⁹ Mot bakgrund av att avgörande beslut angående utbildningens inriktning och lokalisering inte fattats har expertgruppen valt att arbeta utifrån två förslag.

Gruppens båda förslag som följer nedan bygger på två modeller enligt vilka flera av våra högskolebibliotek är organiserade.¹⁰ Den *första modellen* avser en i huvudsak fysiskt sammanhållen enhet i likhet med den lösning som återfinns vid t.ex. högskolan Örebro. Där byggdes redan vid starten en centralt belägen biblioteksbyggnad med en medveten ambition att skapa sammanhållna och effektiva biblioteksresurser för enhetens alla utbildningar. Med denna utformning önskade man uppnå ett integrerat bibliotek där undervisning och biblioteksresurser kunde samspela. Sedan starten har högskolan expanderat och nya in-

⁹ Ur Lars Höglunds delrapport ”Tusen studenter om biblioteket – vanor, attityder och krav”(2). Sthlm 1995.

¹⁰ Göran Gellerstam, SOU 1991:72 s 45 ff.

stitutioner har förlagts till områden utanför högskolan. Detta har medfört att det varit nödvändigt att etablera nya mindre biblioteksenheter i anslutning till de nya institutionerna.

Satsningen på ett centralbibliotek ingår också i planeringen av informationsförsörjningen till den nya högskolan på Södertörn. Under en övergångsfas utnyttjas en befintlig gymnasieskola som kursbibliotek. Ett nära samarbete med i första hand Stockholms universitetsbibliotek måste också där etableras under uppbyggnadsfasen. Fjärrlånen förväntas få en betydande omfattning till dess den nya högskolans egna boksamlingar har byggts upp.

Den *andra modellen* förekommer på några av de större universitetsbiblioteken där en decentralisering av biblioteksresurserna blivit nödvändig. Hit kan Lunds universitetsbibliotek räknas, där den fysiska uppsplittringen gått långt. Genom ett gemensamt biblioteks nätverk garanteras tillgängligheten för användarna. Utvecklingen går också mot bibliotek som ger service till stora institutioner eller institutionsgrupper s.k. centrumbibliotek.

Det första förslaget: ett nytt campusbibliotek på Universitetsholmen

Det första förslaget har sin grund i att den nya utbildningen i huvudsak koncentreras och en nyetablering sker på Universitetsholmen. Om de nya utbildningarna förläggs dit och en utflyttning sker av de redan befintliga institutionerna i Malmö, dvs. en fullständig samlokalisering av högskoleutbildningarna, måste även informationsresurserna i hög grad koncentreras dit. För att ge en tillfredsställande service åt de planerade 12 000 till 15 000 undervisningsplatserna (helårsstudenter) kan den fysiska ytan på biblioteksfunktionerna beräknas uppgå till 20 000 km².

I en centralt placerad byggnad kan biblioteket fungera som nav i universitetsområdet och fungera både som hjärna och hjärta dvs. både som *ämnesöverskridande kunskapskälla* och som *socialt, sammanhållande centrum*. Biblioteket ska vara symbolen för universitetet, symbolen för öppenhet (även tidsmässigt, gärna dygnet runt), nyfikenhet och kreativitet. Där ska finnas studierum, forskarrum, grupprum men också en stor aula för föredrag, debatter och konserter. Där bör också finnas en restaurang/cafeteria liksom läshörnor för tidningar och tidskrifter.

Den fysiska närheten till informationskällorna blir den bärande principen. Det centralt placerade campusbiblioteket föreslås få ansvaret för fördjupning, forskning och gränsöverskridande upptäckter. Campusbiblioteket ska också fungera som ett slags trafiktorn eller lotsstation i

den allt livligare informationstrafiken på nätverken dvs. där ska finnas högt kompetenta informationsvägledare. Med närhetsprincipen följer också ett behov av små institutionsbibliotek vilka exempelvis kan ta ansvar för studenternas behov av kurslitteratur. Som tidigare nämnts uppskattas antalet grupper till 200 och studieplatser till 1 500 för att svara mot antalet studenter. Stora ytor föreslås också avsättas för studenternas egen kunskapsproduktion där kopior och utskrifter kan göras.

Detta förslag innebär således att det etableras en central karaktärsbyggnad för informationsförsörjningen på Universitetsholmen. Trots detta föreslås en utveckling av samarbetsformer mellan campusbiblioteket på Universitetsholmen och Malmö stadsbibliotek. Samarbetet föreslås för det *första* ske så att boksamlingarna som finns på Malmö stadsbibliotek utnyttjas på ett konstruktivt sätt. Förslagsvis kan detta ske genom avtal mellan staten och kommunen kring den biblioteksservice som efterfrågas. För det *andra* föreslås ett samarbete för att främja strukturerandet av informationskällorna. Med dess hjälp får användaren tillgång till information om det sammantagna litteraturbeståndet oavsett varifrån sökningen görs. Ett *tredje* området för samverkan föreslås vara studenternas utnyttjande av bibliotekslokalerna.

Initialt måste också ett aktivt samarbete byggas ut med Lunds universitetsbibliotek för att underlätta fjärrlånehanteringen och för att hitta smidiga systemlösningar. Det bör finnas goda förutsättningar att genom ett nära samarbete mellan universitetsbiblioteken i Lund och Malmö samt Malmö stadsbibliotek kunna utveckla avancerade elektroniska och fysiska informationstjänster. Man kan i detta sammanhang överväga om Lunds universitetsbiblioteks utvecklingsavdelning Netlab kan fungera som en gemensam resurs.

Stora satsningar måste även göras för att bygga upp en ny boksamling. Den kan förvärfvas, tillkomma genom donationer, samt byggas upp utifrån den forskning som förläggs till Universitetsholmen.

Det andra förslaget: nätverksbibliotek kring Malmö stadsbibliotek

I det andra förslaget ligger de flesta institutioner kvar på sina befintliga platser. För informationsförsörjningen skulle detta innebära en decentraliserad verksamhet och biblioteken skulle vara uppbyggda kring de berörda institutionerna.

Detta förslag bygger således på att etableringen av institutioner genomförs på Universitetsholmen men är måttlig i sin omfattning. I stället för en koncentration av informationsförsörjningen skulle ett eller

flera mindre bibliotek byggas upp som till sin funktion motsvarade de institutionsbibliotek som redan finns i Malmö. Biblioteksverksamheten på Universitetsholmen skulle därmed i första hand ge service åt de berörda institutionerna och vara helt anpassad till deras behov.

Med detta förslag skulle Malmö stadsbibliotek ges en utvidgad roll och svara för den icke institutionsbundna litteraturförsörjningen. Biblioteket har redan idag en stor uppgift att fylla för stadens studenter och uppvisar stora besöksantal. Den totala biblioteksytan är beräknad till 9 300 m² och antalet studieplatser ska uppgå till cirka 900. Därutöver tillkommer sittplatser i entréplanet och cafeterian. Vissa anpassningar skulle dock vara nödvändiga att göra för att möta studenternas behov av grupprum och läsplatser. I en av de nybyggda huskropparna skulle t.ex. ett visst antal grupprum kunna inrymmas. Så är fallet också i den befintliga byggnaden.

Genom att således utgå från det befintliga Stadsbiblioteket skulle flera mål nås. Tillgången till stora bokbestånd t.ex. det offentliga trycket skulle garanteras, liksom till omfattande skönlitterära samlingar. Förutom att på detta sätt kunna ta till vara redan befintliga resurser skulle Malmö stadsbibliotek med sitt geografiska läge kunna fungera som nod och sammanbinda Universitetsholmen och de stadsbelägna institutionerna. På Malmö stadsbibliotek skulle också samordnande funktioner kunna utvecklas t.ex. att ta ansvar för att ett gemensamt datasystem för berörda brukare utvecklas. Vi tror också att forsknings- och folkbiblioteken i framtiden närmar sig varandra i uppgifter och arbetssätt.

Endast ett fåtal försök har gjorts i landet för att genomföra denna form av samverkan mellan bibliotek med skilda ekonomier och huvuduppgifter. Ett försök äger rum i Härnösand där Mitthögskolans bibliotek, Stadsbiblioteket samt Länsbiblioteket avser att utvidga sina ytor för samarbete. Gemensamt för de berörda biblioteken är trångboddheten i de befintliga lokalerna samt en situation som delas med många andra, nämligen att studenterna utnyttjar stadsbibliotekets resurser i stor omfattning. Hittills har samarbetet resulterat i långt framskridna planer att bygga ett nytt bibliotek på en centralt belägen tomt. Projektet underlättas av att inget av de tre biblioteken är av större format och sammantagen är personalen endast cirka 40 personer. Inga avtal finns ännu skrivna mellan parterna och beslut om huvudmannaskap har heller inte fattats.

Att pröva en sådan lösning för informationsförsörjningen i Malmö skulle därför kunna var framåtsyftande och ge goda erfarenheter för den önskade fortsatta utbyggnaden av landets högskoleväsen.

HÖGSKOLEBIBLIOTEK I MALMÖ BESKRIVNING

Bibliotek	Lärarhögskolan Medioteket Munkhättregatan 3	Universitetssjukhuset MAS Medicinska centralbiblioteket Medicinskt Forskningscentrum S Förstadsgatan 101	Tandvårdshögskolan Odontologiska biblioteket Carl Gustafs väg 34	Vårdhögskolan Biblioteket Spårvägsatan 9	Musikhögskolan Biblioteket Ystadvägen 25
Huvudman	Lunds universitet	Universitetssjukhuset MAS	Lunds universitet	Malmö kommun	Lunds universitet
Studeringe	3 500	800	500	780	550
Funktion	Utbildar förskollärare, fritidspedagoger, grund- skolelärare, gymnasie- lärare, studie- och yrkes- vägledare samt special- pedagoger	Fackbibliotek för anställda och studerande inom sjuk- vården i Malmö	Bedriver integrerad utbildning för hela tandvårdsteamet, dvs. tandläkare, tandhygienister och tandtekniker	Sjuksköterskeutbildning samt påbyggnadskurser i omvårdnadskunskap	Utbildar musiker, kyrkomusiker och musiklärare. Därtill ett antal påbyggnadsutbildningar och fristående kurser. Musik- högskolan är samordnad med teaterhögskolan i Malmö
Lokaler	2 500 m ² + lokaler för medieteknik	1 020 m ²	250 m ²	300 m ²	120 m ² + 3 grupprum för avlyssning
Sitt/studie- platser	200	47 + grupprum 12 platser	20 + datorrum	50 + tyst lärum 20 platser	6
Öppettider	må-to 8.00-20.00 fr 8.00-17.00 57 tim/vecka	må-fr 9.00-17.00	må-fr 9.00-17.00	må, on-fr 8.15-16.00 tis 8.15-19.00 43 tim/vecka	må, on-fr 8.15-16.00 tis 8.15-19.00 43 tim/vecka
Besök/år	230 000	-	25 000	-	-
Personal	11 tjänster + 7 tjänster medieteknik	3,5 tjänster	1,5 tjänster	1,5 tjänster	2,5 tjänster
Medier	110 000 varav 1 200 videokassetter, 500 AV- medier, 500 tidskrifter	312 tidskrifter, 7 000 av- handlingar, kurslitteratur	8 000, 160 tidskrifter	11 000, 92 tid- skrifter	14 000 musikaler, 9 000 LP- skivor, 2 000 CD-skivor, 60 tidskrifter
Data	MEDEA, LOLITA, Internet, CD-ROM	Medline, Internet, CD- ROM, LOLITA	LOLITA, Medline, Internet, CD-ROM	Tinlab, Medline, Spriline, A-sök	LOLITA, LIBRIS
Utlån/år	116 200	34 241	8.371	6 000	22 000

Bibliotek	Teaterhögskolan Stora Nygatan 52	Konsthögskolan i Malmö Biblioteket Föreningsgatan 42	Tekniska högskolan i Malmö Biblioteket Varvsgatan 11 H	World Maritime University, Malmö Biblioteket Citadellsvägen 29
Huvudman	Lunds universitet	Lunds universitet	Lunds universitet	UN, IMO (International Maritime organization)
Studierande	57	60	850	200
Funktion	Skådespelarutbildning omfattande 8 terminer, 160 poäng. Utbildningens huvudämne är scenframställning	Högskoleutbildning i fri konst. Utbildningen är 5-årig och tillhör tillsammans med Musikhögskolan och Teaterhögskolan det konstnärliga området vid Lunds universitet	LTH Malmö bedriver undervisning inom ämnena El, Bygg, Maskin-teknik, Drift, Miljö-energi och teknisk baskompetens	Post-graduate studier inom marina områden
Lokaler	60 m2	50 m2	400 m2	210 m2
Sitt/studieplatser	20	20	34 + tillgång till skrivsal	27 + datorrum
Öppettider	må-fr 12.00-14.00	må-fr 8.00-17.00	må-fr 9.30-13.30	må-to 8.30-17.00 fr 8.30-16.00 46,5 tim/vecka
Besök/år	10 tim/vecka	45 tim/vecka	20 tim/vecka	-
Personal	0,5 tjänst	ca 0,5 utgör del av annan tjänst	100/dag 0,5 tjänst	3 tjänster
Medier	1 000 pjäsmanus samt mindre boksamling inom ämnesområdena teaterhistoria, dramatik och metodik	5 000, 40 tidskrifter	2 000	9 500, 250 tidskrifter
Data		Ännu ej beslutat		OCLC, DIALOG
Utlån/år		Biblioteket kommer endast att ha funktionen referensbibliotek. Biblioteket är under uppbyggnad	LOLITA, A-sök, LIBRIS, CD-ROM 100/vecka Invigdes hösten 1995 och är under uppbyggnad	7 639

4.3 Mark och lokaler

I expertgruppen Mark och Lokaler ingår stadsbyggnadsdirektören Mats Olsson, ordförande, direktören Svante Holgersson, museichefen Jöran Lindvall, byggnadschefen Kurt Strömberg och studerandena Cecilia Rangvin och Bo Persson. Sekreterare i gruppen är 1:e sekreteraren Göran Falck.

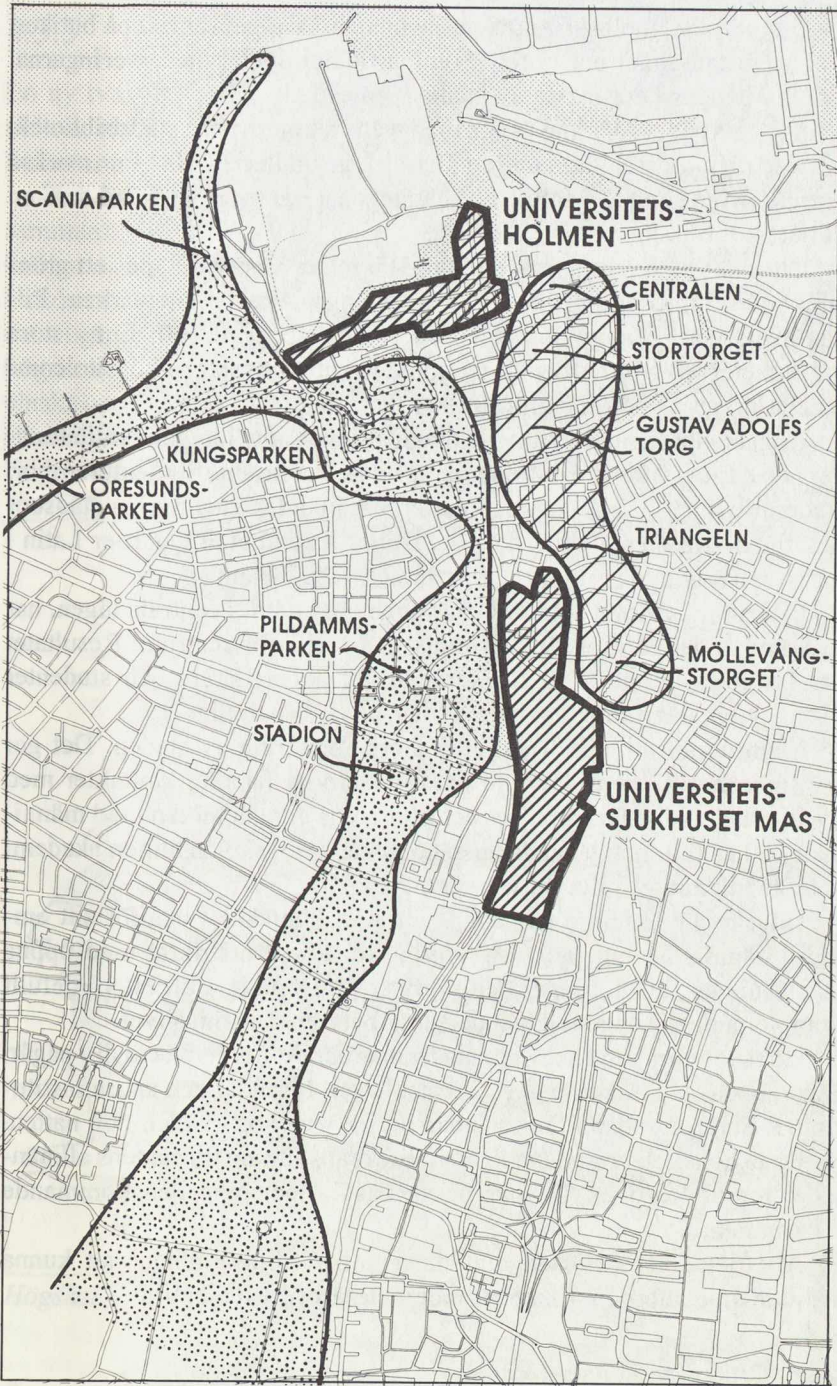
4.3.1 Befintlig högskoleutbildning

Högskoleutbildningen i Malmö är idag utspridd till flera olika platser i staden. Tillgången till lokaler har fått styra lokaliseringen av nya utbildningar mer än en strategi för hur man på lång sikt ska kunna etablera och bygga upp nya samlade högskoleområden. Lärarhögskolan vid Lunds universitet, belägen vid Ystadvägen, är idag den utbildning som har flest studenter medan Universitetssjukhuset MAS, med de utbildningar som är knutna till vissa av institutionerna vid Lunds universitets medicinska fakultet, utgör det största samlade högskoleområdet. Av övriga utbildningar i Malmö är ingenjörsutbildningen vid Lunds universitets tekniska högskola, LTH-Malmö, den största med ca 650 studenter. Konsthögskolan vid Lunds universitet, som är inrymd i f.d. Mellersta Förstadsskolan, är den senaste i raden av nya högskoleutbildningar i Malmö. I staden finns sedan tidigare Musikhögskola och Teaterhögskola, också de institutioner vid Lunds universitet. Antalet studenter i Malmö är idag cirka 6 000.

4.3.2 Högskolan och staden

Högskolan i Malmö kommer att bli integrerad i staden. De båda planerade högskoleområdena ligger i direkt anslutning till den medeltida stadskärnan. Malmöhus slott, kanalerna och de medeltida husen vittnar om stadens långa historia. Högskolan blir en del av ett vitalt stadsliv.

Områdena knyts samman av ett nord-sydligt stråk som kan kallas "Malmös pulsåder", med kultur, nöjen, butiker och service. Den går från Skeppsbron längs Stortorget, Södergatan/Lilla torg, Gustav Adolfs torg och Södra Förstadsgatan till Triangeln med Möllevångstorget som slutlig målpunkt. Möllevången är en mångkulturell stadsdel med torghandel och de många spännande utländska affärerna och restaurangerna.

De föreslagna högskoleområdena är integrerade med staden.

Cityområdet mellan Centralstationen och Triangeln är rikt på butiker, caféer, restauranger och hotell. Sommartid dominerar uteserveringarna. Här finns också det mesta av stadens nöjesliv.

Kulturutbudet i Malmö är rikt med teatrar, konserthus, stadsbibliotek, muséer och konsthallar samt ett flertal konstgallerier. Här finns också Form/Design Center. Malmö har under senare år gjort sig känd som en kulturstad av rang.

Parallellt med butiksstråket, 200–300 meter västerut, löper ett grönstråk från Ribersborgsstranden längs Kungsparken, Slottsparken, Pildammsparken, Stadionområdet och vidare söderut. Här finns stora möjligheter till friluftsliv och motion. De båda föreslagna högskoleområdena gränsar båda till grönstråket.

Högskolans centrala läge i staden påminner om äldre universitetsstäder. Där finns ofta institutionerna spridda i centrum. Studenterna bor, studerar och roar sig i samma kvarter. De blandas med övriga stadsbor och finns som en självklar del i stadslivet. Exempel är Quartier Latin i Paris, universiteten i Lund, Uppsala och Köpenhamn.

Eftersom de flesta städer saknar obebyggd mark i centrala lägen, har nya byggnader för högskolor hamnat långt utanför centrum. Resultatet har blivit ensartade högskoleområden där enbart lärare och studenter vistas. Kontakten med stadens liv har blivit bristfällig.

Malmö kan erbjuda högskolan mark i centrum av staden. Det ger möjligheter till en studiemiljö där studenterna får rika kontakter med övriga staden. De får impulser och stimulans genom möten med människor i alla åldrar och levnadsomständigheter. Högskolan blir en akademi som är inlemmad i det övriga samhället.

Högskolan i Malmö kan skapa ett stort kontaktnät utanför sitt område. Läget i Malmö gör det möjligt att arbeta utåtriktat med öppna föreläsningar, utställningar och seminarier. Detta kan bli ett värdefullt komplement till dagens givande samarbete med näringslivet.

Högskolområdena ska vara stadsdelar där ett normalt stadsliv pågår. Där ska finnas butiker, caféer, arbetsplatser, bostäder och andra institutioner. Stadsområdena får ett intensivt liv, även på kvällen och natten.

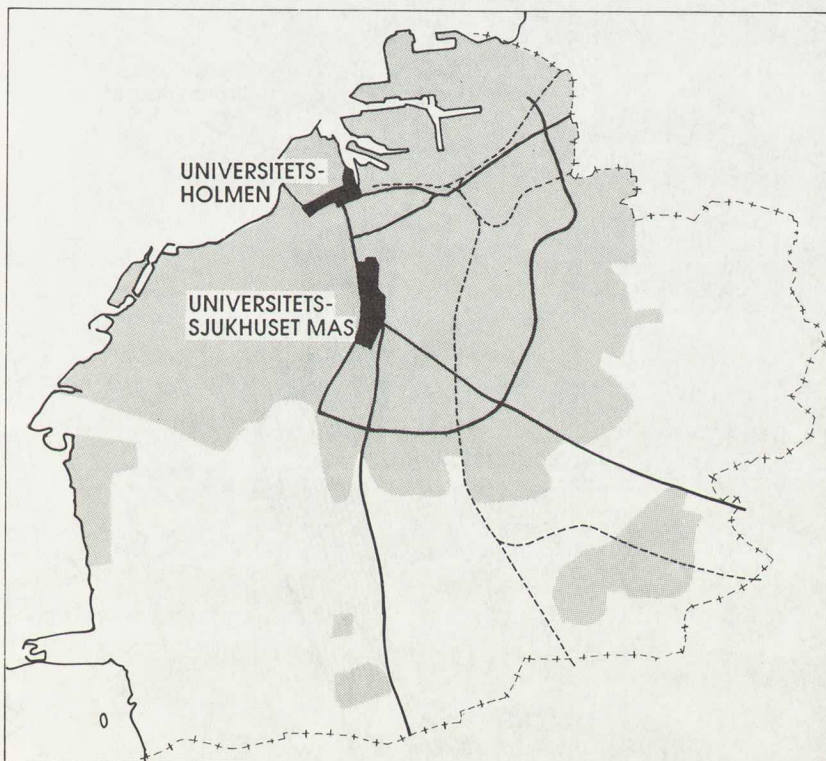
Båda högskoleområdena ligger i direkt anslutning till stadens allmänna kommunikationer. De har också bästa läge invid den kommande Citytunneln.

Allt detta ger de båda områdena unika förutsättningar att kunna erbjuda studenterna en inspirerande och lärorik studiemiljö.

4.3.3 Nya högskoleområden

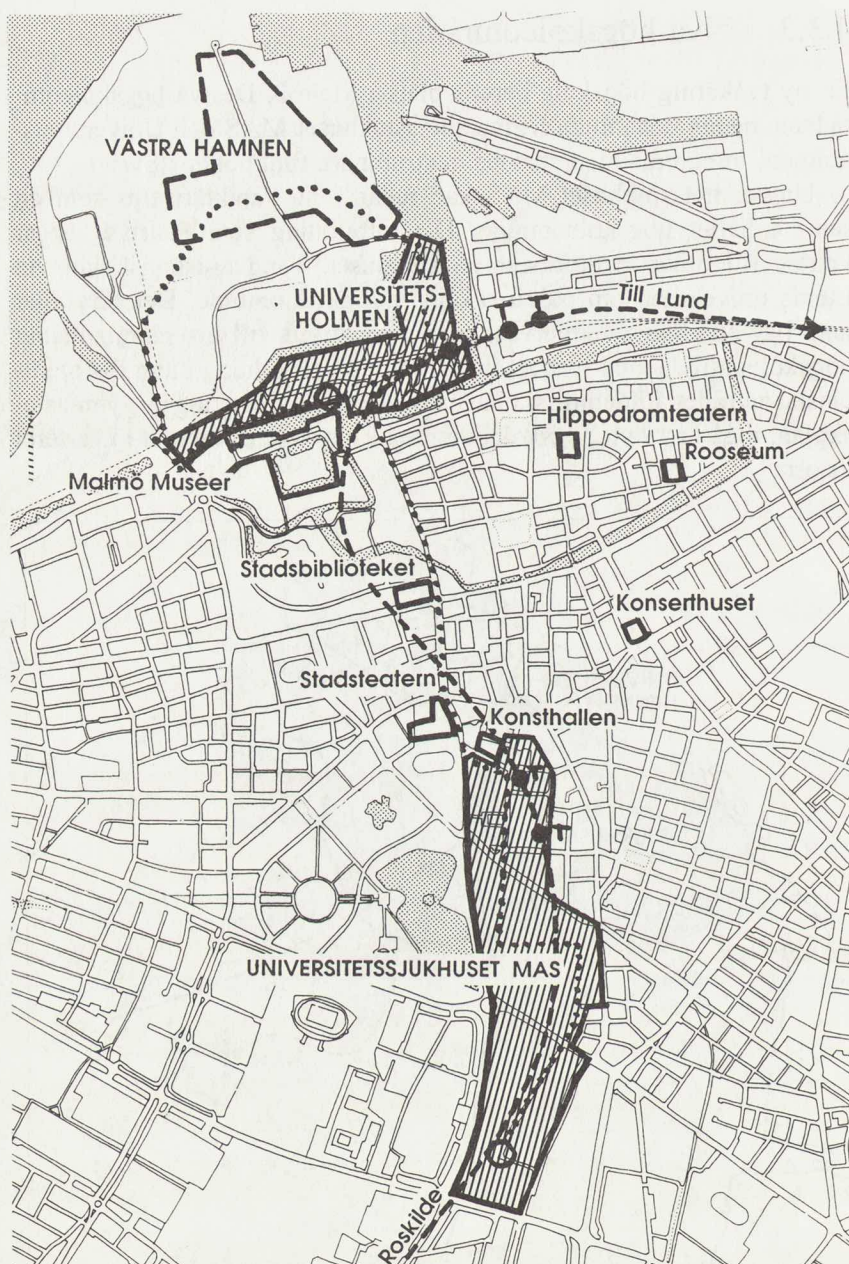
En ny tvåkärnig högskola bereds plats i Malmö. De två högskoleområdena, nedan benämnda Universitetssjukhuset MAS och Universitetsholmen, integreras med stadens centrumnära funktioner i övrigt.

Universitetssjukhuset MAS kan redan idag karaktäriseras som ett sammanhållet högskoleområde. Den utbildning som bedrivs här är knuten till olika institutioner på sjukhuset. Tandvårdshögskolan vid Lunds universitet kan också räknas in i detta område. Det förefaller naturligt att man vidareutvecklar denna ansats till ett sammanhållet högskoleområde med fortsatt inriktning mot utbildning inom det medicinska området. Pildammsskolan kan, efter omlokalisering av gymnasieskolan, ingå i ett nytt högskoleområde liksom tennisområdet i kvarteret Priorn.

Högskoleområdenas läge i staden.

Övrig högskoleutbildning i Malmö har, med undantag för ingenjörsutbildningarna, helt eller delvis en viss konstnärlig inriktning. Mellan

Högskoleutbildningarna lokaliseras till två sammanhållna högskoleområden i direkt anslutning till stadens allmänna kommunikationer och med bästa läge invid den kommande Citytunneln. Citytunneln utgör en länk i det kollektivtrafiksystem som har sina viktigaste regionala målpunkter i Roskilde, Köpenhamn, Malmö och Lund.

dessa enheter finns eller borde finnas en kunskapsöverläckande verksamhet som endast kan komma till sin fulla rätt om de ligger nära varandra. Lärarutbildningen utgör inget undantag då utbildning sker inom såväl musik- och konst- som teaterområdet. Behov finns således av att etablera ytterligare ett samlat högskoleområde i Malmö.

Olika alternativ för etablering av ett nytt högskoleområde har prövats. Ön omedelbart norr om Gamla Staden har därvid visat sig ha bäst miljö- och lägeskvaliteter. Denna ö, som förutom marken kring Nord-Mills kvarn också omfattar marken längs Hjälmarekajen och Beijerskajen, har tidigare i första hand utnyttjats för hamnverksamhet med stadens vackra hamnkontor invid Bagers plats som det tydligaste kännetecknet. Inom området finns bl.a. också rester av den numera nedlagda Västra Station som bör kunna ges en fortsatt användning för t.ex. turism. Möjligheterna att skapa ett nytt högskoleområde med en egen identitet i denna del av staden bedöms vara mycket goda. För att betona detta ytterligare ges området i den fortsatta texten arbetsnamnet *Universitetsholmen*.

4.3.4 Samlokalisering

En omlokalisering av befintlig högskoleutbildning till de två sammanhållna högskoleområdena ska ses som en strategi på sikt.

Universitetssjukhuset MAS kan, som ovan nämnts, redan idag karaktäriseras som ett etablerat högskoleområde med inriktning mot vård. Vårdhögskolan är den enda existerande utbildning med inriktning mot medicin, som ligger utanför detta högskoleområde.

Då man från vårdhögskolans sida kan tänka sig en samlokalisering med annan utbildningsinriktning än den medicinska kan såväl Universitetsholmen som MAS-området komma ifråga. Överväganden om en omlokalisering av vårdhögskolan får därför göras i det fortsatta arbetet.

Den expansion av utbildningen som skall ske i Malmö bör från början placeras på Universitetsholmen liksom nya lokaler för teaterhögskolan. På lite längre sikt föreslås att lärarhögskolan och musikhögskolan omlokaliseras till samma område. Så småningom bör också konsthögskolan lokaliseras till Universitetsholmen.

4.3.5 Universitetsholmen

Området

Universitetsholmen ligger granne med Gamla Staden och gränsar till Slotts- och Kungsparkerna med slottet Malmöhus. Området gränsar också till Kockumsområdet med bl.a. Kockums varv och LTH-Malmö. Det ligger inom bekvämt gångavstånd i förhållande till tåg, bussar och båtar och kommer så småningom att kunna ges en direkt anknytning till den blivande Citytunneln. Kommunen är en stor markägare.

Disposition av mark

Universitetsholmen profileras i första hand som ett område för utbildningar inom det tekniska och konstnärliga området.

Teknisk utbildning lokaliseras till ömse sidor om en axel från hamnkontoret och norrut mot Klaffbron och vidare ut mot LTH-Malmö på Kockumsområdet.

Universitetsholmen och Kockumsområdet blir en helhet varvid Kockumsområdet prioriteras för industri, högteknologiska verksamheter och yrkesinriktad högskoleutbildning.

Tekniska och humanistiska utbildningar med konstnärlig inriktning orienteras på motsvarande sätt utmed en axel från hamnkontoret och västerut bort mot Ribersborg. Exempel på intressanta utbildningsinriktningar är teknik och ekonomi inom det tekniska området, konst- och musikutbildning inom det humanistiska området och lärarutbildningarna. Den konstnärliga profilen förstärks genom att plats också reserveras för ett konst- och skissmuseum.

Plats finns också för ett sjöfartsmuseum och ett nytt konserthus i ett representativt läge längst ute vid Klaffbron.

Bebyggelse

Det gamla *hamnkontoret* symboliserar övergången från det gamla till det nya och kommer att fungera som informations- och entrébyggnad till det nya högskoleområdet.

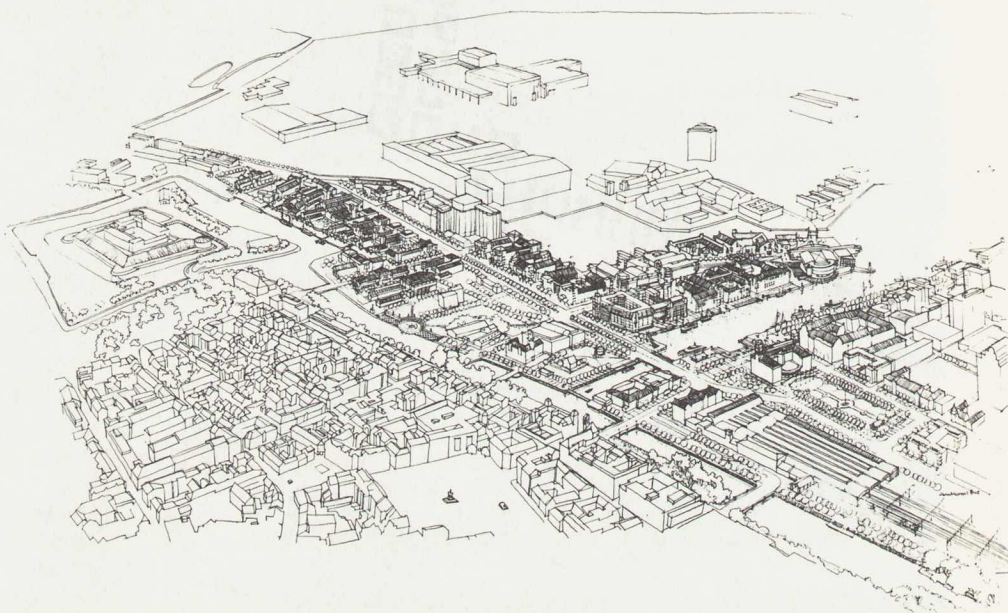

Illustrationskarta

Bebyggelsestruktur vid full utbyggnad av Universitetsholmen med en bebyggelse i 3–5 våningar – nya byggnader visas fyllda och befintliga snedskrafferade.

Västra station och den s.k. Benmöllan bevaras och används för utbildning eller närliggande verksamhet. NordMills kvarn ges möjlighet till fortsatt drift. Verksamheten vid World Maritime University (WMU) drivs vidare i nuvarande lokaler medan den gymnasieskola som finns i samma byggnad flyttas och lokalerna tas på sikt över av högskolan.

Härutöver bör man i det fortsatta utredningsarbetet undersöka möjligheten av att temporärt utnyttja annan befintlig bebyggelse för undervisning m.m. för att efterhand ersätta respektive komplettera denna med nya lokaler.

Universitetsholmen har ett centralt läge mellan Gamla staden, Centralstationen och Kockumsområdet.

Utbildning – näringsliv

Förutsättningar skapas för ett nära samarbete mellan kunskapsinriktade näringsgrenar, forskning och utbildning.

Tekniskt inriktade utbildningar, forsknings- och laborieverksamhet ger förutsättningar för samarbete med i första hand de industrier som finns och kommer att etableras inom Kockumsområdet.

Det gynnsamma kommunikationsläget ger förutsättningar för ett nära samarbete mellan de olika högskolorna i regionen – Lund, Malmö, Köpenhamn och Roskilde.

Utbildning – kultur

Samverkan mellan teknisk utbildning, konsthögskola, musikhögskola, teaterhögskola samt lärarhögskola och stadens kulturinstitutioner underlättas genom den centrala placeringen i närheten av bibliotek, konsthall, stadsteater vilka ligger utmed det gröna stråket. Ett nytt konserthus i anslutning till området och ett eventuellt stadsekologiskt centrum understryker denna samverkan.

Parker, torg, kajer och gator

Neptuniparken bevaras och utvidgas. Marken kommer att ingå i det stadsekologiska centret och integreras med friytor för ny högskolebebyggelse. Bagers plats blir entrétorg till högskoleområdet

En ny torgplats anläggs i anslutning till ett eventuellt sjöfartsmuseum inom kvarteret Abborren. Udden ut mot Klaffbron utformas som en förplats framför ett nytt konserthus. Befintliga kajer utvecklas till attraktiva cykel- och promenadstråk.

Trafikmatning sker via Citadellsvägen som utformas som en boulevard med mycket höga krav på att åstadkomma en vacker rumslig gestaltning. Järnvägsspåret mot Limhamn ingår i detta gaturum. Andra viktiga gator är Nordenskiöldsgatan och Gibraltargatan i förlängningen av Slottsgatan.

Kollektivtrafik

Gångavståndet till tåg, regionala bussar och Köpenhamnsbåtar från planområdet är mindre än 300 meter. En särskild nedgång till Citytunneln kommer att placeras inom planområdet. Två lokala busslinjer trafikerar området idag. På sikt etableras en pendelbusslinje mellan Universitetsholmen och Universitetssjukhuset MAS.

4.3.6 Universitetssjukhuset MAS

Området

Universitetssjukhuset MAS omfattar i första hand de två sjukhusområdena mellan Carl Gustafs väg i norr och Stadiongatan i söder. Därutöver ingår forskningsbyn IDEON-Malmö, tandvårdshögskolan och Pildammskolan samt tennisområdet i kvarteret Priorn. Det norra sjukhusområdet ges genom sitt centrumnära läge också en tydlig integration med staden i övrigt.

Disposition av mark

Det nya högskoleområdet ges medicinsk profil. Förändringar av tandvårdshögskolan eller den medicinska utbildning som idag bedrivs inom sjukhusområdet förutsätts därför inte.

Högskoleområdet utvidgas norrut genom att existerande lokaler i Pildammskolan tas i anspråk. Vidare förutsätts att ny bebyggelse skall kunna uppföras på bl.a. bollplanen i kvarteret Dekanen, inom den del av kvarteret Priorn som idag utnyttjas för tennis samt Triangelns sydsida. Syftet med en sådan utvidgning är dels att stärka det visuella sambandet mellan den tätare innerstaden och högskoleområdet, dels att bereda plats för en komplettering av existerande verksamheter.

Forskarbyn IDEON-Malmö kan vid behov utvidgas söderut ned mot Stadiongatan.

4.3.7 Bebyggelse

Nuvarande sjukhusområde bör kunna förtätas ytterligare. Stor hänsyn bör då tas till existerande miljökvaliteter såsom befintlig bebyggelse, större träd etc.

Nya byggnader utmed Pildammsvägen (på tennisbanorna) ges förslagsvis en öppen gruppering med u-formade byggnader med gårdar vettande ut mot Pildammsvägen. En symbolbyggnad i form av ett torn eller dylikt placerad vid hörnet upp mot stadsteatern kan bidra till att förtydliga områdets annonsering mot Stadsteatern och Innerstaden.

Ny bebyggelse kan också uppföras på nuvarande bollplan inom kvarteret Dekanen och invid korsningen mellan Smedjegatan och Råd-mansgatan.

Illustrationskarta

Bebyggelsestruktur vid full utbyggnad av Universitetssjukhuset MAS – nya byggnader visas fyllda och befintliga snedskrafferade.

Parker, torg och gator

Pildammsparken och stadionområdet med sina grönområden ingår i ett sammanhängande grönstråk som sträcker sig från Ribersborgsstranden i norr till Kroksbäcksparken i söder. Framförallt Pildammsparken kan – under förutsättning att gångförbindelserna förbättras – ses som ett komplement till de friytor som finns inom sjukhusområdet.

Högskoleområdets norra spets kommer att uppfattas som entréområde gentemot innerstaden. Det rumsliga sambandet mellan Magistratsparken, Konsthallens förplats och högskoleområdets norra spets bör därför ägnas stor omsorg.

Nuvarande sjukhusområde har en parkmässig karaktär som bör tas tillvara och utvecklas.

Vid en full utbyggnad av området kan det visa sig nödvändigt att se över det omgivande huvudgatanätet. För att stärka sambanden mellan områdets olika delar och kontakten mot den omgivande staden erfordras tydliga övergångsställen eller planskilda gång- och cykelvägar. Vidare kan det visa sig lämpligt att se över trafiken på vissa lokalgator. Smedjegatan bör t.ex. bli föremål för ombyggnad eller avstängning.

Kollektivtrafik

Området ligger inom bekvämt gångavstånd från trafikknutpunkterna Triangeln och Södervärn. Södervärn är centrum för den regionala buss-trafiken och vid Triangeln möts ett flertal lokala busslinjer.

Den planerade Citytunneln kommer att passera under högskoleområdet och särskilda nedgångar till Citytunneln kommer att placeras inom själva högskoleområdet.

4.3.8 Planeringsförutsättningar

Lokalbehov m.m.

Följande beräkning av lokalbehovet grundar sig på den preliminära dimensionering av utbildningen som redovisats av expertgruppen Utbildning och forskning (avsnitt 4.1).

Lokalbehov för tillkommande utbildningar

Lokalbehovet för tillkommande utbildningar, omfattande drygt 8 500 helårsstudenter, beräknas till ca 70 000 m² lokalyta (LOA). Härutöver tillkommer ca 20 000 m² för ett nytt universitetsbibliotek (enligt beräkningar av expertgruppen Informations- och biblioteksförsörjning) samt lokaler för forskning och akademisk infrastruktur. Lokalbehovet för forskning m.m. får analyseras vidare i det fortsatta arbetet.

Lokalbehov vid en utbyggd högskoleutbildning

Vid en fullt utbyggd högskoleutbildning inbegripet samlokalisering av befintliga utbildningar¹¹ (14 250 helårsstudenter) uppskattas lokalbehovet till ca 130 000 m². Även här tillkommer ca 20 000 m² för ett nytt bibliotek samt lokaler för forskning och akademisk infrastruktur.

Lokalbehov fördelat på respektive högskoleområde

Tillkommande lokalbehov för utbildning inom MAS-området har uppskattats till 10 000 m². Denna beräkning förutsätter att nuvarande lokaler för tandvårdshögskolan (ca 17 000 m²) samt de lokaler som utnyttjas för bl.a. läkarutbildningen ligger kvar inom området. Lokaler för forskning m.m. tillkommer dock.

Lokalbehovet för utbildning på Universitetsholmen har beräknats till 120 000 m². Till detta kommer ca 20 000 m² för nytt universitetsbibliotek. Lokaler för forskning m.m. tillkommer även här.

Rymlighet inom respektive område

Utbyggnadsbehovet för Universitetssjukhuset MAS kan utan svårigheter tillgodoses inom området. De södra delarna av området utgör dessutom en betydande markresurs för utbyggnad av IDEON-Malmö samt utvecklings- och forskningsverksamheter inom medicin och läkemedel.

En total utbyggnad av Universitetsholmen motsvarar i huvudsak behovet av uppskattade lokalytor på ca 140 000 m². En fortsatt utbygg-

¹¹ Befintliga högskoleutbildningar i Malmö disponerar idag ca 79 000 m² lokalyta.

nad ut på Västra hamnen ger betydande utvecklingsmöjligheter för såväl utbildning som verksamheter med anknytning till forskning m.m.

Övrigt

I de allmänna överväganden som gjorts i förslaget till en ny högskola i Malmö förutsättes att utbyggnaden i sin helhet (ca 14 000 helårsstudenter) skall ha genomförts under de första åren av 2000-talet. Detta förutsätter att respektive områden färdigställs inom en mycket kort tidsperiod.

En grundläggande förutsättning för att den planerade högskoleutbildningen i Malmö skall kunna hålla en hög kvalitet är att den initialt ges en nödvändig minsta volym (s.k. kritisk massa). Häri inbegrips också lokaler för forskning, bibliotek, studentkårsadministration m.m. Att redan i ett inledningsskede kunna erbjuda en viss storlek av ett campus ger bl.a. goda förutsättningar för att dels rekrytera lärare och forskare till den nya högskolan, dels få studerande att välja Malmö som studieort. Detta bör beaktas i de överväganden som kommer att göras ifråga om finansieringen av den föreslagna utbildningen.

Akademisk infrastruktur och bostäder

Utöver de grundläggande kraven på lokaler för utbildning och forskning tillkommer behoven av en akademisk infrastruktur, dvs. bibliotek, samlings- och utställningslokaler, lokaler för studentkåren, bostäder för gästforskare m.m. Behovet av s.k. läsplatser som komplement till bostaden har uppmärksammats. Detta nya sätt att arbeta, individuellt eller i grupp, medför ett ökat lokalbehov som måste beaktas i det fortsatta arbetet.

Av betydelse är också tillgången till goda kommunikationer mellan de olika institutionsområdena samt övrigt utbud i form av kommersiell service, kultur m.m.

Kommunens bostadsplanering har under en lång period baserats på en utbyggnadstakt om 800–1 200 lägenheter per år. Med denna utbyggnadstakt har det varit möjligt att samtidigt bygga både i innerstaden och i perifera exploateringsområden.

I kommunens förslag till Utbyggnadsplan 1996–2000 (bostadsförsörjningsprogram för Malmö) sätts programnivån (huvudalternativet) för kommande femårsperiod till 600 påbörjade lägenheter per år. Detta kan motsvara en situation med nettoinflyttning på ca 1 000 personer per år.

Som högalternativ anges 1 000 lägenheter per år, motsvarande en nettoinflyttning på 2 000 personer per år.

Enligt tillgänglig statistik (SCB) framgår att drygt 50 procent av de sökande till en högskola rekryteras från det egna länet. Med goda kommunikationer i regionen torde det vara rimligt att pendla till den nya högskolan i Malmö. Den föreslagna utbyggnaden av nya högskoleplatser förutsätter dock att kommunen i ett reviderat bostadsförsörjningsprogram redovisar kommunens ambitioner och åtgärder för att trygga tillgången på studentbostäder. En lösning kan vara att lösa bostadsfrågan för studenterna genom att skapa en blandning av småbostäder i vanliga hyreshus och studentbostäder i traditionell bemärkelse.

Kommunal planering

En utbyggnad av respektive område förutsätter att kommunen i en fördjupad översiktsplan utreder grunddragen i markanvändningen och fastlägger riktlinjer för områdets exploatering m.m. inför en kommande detaljplanering och lovprövning enligt plan- och bygglagen. Detta arbete bör påbörjas snarast möjligt för att kommunen skall ha en god planeringsberedskap när beslut fattas om att etablera en ny högskola i Malmö.

Arkitekttävling

Ett genomförande av en så genomgripande stadsomvandling som här är i fråga förutsätter att områdena planeras med största omsorg. Hög kvalitet och god arkitektur skall prägla byggandet. Integrationen i staden ställer särskilda krav på omsorgsfull arkitektonisk utformning.

Redan nu bör därför tas fram underlag för ett program till en arkitekttävling för områdenas framtida gestaltning. Vidare bör utredas karaktären av tävling. Programarbetet skall samordnas med kommunens fysiska planering av området.

... (faint text) ...

... (faint text) ...

... (faint title) ...

... (faint text) ...

... (faint title) ...

... (faint text) ...

5 Det fortsatta utredningsarbetet

Kommittén redovisar i detta betänkande övergripande principer och förslag till hur en etablering av en ny högskola i Malmö kan genomföras. Med utgångspunkt i direktiven som regeringen givit kommittén återstår att ytterligare konkretisera och kostnadsberäkna de förslag som lämnas i detta betänkande. Inför slutredovisningen av kommitténs arbete, som skall överlämnas till regeringen den 1 augusti 1996, kommer följande frågor att särskilt behandlas.

Den utbildning som föreslås byggas upp i Malmö skall utgöra en del av ett samlat utbildningsutbud i Skåne. Kommittén kommer att göra en bedömning av hur den planerade högskoleutbildningen i regionen kan förväntas påverka arbetsliv och arbetsmarknad och också vilka konsekvenser den tillkommande utbildningen i Malmö kan komma att medföra för befintlig utbildning och studerandesituation, inbegripet Lund, Kristianstad och Helsingborg. Målsättningen är att åstadkomma en god helhetslösning för hela regionen där den nya högskolan i Malmö får betraktas som en stor tillgång för hela Sydsverige.

Det förslag till utbildningsutbud som lämnas i detta betänkande från expertgruppen Utbildning och forskning (avsnitt 4.1) skall betraktas som kommitténs bedömning av huvudsaklig inriktning för den nya högskolan. Utbildningens närmare inriktning samt ytterligare specificering av utbudet skall utredas mer ingående. Därvid kommer bl.a. fördjupade kontakter att tas med näringsliv, organisationer och övriga intressenter i högskoleutbildningen. Vidare kommer kommittén att ta till vara internationella erfarenheter från liknande högskoleetableringar.

Kommittén skall vidare närmare analysera vilken organisatorisk lösning som bäst främjar verksamheten. Detta gäller särskilt lärarytbildning, konstnärlig utbildning samt delar av verksamheten vid institutionen för samhällsmedicin. Kommittén har föreslagit en stor satsning på ingenjörsutbildningen vid högskolan i Malmö och därmed bör det också vara lämpligt att även befintlig ingenjörsutbildning läggs dit. Den överenskomna samlokaliseringen av all utbildning i Malmö, med undantag av medicinsk och odontologisk, löser vissa praktiska problem som skapas av att utbildningen lyder under två huvudmän.

Den planerade lokaliseringen för den största delen av högskoleutbildningen i Malmö innebär att nya byggnader måste uppföras. Det krävs en väl genomarbetad och omsorgsfull planering för att en så omfattande byggnation som det tänkta högskoleområdet skall kunna integreras i staden på ett funktionellt och tilltalande sätt. Kommittén anser att, så snart riksdagsbeslut fattats, bör en arkitekttävling utlysas. Arbetet med att få fram underlag för ett program för en arkitekttävling måste dock påbörjas redan under våren om det skall kunna föreligga vid tiden för ett eventuellt riksdagsbeslut om den nya högskolan.

Kommittédirektiv

Dir. 1995:135

En ny högskola i Malmö

Beslut vid regeringssammanträde den 9 november 1995

Sammanfattning av uppdraget

En kommitté skall utreda hur en etablering av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras samt lämna förslag till den nya högskolans inriktning och organisation.

Bakgrund

Regeringen har i propositionen En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop.1995/96:25) förklarat att en kommitté bör tillkallas för att utreda hur en etablering av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras. Bakgrunden härtill är att Malmö trots sin storlek och strategiska betydelse i Sydsverige saknar en egen högskola. Den högre utbildning som i dag bedrivs i Malmö är vid sidan av vårdhögskolan huvudsakligen sådan som tillhör Lunds universitet. Dessa utbildningar är huvudsakligen yrkesinriktade och riktade mot den offentliga sektorn. Utbildningarna är lokaliserade till olika delar av staden och det finns inget naturligt centrum för den akademiska verksamheten och inte heller för studenternas sociala verksamhet.

Malmö har som landets tredje stad samt genom sitt geografiska läge och sin ställning i regionen stor betydelse för utvecklingen både i regionen och i landet. Den högre utbildningen och forskningen i denna region finns främst vid Lunds universitet med drygt 30 000 studenter och forskning/forskarutbildning inom alla fakultetsområden utom det farmaceutiska. Av universitetets studenter studerar ca 5 500 i Malmö och ca 250 i Helsingborg. Vidare finns i regionen högskolan i Kristianstad med ca 3 000 studenter samt vårdhögskolorna i Lund/Helsingborg och i Malmö med tillsammans ca 2 300 studenter.

Trots närheten till Lunds universitet är andelen långtidsutbildade i Malmö lägre än vad som gäller för landet i genomsnitt och andelen ungdomar som går vidare till högre utbildning förhållandevis låg. En

utbyggnad av högre utbildning i Malmö kan öka intresset för högre utbildning i regionen, eftersom tillgängligheten ökar. Detta är också en viktig förutsättning för att den sociala snedrekryteringen skall kunna motverkas.

Malmö stad har till Utbildningsdepartementet kommit in med en skrivelse, där staden hemställer att regeringen tillsätter en kommitté för att utreda former och förutsättningar för en kraftig utbyggnad av den högre utbildningen i Malmö. Av skrivelsen framgår sammanfattningsvis att

- * Malmö har upplevt en drastisk strukturomvandling inom industrin sedan slutet av 1950-talet och att antalet anställda inom industrin har halverats från 35 000 år 1960 till 18 000 för närvarande,
- * förvärvsfrekvensen är låg och arbetslösheten hög, andelen medborgare med utländsk härkomst är hög,
- * endast en jårdedel av befolkningen har en eftergymnasial utbildning jämfört med en tredjedel i Stockholm och Göteborg,
- * en utbyggnad av högskoleverksamhet i Malmö kommer att vara en avgörande faktor för Malmö och utvecklingen av Sydsverige.

Uppdraget

Kommitténs huvuduppgift skall vara att utreda hur en etablering av en ny högskola i Malmö med forskningsanknytning – på sätt som gäller för högskolor – skall kunna genomföras. Kommittén skall därvid utarbeta det planerings- och beslutsunderlag – vad gäller inriktning och omfattning av verksamheten samt ekonomiska konsekvenser – som krävs för att kunna ta ställning till en sådan etablering. Kommittén skall samråda med Lunds universitet i detta arbete.

Kommittén skall vidare utarbeta förslag till inriktning av de nya utbildningar som bör finnas vid högskolan. I detta arbete skall kommittén beakta högskolans roll i den sydsvenska regionen och vilka utbildningar som kan ha särskild betydelse för regionens framtida utveckling. Bland annat bör de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarnas betydelse för industrins utveckling beaktas.

Kommittén skall också – inom ramen för gällande principer – lämna förslag om forskningsresurser till den nya högskolan.

I kommitténs arbete avseende utbildningens och forskningens inriktning och omfattning skall Malmö stads skrivelse utgöra ett underlag. Där föreslås bland annat vissa tänkbara profilområden som exempelvis utbildning med inriktning på invandrings- och segregationsfrågor samt

utveckling och förnyelse av utbildning utifrån det livslånga lärandets nödvändigheter och principer.

Med utgångspunkt i bland annat ovanstående inriktning skall kommittén överväga hur tvärvetenskaplig forskning skall kunna bedrivas vid den nya högskolan.

Kommittén skall upprätta en tidsplan för etableringen av en ny högskola i Malmö samt en budget som innefattar en organisationskommitté och kostnader för förberedelser och etablering av högskolan. Grundutbildningen skall planeras så att den utan särskilda tillskott kan finansieras av ersättningar för helårsstudenter och helårsprestationer enligt gällande resurstilldelningssystem för universitet och högskolor, eventuella ersättningar från landsting för vårdhögskoleutbildningar samt de andra externa inkomster som högskolan i Malmö kan erhålla.

Kommittén skall lämna förslag till lokalisering av den nya högskolan. Vidare skall kommittén analysera lokalbehovet inklusive inredning och utrustning samt uppskatta, analysera och närmare precisera kostnaderna för detta. I detta arbete skall kommittén redovisa olika dimensioneringsalternativ och de lokalbehov och kostnader dessa medför.

Kommittén skall senast den 1 mars 1996 redovisa sina ställningstaganden till hur en etablering av en ny högskola i Malmö med forskningsanknytning – på sätt som gäller för högskolor – skall kunna genomföras.

Kommitténs arbete skall slutredovisas till regeringen den 1 augusti 1996.

Övriga direktiv att beakta

Kommittén skall beakta regeringens direktiv om att redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23) samt om att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124).

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

Geography in Japan

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

MALMÖ STAD
Kommunstyrelsen

Handläggare

Datum

20 september 1995

Direkttelefon 040-

Utbildningsdepartementet
Mynttorget 1
103 33 STOCKHOLM

UNIVERSITET I MALMÖ

Sverige behöver starka regioner

Det framstår allt klarare att regionerna i Västeuropa är viktiga "motorer" för ländernas utveckling och ekonomiska tillväxt. Regionerna får en förstärkt roll genom det samarbete som utvecklas mellan dem. Det finns exempel på samarbete som bygger på både geografisk närhet och/eller direkta ekonomiska samband mellan regionerna.

I Sverige har statsmakterna betonat att alla delar av landet måste få del av den framtida tillväxten. Det innebär att utvecklingen måste stimuleras i flera olika regioner från norr till söder. Samtidigt har storstädernas speciella roll betonats (jfr. Storstadsutredningen, SOU 1990:36).

I det sammanhanget framhöll man särskilt att utvecklingen i Malmö, men i viss mån även i Göteborg, på olika sätt behövde stimuleras. Det skulle kunna ske genom åtgärder inom framför allt områdena infrastruktur, utbildning och forskning.

Strukturförändringar och lågkonjunkturer har drabbat Malmö hårt

Malmö har upplevt en drastisk strukturomvandling inom industrin sedan slutet av 1950-talet. Tekoindustrin, läderindustrin och varvsindustrin med sitt betydande underleverantörsnät har nästan helt försvunnit. Antalet industrijobb har minskat från 35 000 år 1960 till 18 000 idag. Den kvarvarande industrin har inte omvandlats i önskad takt vad gäller ny teknik och nya marknader. Den är fortfarande främst hemmamarknadsberoende och därmed känslig för den svenska ekonomins svängningar.

Under samma tidsperiod har den offentliga sektorn och den privata tjänstesektorn expanderat kraftigt. Under senare år har dock den offentliga sektorn minskat antalet anställda. Faktum kvarstår att Malmö har omvandlats från ett centrum för nationellt orienterad industriproduktion till ett regionalt servicecentrum.

post	besök	telex	telefon	bankgiro	postgiro
205 80 MALMÖ	August Palms plats 1	040-12 82 18	040-34 10 00 växel	991-1900	38 800-9

Parallellt med dessa strukturella förändringar inom näringslivet har befolkningens sammansättning förändrats. Förändringen har orsakats av en omfattande utflyttning till kringliggande kommuner under främst 1970-talet och en betydande inflyttning av personer från utomnordiska länder, vilken fortfarande pågår.

Det har lett fram till en befolkningssammansättning där andelen barn och ungdom under 20 år är betydligt lägre än riksgenomsnittet, medan det omvända förhållandet gäller personer över 65 år. Samtidigt är andelen personer med utländsk bakgrund mycket hög, nästan en fjärdedel av befolkningen.

Ett annat förhållande som bör uppmärksammas i det här sammanhanget är utbildningsnivån bland Malmöborna. De har en utbildningsnivå som ligger i nivå med riktets genomsnitt eller i vissa fall strax under denna nivå. Jämfört med andra större universitets- och högskoleorter är andelen långtidsutbildade markant lägre. I Malmö har en fjärdedel eftergymnasial utbildning, medan andelen för Stockholm och Göteborg är en tredjedel.

Strukturförändringar, lågkonjunkturer, förändrad befolkningssammansättning och en för låg utbildningsnivå har skapat problem för Malmö. Arbetslösheten, enligt AMS beräkningar, var 16,4 procent i juli 1995. Motsvarande siffra för riket var 10,3 procent. Räknar man arbetslösa, personer i arbetsmarknadsåtgärder och förtidspensionerade står mer än 33 000 personer utanför den ordinarie arbetsmarknaden, vilket är 23 procent av befolkningen i åldrarna 20-64 år.

Samtidigt är förvärvsfrekvensen för män och kvinnor bara 60 respektive 64 procent. Det kan jämföras med rikets 71 respektive 72 procent. Den riktigt låga förvärvsgraden finns hos gruppen utländska medborgare. Genomsnittet för den gruppen i Malmö är endast 38 procent.

Sedan 1960 har Malmös skattekraft radikalt försämrats. År 1960 uppgick den till 130 procent av rikets genomsnitt, medan den idag är endast 95 procent.

Dessa förhållanden innebär sammantaget stora påfrestningar på den kommunala ekonomin. Kostnader för sjukvård, socialvård, sysselsättnings-skapande åtgärder m m bidrar till stora underskott i budgeten. Under 1994 var underskottet över en miljard kronor, och prognoserna pekar på samma nivå för 1995.

Malmö har stora möjligheter

Den negativa bilden som tecknats av Malmös situation kan under gynnsamma omständigheter förändras under de närmast kommande åren. Malmö står inför ett antal nya och spännande förändringar i sin omvärld. Förändringar som innebär både möjligheter och utmaningar.

En ekonomi i balans

En viktig förutsättning och bas för Malmös framtida utveckling är att den kommunala ekonomin är i balans. Det kommer att bli möjligt när den nya modellen för skatteutjämning mellan kommunerna börjar tillämpas. Då skapas förutsättningar för att utifrån en ekonomi i balans fortsätta arbetet med att utveckla och effektivisera den kommunala servicen till Malmöborna. Den nya indelningen i stadsdelsområden med ansvar för de viktigaste serviceområdena, som träder i kraft den 1 januari 1996, kommer att öka förutsättningarna för att bedriva verksamheten på ett rationellt och effektivt sätt.

Sverige i EU

Malmö bör genom sitt geografiska läge på tröskeln till kontinenten och mitt emot Köpenhamnsområdet ha speciellt goda förutsättningar att dra nytta av det svenska medlemskapet i EU. Det bör skapa intressanta möjligheter inom många olika sektorer i samhället, inte minst inom näringslivet.

Ny struktur av kommunikationer

En ny struktur av kommunikationer håller på att växa fram. Den stora förändringen kommer att vara Öresundsförbindelsen med nya järnvägar och motorvägar som ansluter till det befintliga väg- och järnvägsnätet. Alternativet med den sk Citytunneln kommer att ytterligare stärka järnvägens effektivitet och kraftigt höja standarden på det regionala kollektivtrafiksystemet. Det gäller både i Skåne och i Öresundsregionen. I Skåne görs därutöver andra investeringar i vägnätet och i kollektivtrafiken, som bidrar till att förbättra kommunikationerna.

Samtidigt pågår ut- och ombyggnader av järnvägsnätet mellan Malmö-Stockholm och Malmö-Göteborg, som ska göra det möjligt att trafikera dessa linjer med höghastighetståg. Sammantaget innebär dessa förändringar att Malmös roll som kommunikationscentrum för Sydsverige kommer att kunna utvecklas och stärkas.

Ökade kontakter mellan Malmö och Köpenhamnsområdet

EU-medlemskapet och de nya transport- och rese möjligheterna skapar helt nya förutsättningar att öka och fördjupa kontakterna mellan Malmö och Köpenhamnsområdet inom ramen för bl a Öresundssamarbetet. Denna situation innebär också att Malmö utsätts för en ökad konkurrens. Det blir därför viktigt att noggrant bedöma när intiativ och aktiviteter ska vara konkurrerande, kompletterande respektive ske i samarbete.

Skånesamarbetet

Planerna för ett utvecklat samarbete i Skåne, som på ett kraftfullt sätt kan ta tillvara regionens intressen, innebär ytterligare en möjlighet för Malmö. Malmös ställning som administrativt och ekonomiskt centrum i regionen bör innebära att den nya regionala organisationen får sitt huvudsäte i Malmö. Samtidigt kan ett antal kompletterande regionala verksamheter lokaliseras runt om i Skåne.

Den nya organisationen kommer att arbeta med många viktiga regionala frågor inom sektorer som näringsliv, kommunikationer, fysisk planering, miljö, högre utbildning, kultur, turism etc. För många av dessa frågor är kommunnivån för begränsad, då man ska finna de bästa lösningarna. I de fallen är det effektivare och naturligare med en regional samverkan.

De nya möjligheterna måste tas tillvara på ett kraftfullt sätt

De möjligheter som nu erbjuds måste utnyttjas på ett systematiskt och kraftfullt sätt. Det är viktigt, som tidigare påpekat, att Malmös roll som centrum och tillväxtnod i Sydsverige stärks. Det har stor betydelse för både regionen och landet.

Denna process måste ske i nära samverkan med andra intressenter och aktörer i regionen. Det måste finnas ett förtroendefullt samarbete, där insikten om Malmös centrala roll är väl förankrad, samtidigt som Malmö måste medverka till åtgärder som stärker tillväxten i hela regionen.

Utbildning som regional utvecklingskraft

Expansiva och framgångsrika stadsregioner i Europa har vissa karaktärsdrag som är gemensamma. Dessa regioner uppfyller väl följande kriterier:

- * Större regional marknad
- * Välutbildad arbetskraft
- * **Kvalificerade utbildnings- och forskningsinsitutioner**
- * Goda kommunikationer
- * Attraktiva boendemiljöer
- * Bra kulturutbud
- * God yttre miljö

Alla faktorer har sin betydelse, och det är den samlade bilden som är viktig. Men utbildning och forskning tillsammans med en väl utbildad arbetskraft är mycket kritiska faktorer av flera skäl. Kraven på kompetens ökar ständigt, och de snabba förändringarna inom arbetslivet förstärker behoven av nya

kompetenser. För att klara konkurrensen med omvärlden måste företagen hela tiden tillföra nya kunskaper och kompetenser.

Som tidigare framhållits är den malmöitiska industrin långsam i sin omvandlingsprocess. Djärvheden då det gäller nya produkter, ny teknik och nya marknader borde ha varit större. Ett närmande mellan den högre utbildningen och företagsvärlden skulle kunna stimulera en snabbare utveckling. Men med det utgångsläge som Malmö har krävs en höjd utbildningsnivå hos Malmöborna, men också en större medvetenhet bland företagen om vikten av att tillföra ny kompetens i verksamheten.

Det är naturligtvis lika viktigt att andra delar av samhället och arbetsmarknaden än industrin stimuleras genom att nya satsningar görs inom den högre utbildningen.

Det framhålls ofta av flera forskare hur avgörande tillgången på universitet och högskolor är för städernas och regioners utveckling. Bland svenska forskare kan nämnas Åke E. Andersson. Men det avgörande är att det finns ett antal svenska och internationella exempel som tydligt visar att detta påstående stämmer med verkligheten. Två helt olika exempel på detta kan nämnas - Umeå universitet och University Triangle i North Carolina, USA.

För att uppnå den samlade kraft som utbildningen kan utgöra för Malmös och regionens utveckling, finns det ett stort behov av att manifestera Malmö som universitets- och högskolestad. Den skulle kunna bli ett starkt och viktigt komplement till Lund, men även i vidare regionalt perspektiv till Köpenhamn och Roskilde.

En utbyggnad av universitets- och högskoleverksamheten i Malmö kommer att vara en avgörande faktor för Malmös möjligheter att utvecklas till ett regionalt centrum med särskilt ansvar för utvecklingen av Sydsverige.

Dagens högskoleutbildningar i Malmö

Högskolorna i Malmö är en integrerad del av Lunds universitet. Från och med detta läsår har Malmö nio olika högskoleutbildningar, som spänner från läkarutbildning till utbildning av ingenjörer (se bilaga 1). Sammanlagt finns det cirka 6 400 studenter. Dessa högskoleenheter är utspridda över hela staden. Det finns inget naturligt centrum varken för utbildningarna eller för studenterna. Det saknas bl a kårhus. Av dessa anledningar upplevs Malmö inte som en högskolestad.

De olika utbildningarna har en speciell profil i två avseenden - de är direkt yrkesförberedande och i huvudsak riktade mot den offentliga sektorn.

I Malmö finns dessutom den kommunala Vårdhögskolan, som har vissa

kopplingar till den medicinska utbildningen inom universitetet. Vidare finns ett internationellt universitet - World Maritime University, som drivs i FN:s regi.

Det bör understrykas att Malmö stad på alla sätt värnar om och aktivt stödjer utvecklingen av de befintliga högskoleutbildningarna.

Nya utbildningar vid ett framtida universitet i Malmö

Förslagen om uppbyggnaden av ett större universitet i Malmö ska ses i ett långsiktigt perspektiv. Den successiva utbyggnaden och utvecklingen av universitets- och högskoleverksamheten i Malmö bör ske i samarbete med Lunds universitet och enligt följande inriktningar:

- * Förstärkning och breddning av den nuvarande profilen med inriktning på konstnärliga utbildningar och utbildningar inom de medicinska och pedagogiska områdena.
- * Komplettering med nya utbildningar inom humaniora, samhällsvetenskap och teknik med tematisk inriktning och med tyngdpunkt på tillämpad kunskap.
- * En förstärkning av forskningsinslaget med inriktning på den tillämpade forskningen.
- * En geografisk struktur som innebär att högskoleverksamheten koncentreras till de två absolut bästa lägena i Malmö, inte minst från regional synpunkt - ett område med Universitetssjukhuset MAS som centrum och ett nytt område vid Inre hamnen/Västra hamnkanalen.

En fullständig genomgång av de befintliga utbildningarna och deras framtida utveckling har inte ansetts ligga inom denna PM:s ram. Dessa utbildningar är en av grunderna för utvecklingen av högskoleverksamheten i Malmö. De är viktiga och har sina givna platser även i ett framtidsperspektiv.

Denna PM är först och främst en idéskiss, vars syfte är att översiktligt presentera ett antal förslag som anger tänkbara utvecklingsmöjligheter för universitets- och högskoleverksamheten i Malmö. I nästa steg måste denna PM följas av en mer omfattande och djupare utredning av förutsättningarna för etableringen av ett större universitet i Malmö.

Utbildningar inom kultur, information och arkitektur

Malmö är ett kulturellt centrum för hela södra Sverige. Direktkontaktarna med

kontinenten gör staden öppen för kulturella, kunskapsmässiga, sociala och ekonomiska impulser. Utbytet inom kultur- och medieområdet är starkt utbyggt och växande. Öresundsbron kommer att förstärka dessa krafter.

Massmediesektorn är mycket betydande. Malmö har landets största bredd i fråga om dagspress. Malmö är också regionalt centrum för radio och TV. I Malmö och Helsingborg finns viktiga tidskriftsföretag. Här finns stora bokförlag, bl a utges både Nationalencyklopedien och Bra Böckers lexikon i regionen. Dessa företag har stora behov av effektiv informations- och dokumentförsörjning.

Malmö har en mycket rik och högkvalitativ kulturmiljö med musikteater, dramatisk teater, flera fria grupper, symfoniorkester, två konstinstitutioner med internationell lyskraft - Malmö konsthall och Rooseum, ett Form Design Center och en museiorganisation med flera självständiga enheter.

Publikunderlaget är tillräckligt stort för många olika kulturevenemang och en väl utvecklad kommersiell kulturmarknad med många gallerier och en rik förmedling av böcker, film och fonogram.

Redan idag finns många konstnärliga utövare i Malmö. Den mångsidiga och expansiva arbetsmarknaden ger möjligheter att försörja sig som frilansare inom olika områden. En ökning av de konstnärliga utbildningarna skulle utan tvekan kunna bli ett intressant alternativ och öka regionens attraktionskraft.

Det finns en flora av utbildningsmöjligheter för kulturutövare. I Malmö finns Musikhögskola, Teaterhögskola och från hösten 1995 också Konsthögskola. Härtill kommer utbildningar på förberedande nivåer, t ex i de kommunala musikskolorna, estetiska varianter på gymnasiet och på folkhögskolorna.

Såväl forsknings- som folkbiblioteken i regionen har hög kompetens. Lunds universitetsbibliotek är ett av landets största vetenskapliga bibliotek. Folkbiblioteken är väl utvecklade. I Lund finns dessutom Bibliotekstjänst, det dominerande kunskapsföretaget på biblioteksområdet. På Medicinskt forskningscentrum i Malmö finns en mycket modern och välutrustad filial till Lunds Universitetsbibliotek.

Allt detta ger en viktig bas för fortsatt utveckling inom kultur- och medieområdet. I jämförelse med Stockholm och Göteborg har Malmö fortfarande en relativt smal utbildningsbas. En rejäl satsning på högre utbildning i informations- och kulturyrken ska ses som en viktig del av Malmös utbildningsprofil.

Ett mål bör vara att Malmö ska ha informations- och kulturutbildningar som en viktig del av sin utbildningsprofil. Det innebär att diskussioner bör föras om en komplettering med utbildningar som t ex:

- * Museikunskap
- * Journalistik
- * Bibliotekarietutbildning

Det bör också innebära en utökning med följande utbildningar som saknas idag eller förstärkning av utbildningar som finns:

- * Reklam (IHM Business School, RMI Berghs)
- * Medieproduktion (ljud- och bild)
- * Teaterteknik (producenter, scenografi, ljud och ljus)
- * Multimedia, animation och datorsimulering
- * "Webproducenter", dvs personer som ansvarar för redaktionellt arbete i virtuella medier

För att få en utveckling och nyorientering inom arkitektur- och designutbildningarna vore det speciellt intressant att öka det konstnärliga inslaget i utbildningen på bekostnad av det tekniska. I Malmö skulle detta kunna ske genom närheten till de olika konstnärliga utbildningarna och de därmed ökade möjligheterna till samverkan.

De uppräknade utbildningarna ska bara ses som exempel på en inriktning som bör ligga inom ramen för Malmös framtida utbildningsprofil inom kultur, media och arkitektur.

Miljökunskap med inriktning på luft-, vatten- och bullerfrågor

Miljöfrågorna blir allt viktigare globalt, nationellt, regionalt och lokalt. Rio-konferensen och Agenda 21 som handlar om en hållbar långsiktig utveckling av våra samhällen får en ökande betydelse för planeringen. Allt fler övertygas om att den ekonomiska utvecklingen måste ske med stor hänsyn till påverkan på miljön. Fler och fler människor blir miljömedvetna, och företagen inser i allt större utsträckning att "miljövänlighet" är en konkurrensfaktor.

Ett antal utredningar har genomförts som belyser miljöförhållandena i storstadsregionerna. Viktiga utredningar är Storstadstrafikkommitténs betänkande SOU 1990:16, Storstadsutredningens betänkande SOU 1990:36 och Miljödelegationens Västra Skåne betänkande SOU 1990:93. Dessa har följts av ett antal nya utredningar/initiativ, varav några är särskilt inriktade på Skånes och Öresundsregionens miljö.

- * Regional samhällsplanering för ett miljöanpassat transportsystem
- * Storstadsuppdraget
- * Miljöanpassat transportsystem i Öresundsregionen
- * Delegationen för miljöinriktad samhällsplanering i Skåne
- * Miljöprogram för Öresundsregionen
- * Kontroll- och övervakningsprogram i samband med utförande av Öresundsförbindelsen

Öresundsregionen, Skåne och Malmöregionen framstår som särskilt angelägna att bevaka och undersöka då det gäller miljön. Det accentueras av tillkomsten av Öresundsförbindelsen, som fokuserar miljöfrågorna kring vatten, luft och buller. Området kan betecknas som ett fullskaligt och verkligt laboratorium, som erbjuder unika möjligheter att studera olika typer av påverkan på miljön.

Mot den bakgrunden är det logiskt att föreslå en satsning på utbildning och forskning med inriktning på luft- och vattenvård med tyngdpunkt på tillämpning. Det skulle kunna bli den tematiska kärnan kring vilken den naturvetenskapliga och tekniska utbildningen byggs ut i Malmö.

Den föreslagna inriktningen gör det möjligt att särskilt betona frågor som gäller trafik och transportsystem. Redan idag pågår ett antal projekt där dessa frågor behandlas. Det har också föreslagits att regionen skulle bli ett särskilt försöksområde för arbetet med att utveckla ett miljöanpassat transportsystem. Detta är ytterligare stöd för utbildning och forskning inom de angivna områdena.

Utbildningen skulle samtidigt kunna ges en internationell orientering genom att det nybildade "International Institute for Industrial Environmental Economics" etablerar en filialenhet i Malmö, som inriktar sig på miljöfrågor avseende luft, vatten och buller.

I valet av miljöprofil finns också en klar och tydlig koppling till näringslivet. Det finns stora förutsättningar att bygga ut samarbetet mellan utbildning/forskning och företagen kring dessa frågor. En kraftfull satsning på miljöutbildning/-forskning kan även förväntas leda till att nya företag växer upp.

Europautbildningar

Europafrågorna har på ett alldeles speciellt sätt kommit i centrum i Malmö och övriga regionen. Det beror på Sveriges nyvunna EU-medlemskap, den blivande sammankopplingen av Malmö och Köpenhamn genom Öresundsförbindelsen, det redan utökade samarbetet i Öresundsregionen och EU-kommissionens beslut att utpeka Öresundsregionen som en s k Interreg-region.

Europakunskap kommer att efterfrågas i allt större utsträckning inom olika ämnen. En del ämnen erbjuder redan en profilering i grundutbildningen. En satsning i Malmö skulle inriktas på påbyggnadsutbildningar, där olika grundutbildningar profileras med särskilda kurser i Europakunskap anpassade för respektive utbildningsområde.

Fördelen med att samla utbildningarna är att samverkan kan ske mellan olika kurser och program. Det ger också möjligheter att skapa nya kombinationer av utbildningar, där innehållet och erfarenheterna från olika ämnen kan föras

samman. Exempel på sådana ämnen är historia, ekonomisk historia, samhällsgeografi, national-ekonomi, statsvetenskap, juridik och olika språk.

Successivt bör det också att bli möjligt att utveckla en tillämpad forskning med inriktning på Europafrågor, som baseras på den regionalvetenskapliga forskningstraditionen.

Utbildning med inriktning på invandrings- och segregationsfrågor

I den inledande beskrivningen framgår mycket tydligt att Malmö är en stad präglad av en betydande invandring av människor från olika delar av världen. Nästan en fjärdedel av Malmöborna har utländsk bakgrund, och antalet nationaliteter är så många som 150.

Det är också välbekant att personer med invandrarbakgrund har koncentrerats till vissa bostadsområden i staden. Även inom det enskilda bostadsområdet finns koncentrationer av invandrare med samma etniska bakgrund. Den stora andelen människor med utländsk bakgrund har både en positiv och negativ sida. En positiv effekt är det mångkulturella bidraget till olika delar av stadens liv. En negativ effekt är segregation, främlingskap och motsättningar mellan olika etniska grupper.

Ett obestridligt faktum är att vi behöver mer och djupare kunskap om de mekanismer som påverkar ett samhälle, som under en förhållandevis kort tidsperiod radikalt ändrat sin befolkningsstruktur. Det gäller kunskaper om olika kulturer, bostadspolitik, arbetsmarknadspolitik, assimilering, värderings- och attitydfrågor, språkinläring m m.

Kunskapsuppbyggnaden måste ske dels genom att invandrings- och segregationsfrågorna generellt beaktas i olika utbildningar, dels genom utvecklingen av en särskild plattform för en tillämpad forskning. Det handlar i hög grad om att finna en mångvetenskaplig ansats. Malmö vore en utmärkt bas för utbildning och forskning inom det här temat.

Utbildning med inriktning på det ”nya” lärandet och livslångt lärande

En utveckling och förnyelse av den pedagogiska utbildningen och forskningen i Malmö skulle kunna baseras på de tankar som gäller modern syn på lärande och på det livslånga lärandets nödvändighet och principer.

En andra utgångspunkt är att denna ansats bör tjäna som inspirationskälla för utveckling av lärandet inom de olika kunskapsfält som ryms inom hela universitetet/högskolan. Utbildningen och forskningen bör behandla kreativitet och problemlösning, där en ”korsbefrukning” mellan discipliner med olika

tradition och karaktär kan ge intressanta utvecklingsmöjligheter inom lärandets område.

En tredje utgångspunkt bör vara att på sikt försöka samla ihop fragmentariska forskningsresultat till helheter, som kan användas i den praktiska utbildningen. Detta skulle öppna för ett nära samspel mellan "fältarbete" och forskning, mellan teori och praktiskt arbete. I det nya lärandet spelar detta en mycket central roll.

Ytterligare en infallsvinkel är att utgå från behovet av att utveckla vårt kunnande kring lärande, bl a med anknytning till lärande organisationer. Här kan utvecklas ett fruktbart samspel mellan denna utbildnings- och forskningsinriktning och de övriga utbildningsenheterna inom ett framtida universitet.

Exempel på möjliga utbildnings-/forskningsinriktningar:

- * Metoder för kartläggning av framtida utbildningsbehov
- * Utbildning som ett aktivt instrument för regional utveckling
- * Metoder för kvalitets- och effektivitetsmätning av utbildningsinsatser
- * Hur bygger man upp flexibla system för "optimalt" lärande
- * Den nya informationsteknologin i framtidens lärsamhälle
- * Det livslånga lärandet - hur bygger man ett system för kontinuerlig kompetensutveckling från förskola till högskola
- * Lärandets drivkrafter - hur utvecklar och behåller man nyfikenheten och lusten att lära

Ambitionen med den här utbildningens och forskningens uppläggning är att skapa en plattform för att vi bättre ska förstå lärandets helhet både vad gäller inriktning, behovskartläggning, genomförande och uppföljning. Den ska inte minst ge oss formerna för hur man omsätter utbildning och forskning i praktisk handling.

Universitetets lokalisering i Malmö

Det har tidigare nämnts att vi föreslår en tvåkärnig lokalisering av ett utbyggt universitet i Malmö. Detta förslag finns utförligt illustrerat i ett antal skisser med kortfattade kommentarer i bilaga 2.

Grunden för det här förslaget är att de medicinska utbildningarna inom Universitetssjukhuset MAS och Tandvårdshögskolan finns kvar i sin nuvarande lokalisering. Samtidigt ges det möjligheter till expansion både norrut och söderut. Detta skapar goda förutsättningar för en stadsintegrerad universitetsmiljö, som kommer att få mycket goda förbindelser både till Lund

och Köpenhamn, när den ska Citytunneln byggs och ansluts till Öresundsförbindelsen.

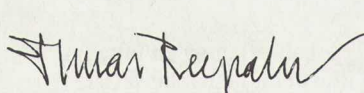
Det nya universitetsområdet - Universitetsholmen, som utgör den andra kärnan, byggs upp väster om centralstationen kring Inre hamnen/Västra hamnkanalen. Även detta område kommer att integreras i staden. Det får sina speciella kvaliteter genom det mycket centrala kommunikationsläget, närheten till Malmö city och sitt läge vid vattnet.

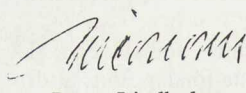
Arkitekt- och designutbildningarna skulle kunna bli en mycket viktig byggsten vid uppbyggnaden av Universitetsholmen. Utbyggnaden skulle kompletteras med nya utbildningar inom kultur och information. Vidare skulle befintliga högskoleutbildningar i Malmö som Lärarhögskolan, Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Konsthögskolan lokaliseras till holmen. Områdets utformning möjliggör att Hamnkontorets monumentalbyggnad blir en informations- och entrébyggnad till universitetsområdet. I denna byggnad kan olika gemensamma funktioner placeras.

Det öst-västliga utbyggnadsområdet föreslås i första hand innehålla utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap, kompletterat med arkitektur och design. Kärnan i området skulle bli arkitektur- och designutbildningarna. De naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna förläggs till det nord-sydliga utbyggnadsområdet. Kärnan i detta område skulle kunna bli de utbildningar som byggs upp kring miljötemat.

För att ytterligare stärka och manifestera universitetsstaden och studentstaden Malmö, vill Malmö stad föreslå att den nyligen restaurerade Restaurang Kungsparken ska kunna göras till ett kommande kårhus för att förstärka det sociala livet för de studerande i Malmö. Byggnaden ligger i en vacker park i stadens centrum.

Mot den här bakgrunden hemställer Malmö kommun om att regeringen tillsätter en kommitté för att skyndsamt utreda former och förutsättningar för en kraftig utbyggnad av universitetet och högskolan i Malmö.

Ilmar Reepalu
Kommunstyrelsens ordförande

Percy Liedholm
Kommunstyrelsens vice ordförande

BILAGA 1

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR I MALMÖ

Högskolor/ Universitet	Antal studenter	Hyresvärd	Kontraktstid
Tandvårdshögskolan	236	Statens Fastighetsverk	1996
Medicinska fakulteten	512	Universitetssjukhuset MAS	
Lärarhögskolan	3 741	Statens Fastighetsverk	1996
Musikhögskolan	293	Statens Fastighetsverk	1996
Teaterhögskolan	57	Fastighets AB Briggen	1996
Konsthögskolan	60	Malmö Stadsfastigheter	2004
LTH-Malmö	634	Utvecklings AB Kranen	1999
Vårdhögskolan	700	Malmö Stadsfastigheter	
World Maritime University	200	Malmö Stadsfastigheter	
Summa	6 433		

Reservation av ledamoten Gun Hellsvik

Det har varit kommitténs uppdrag att utreda *hur* etableringen av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras. Det är beklagligt att inte en förutsättningslös diskussion om hur den högre utbildningen i södra Sverige bäst kan förstärkas och förbättras kunnat föras. Uppdragets utformning antyder att idén om en ny högskola i Malmö inte är föranledd av en strävan att erbjuda en utbildning av högsta kvalitet utan har andra, regional- och arbetsmarknadspolitiska, skäl.

Jag anser att majoritetens förslag ej i tillräcklig grad beaktar risken av förslaget effekter på utbildningens kvalitet.

Dessa farhågor besannas av några av de konkreta förslag som framförs i betänkandet. Ett sådant förslag är att "undanröja" kravet på kunskaper i engelska för tillträde till utbildningen. Vidare talas det om att "Malmös speciella befolkningsprofil" gör det angeläget att "pröva nya tillträdesregler". Man talar om "propedeutiska kurser" så att studenter "kan få tillträde till högskoleutbildning även om behörighet för just den avsedda utbildningen saknas". En konsekvens av detta förfarande, som nämns men inte närmare analyseras, är att kostnaden för varje avklarad examen blir avsevärt högre, både för samhället och den enskilda individen.

Därtill kommer att den nya högskolan inte nödvändigtvis garanterar ökade ekonomiska resurser till högskoleutbildningen i södra Sverige varför oförutsedda effekter på kringliggande universitet och högskolor ej kan uteslutas. Ej heller dessa ekonomiska konsekvenser har beaktats i tillräcklig grad.

Forskning och forskarutbildning är av grundläggande betydelse för ett universitets utveckling och rykte. Den enda giltiga måttstocken för denna verksamhet är den som ges av den nationella och internationella konkurrensen. Betänkandets formulering om att forskningen i Malmö måste lösas på ett annat sätt än det traditionella kan synas positiv, men när det samtidigt uttalas att de resurser som kan bli aktuella inte kan jämföras med universitets och högskolors med fakultet är detta ytterligare en indikation på bristen på kvalitetstänkande. Varje högskola och universitet måste vara redo att möta utmaningar från varje annan högre utbildningsanstalt.

Ett alternativ till kommitténs förslag är att Lunds universitet ges möjlighet att utveckla såväl utbildning som forskning vid fyra olika enheter, nämligen Lund, Malmö, Kristianstad och Helsingborg. Härigenom skulle den erfarenhet och kompetens som Lunds universitet byggt upp kunna bidra till en utveckling av hela södra Sverige. Viktiga sam-

ordningsfördelar kan med detta förfarande uppnås. Detta gäller såväl frågor om vilken utbildning som skall erbjudas var som frågor om gemensamma resurser inom t.ex. informationsförsörjning och bibliotek.

Jag anser att kommittén borde givits i uppdrag att närmare studera denna och eventuellt andra lösningar vad avser utvecklingen av högskoleutbildningen i Skåne.

Gun Hellsvik

Särskilt yttrande avseende "Högskola i Malmö" (SOU 1996:36) av Boel Flodgren

Det är viktigt att stärka Sydsveriges och Skånes bas för högre utbildning och forskning av skäl framgår av betänkandets avsnitt 2.2 och 2.3. Det är ändamålsenligt att göra detta genom att en ny högskola etableras i Malmö. Till undvikande av missförstånd vill jag därför inledningsvis starkt betona att jag stöder satsningen på en ny högskola i Malmö. Vissa problem ser jag dock med att låsa ramarna för uppbyggnaden redan nu i avseende på omfattning, inriktning och tidsplan. I kommittéarbetet har det inte funnits tid att tillräckligt väl analysera förutsättningarna för hur en högskola i Malmö bäst etableras. Jag har i kommittén framfört behovet av en sådan analys, men detta återspeglas ej i den text kommittén nu lägger fram som sitt förslag och detta föranleder mitt särskilda yttrande. Mitt ansvar som kommittéledamot i förening med min erfarenhet av och insikt i vad som krävs för att åstadkomma högre utbildning och forskning av god kvalitet i Sverige idag och min omsorg om kvaliteten i den kommande högskolan bjuder mig att framföra följande.

Enligt min uppfattning har det inte varit möjligt att uppfylla den uppgift som ålegat kommittén. Det underlag som kommittén och underkommittéerna, trots gott, konstruktivt arbete i högt tempo, lyckats få fram, är inte av sådan karaktär att det nu går att ta ställning till vilken omfattning och inriktning Malmö-högskolan bör ha, och inte heller till frågan i vilket tempo utbyggnaden bör ske. Det vore mot denna bakgrund olyckligt om riksdagsbeslutet skulle innebära en låsning i fråga om just omfattning, inriktning och tidsplan för högskolans uppbyggnad. I betänkandet föreslås att högskoleverksamheten i Malmö om ungefär fem år skall omfatta cirka 15 000 studenter. Det handlar m.a.o. om en högskola i ungefär samma storlek som Umeå universitet idag. Umeå har till idag behövt trettio år för sin utveckling. Detsamma gäller Linköpings universitet. Det är trots alla visioner och politiska förhoppningar viktigt att vara realistisk om man med denna satsning avser att skapa en högkvalitativ högskola som skall uppfylla angelägna samhällsliga behov.

I det följande ges exempel på frågor som enligt min bedömning borde ha utretts närmare.

1) Önskan att skapa en helt ny slags högskola är vällovlig men förslagen i betänkandet bygger på alltför lös grund.

Exempelvis innebär spännvidden mellan synsätten att den nya högskolan skall vara en lokal resurs för att lösa Malmös problem, å ena sidan, och att den skall ligga i frontlinjen ifråga om forskning och industriutveckling, å andra sidan en komplikation av stor betydelse vid uppbyggnaden,

inte minst om detta också skall återspeglas i kraven på lärarna och i lärarkompetensen. Som ett uttryck för denna kluvenhet i identitetsfrågan kan man också se motsägelsen mellan att högskolan å ena sidan absolut inte skall vara som ett universitet utan utgöra något helt nytt med stark lokal anknytning, men att den å andra sidan bör sträva efter att utvecklas till att bli ett fullödigt universitet (jfr namnet "Universitetsholmen", i avsnitt 3.3.1 i betänkandet samt skrivelsen 1995-09-20 från Malmö kommun till utbildningsdepartementet).

Rent allmänt gäller att frågan om tillgången på kvalificerade lärare är helt avgörande för möjligheten att skapa en högskola av god kvalitet. Med den profil högskolan i Malmö avses få, dvs. med stark inriktning på teknik och naturvetenskap, är det ett allmänt känt faktum att tillgången på disputerade lärare inte på långa vägar och på länge kommer att förslå för att tillgodose det behov som uppstår, om denna högskola skall vara fullt utbyggd redan strax efter sekelskiftet. Detta problem är så mycket mera prekärt, som en ny stor högskola samtidigt startar på Södertörn. Inom vissa områden, t.ex. moderna språk och flera samhällsvetenskapliga och juridiska ämnen, är bristen på behöriga lärare redan akut. Universitet och högskolor söker sakta men säkert att komma till rätta med det kvalitetsproblem som mängden icke-disputerade lärare redan idag innebär i det svenska högskoleväsendet. Nu förutskickas dessutom i en statlig utredning att varje högskollärare i en framtid både skall forska och undervisa (en i och för sig av flera länge efterlängtd ordning), vilket riskerar att göra utrymmet för undervisning ännu mindre än idag i de typer av lärartjänster som här framför allt kan bli aktuella. Det vore olyckligt för den nya högskolan i Malmö att behöva starta med okvalificerade lärare.

En annan viktig fråga är elevunderlaget, sett i det tidsperspektiv och med den omfattning av verksamheten, som skisseras. Rekryteringsunderlaget till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar är redan idag ett allmänt erkänt problem. Man bör på ett mera ingående sätt än som varit möjligt för kommittén, under den korta tid som stått till buds, ta fram underlag för bedömningar, innan man beslutar om ramar, som bygger på att på kort sikt inrätta väsentligt fler utbildningsplatser inom dessa områden. Jag vill också här invända mot den del av förslaget som utan närmare analys går ut på att även civilingenjörs- och civilekonomutbildningar kan bli aktuella. Denna del av förslaget har ej varit föremål för diskussion i kommittén.

Vidare bygger förslaget på antaganden om invandrares utbildningsönskemål, -behov och -potential, som också behöver analyseras bättre än vad som varit möjligt för kommittén. I betänkandet sägs bl.a. att den s.k. aspirantutbildningen (avsnitt 3.1.2), som startade 1995 "borde vara

ett utmärkt medel för att underlätta för denna grupp” – dvs. arbetslösa invandrare med akademisk utbildning från ett annat land – ”att få ett arbete som anknyter till deras utbildning”. Att döma av de uppgifter, som nu börjar komma fram om hur denna aspirantutbildning hittills utfallit, finns det goda skäl att mer ingående ta reda på på vilket sätt man bäst tillgodoser det ytterligt angelägna behov som här avses. Hittills gjorda erfarenheter visar att vi ännu ej funnit nyckeln till detta problem och att aspirantutbildningen inte kan anses ha funnit sin optimala form. Det visar sig att de flesta som antagits antingen inte påbörjar studierna eller avbryter dem efter kort tid. (Enligt preliminära uppgifter gäller att vid Lunds universitet 20 finns kvar av 32 antagna, vid Stockholms universitet finns 40-50 kvar av 150 antagna, vid Uppsala universitet finns cirka 20 kvar av 80 antagna. Bäst synes det ha gått i Västerås, där de flesta tycks ha fått utbildningsbidrag från arbetsförmedlingen).

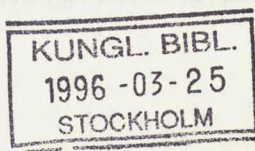
2) **Skisseringen av forskningsorganisationen är ännu inte tillräckligt klargörande.** En för den framtida Malmö-högskolan avgörande fråga är forskningens organisation och denna del av betänkandet är det som ur ett kvalitetsperspektiv inger de allra största betänkligheterna. Enligt förslaget skall forskningen vid den nya högskolan företrädesvis bedrivas i projektform, och det skall handla om sådan forskning som skall ”bidra till att lösa aktuella samhällsproblem” (med vilket ibland mera specifikt menas Malmös problem), dvs. mångvetenskaplig, starkt tillämpad, lokalt inriktad forskning, där ”fakultetsindelningen som sådan blir ovidkommande”. Samtidigt skall ”högt kvalificerade forskare inom nyckelområden” vara fast knutna till högskolan (ett förslag som för övrigt inte diskuterats i kommittén). Dessa forskare skall dessutom – vilket förefaller inkonsekvent om de är fast knutna till Malmö-högskolan – vara garanterade en fakultetstillhörighet vid ett universitet ”inte bara i teorin utan också i praktiken” (Vad nu den sista formuleringen, som inte diskuterats i kommittén, kan betyda). Som en idéskiss till en forskningsorganisation är detta – sett ur ett kvalitetsperspektiv – alltför motsägelsefullt och lösligt. Sett ur ett kvalitetsperspektiv har inte heller det som är själva kvintessensen med forskning och utbildning i samma organisation, nämligen utbildningens forskningsanknytning, utretts eller beaktats tillräckligt. Den föreslagna forskningsorganisationen ger inte garantier för att högskolans utbildning, vilken skisseras utifrån helt andra utgångspunkter (se avsnitt 3.1), kommer att vara forskningsanknuten på ett tillfredsställande sätt.

3) **Viktiga, materiella förutsättningar för högskolans kvalitet är ännu oklara.** Biblioteks- och informationsförsöjningsfrågan är ytterst lösligt analyserad och, vilket är känt, en i Malmö särskilt svårlöst fråga. Även markfrågan är otillräckligt utredd och det är oklart när kommu-

nens äganderätt till marken kan föreligga. Eftersom hela Malmösatsningen bygger på en (i princip) samlad lokalisering och detta utgör ett viktigt kvalitetskrav även sett utifrån utbildningarnas och forskningens behov av en god, kreativ miljö, undergräver denna brist allvarligt möjligheten att nu besluta om vilken tidsplan som skall gälla för högskolans uppbyggnad.

4) **Resursfrågan.** Enligt direktiven skall kommittén också klargöra de ekonomiska konsekvenserna av sina förslag. Detta har inte gjorts. En enkel beräkning ger emellertid vid handen att ekonomin för projektet – förutsatt att samma slags finansiering som gäller för universitet och högskolor i allmänhet skall gälla, vilket varit de besked kommittén erhållit – kommer att vara skakig. Intäkterna kan beräknas till i storleksordningen 800 miljoner (vilket motsvarar ungefär tre gånger Växjö-högskolans grundutbildningsbudget, som avser cirka 5 000 helårsstudenter, med tillägg för att det i Malmö kommer att handla om fler teknik- och naturvetarplatser, samt med visst tillägg för fasta forskningsresurser). Enligt beräkningar för biblioteksfunktionen kommer denna att kosta cirka 60 miljoner om året medan lokalkostnaderna totalt kan förväntas uppgå till cirka 250 miljoner. Kostnader för administration, datornätverk m.m. tillkommer. Det kan på goda grunder ifrågasättas om det som blir kvar sedan alla dessa kostnader betalats räcker till en grundutbildning av hög kvalitet.

De invändningar mot betänkandet som föranlett detta särskilda yttrande bygger på uppfattningen att de ovan angivna frågorna bör utredas bättre innan beslut tas om omfattning, inriktning och tidsplan för den nya högskolan i Malmö. Att Malmö, Skåne och hela Sverige är betjänta av en ny högskola i Malmö är min bestämda uppfattning, men jag har en lika bestämd uppfattning om att denna högskola i framtiden inte kommer att gagnas av att den kommer till på alltför löst underlag vad avser faktorer som är avgörande för dess möjligheter till framgång.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan – hur går det? U.
 2. Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. U.
 3. Fritid för förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. C.
 4. Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. UD.
 5. Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. UD.
 6. Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. UD.
 7. Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. UD.
 8. Batterierna – en laddad fråga. M.
 9. Om järnvägens trafikledning m.m. K.
 10. Forskning för vår vardag. C.
 11. EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. K.
 12. Kommuner och landsting med betalningssvårigheter. Fi.
 13. Offentlig djurskyddstillsyn. Jo.
 14. Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område. Fi.
 15. Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. UD.
 16. Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. UD.
 17. Bättre trafik med väginformatik. K.
 18. Totalförsvarspflichtiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. Fö.
 19. Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. UD.
 20. Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. U.
 21. Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. U.
 22. Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. U.
 23. Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. N.
 24. Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. UD.
 25. Från massmedia till multimediala – att digitalisera svensk television. Ku.
 26. Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. K.
 27. En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. U.
 28. Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. U.
 29. Forskning och Pengar. U.
 30. Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken. Fi.
 31. Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. C.
 32. Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. SB.
 33. Banverkets myndighetsroll m.m. K.
 34. Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. A.
 35. Kriminalunderrättsregister DNA-register. Ju.
 36. Högskola i Malmö. U.
-

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. [32]

Justitiedepartementet

Kriminalunderrättelseregister
DNA-register. [35]

Utrikesdepartementet

Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. [4]
Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. [5]
Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. [6]
Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. [7]
Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. [15]
Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. [16]
Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. [19]
Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. [24]

Försvarsdepartementet

Totalförsvarspflichtiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. [18]

Kommunikationsdepartementet

Om järnvägens trafikledning m.m. [9]
EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. [11]
Bättre trafik med väginformatik. [17]
Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. [26]
Banverkets myndighetsroll m.m. [33]

Finansdepartementet

Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. [12]
Budgetlag - regeringens befogenheter på finansmaktens område. [14]
Borgenärsbrotten - en översyn av 11 kap. brottsbalken. [30]

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan - hur går det? [1]
Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. [2]
Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. [20]
Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. [21]
Inflytande på riktigt - Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. [22]
En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. [27]
Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. [28]
Forskning och Pengar. [29]
Högskola i Malmö. [36]

Jordbruksdepartementet

Offentlig djurskyddstillsyn. [13]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. [34]

Kulturdepartementet

Från massmedia till multimedia - att digitalisera svensk television. [25]

Näringsdepartementet

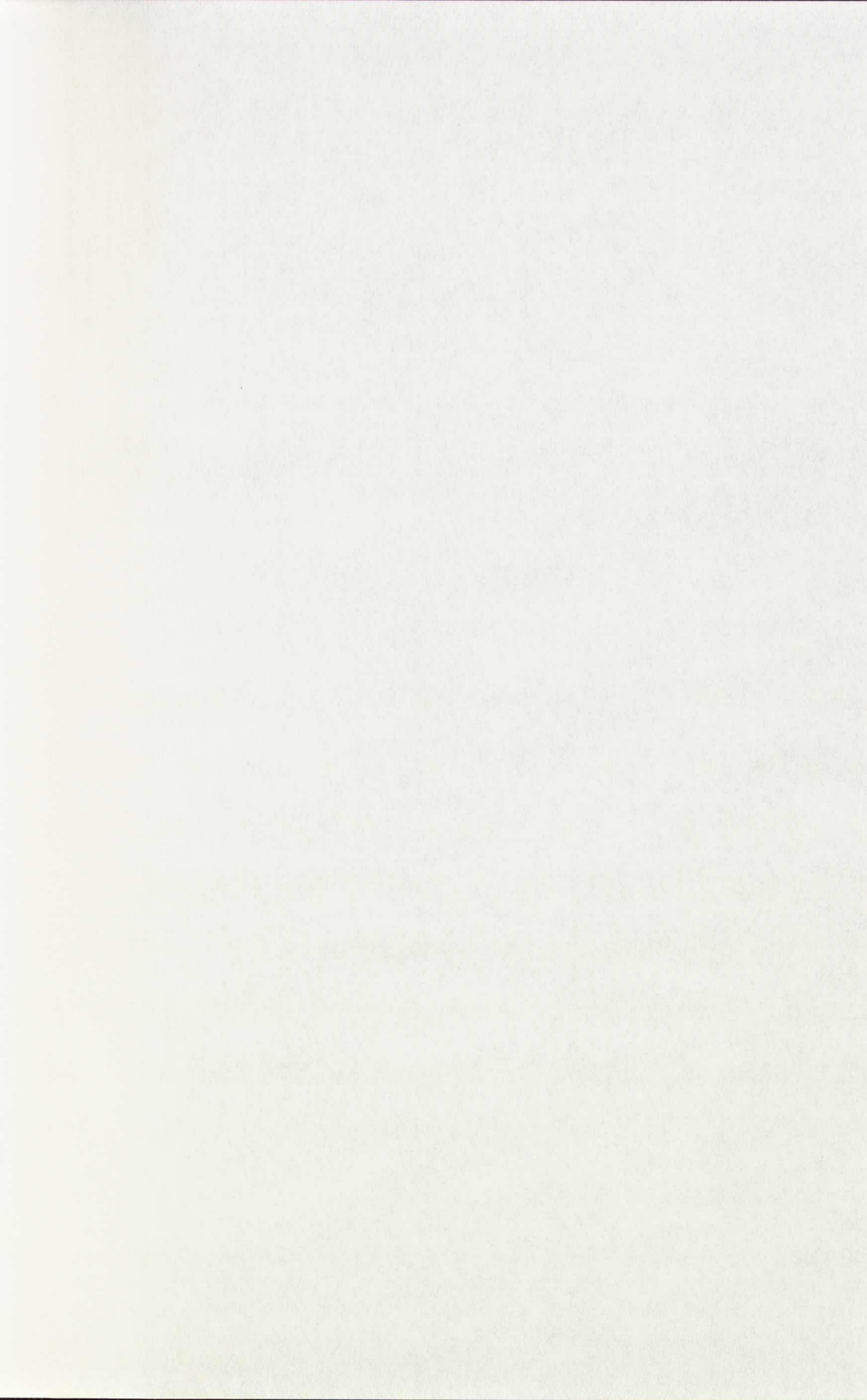
Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. [23]

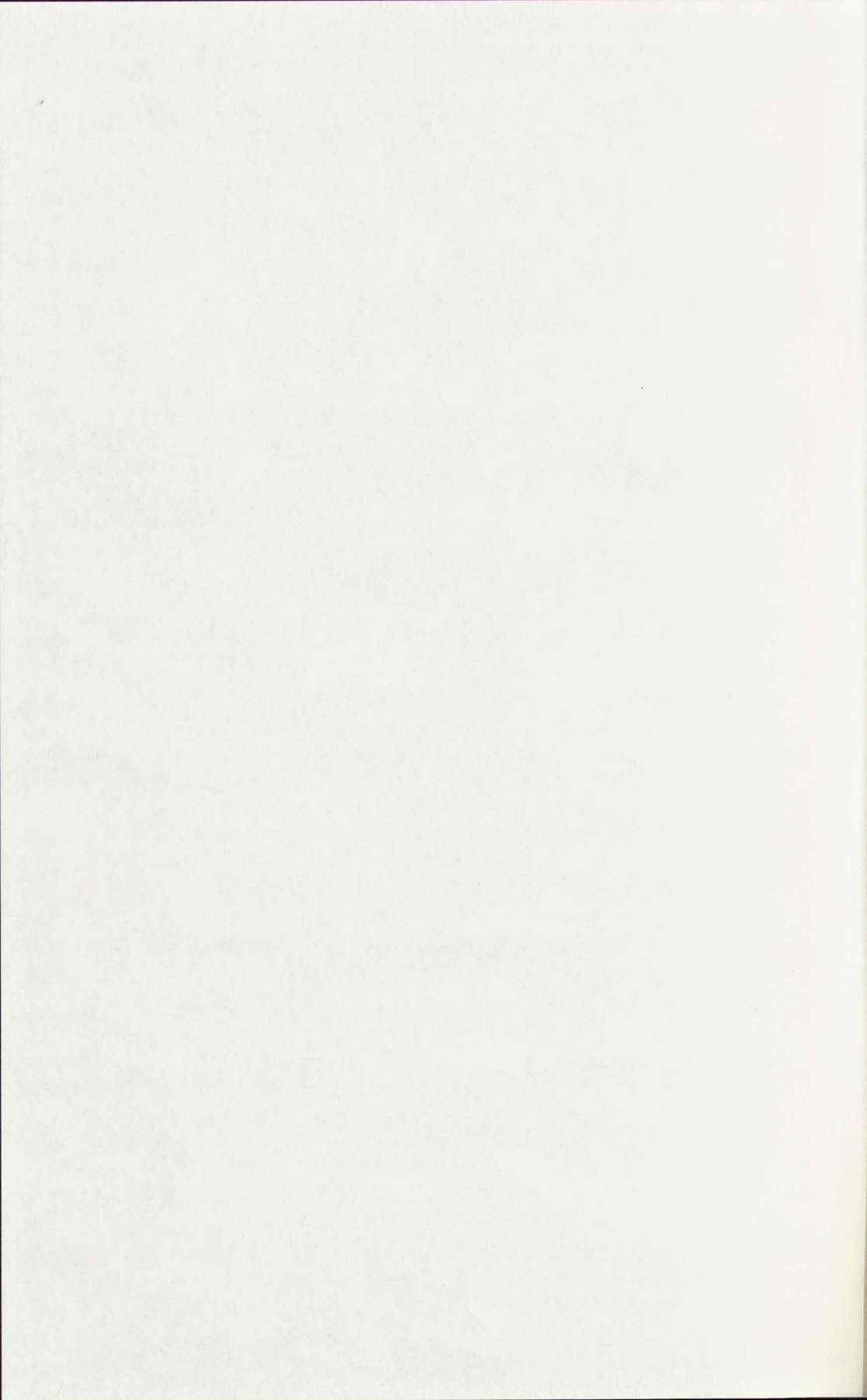
Civildepartementet

Fritid i förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. [3]
Forskning för vår vardag. [10]
Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. [31]

Miljödepartementet

Batterierna - en laddad fråga. [8]

Fritz

Beställningar: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Fax 08-20 50 21, Telefon 08-690 91 90